

0-257
P A P A
ULTRAJECTINUS⁽³⁾
S E U

Mysterium Iniquitatis reductum

à
Clarissimo Viro

GISBERTO VOETIO.

In opere

POLITIÆ ECCLESIASTICÆ.

A U T O R E

LUDIOMÆO COLUINO.

*Donum Jo: Frid: Mayeri D.
ex Veneras (il. no. Rug. Sup. Gen. 1710.*

L O N D I N I

Apud THOMAM ROYCROF, 1668.

P. A. P. A.

U. S. R. A. L. I. C. T. I. N. G.

My dear Sir,

I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 10th inst.

and in reply to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration.

I am, Sir, very respectfully,
Your obedient servant,

J. H. B. B.

Enclosed find a copy of the report of the Committee on the subject of the proposed amendment to the Constitution of the State.

I am, Sir, very respectfully,
Your obedient servant,

J. H. B. B.

Clarissimo & Amplissimo Viro,
D. HENRICO JUSTELLO,
REGIS CHRISTIANISSIMI
Consiliario & Secretario.

S.

Cum nuper ingressus instructissimam bibliothecam (alteram amalthæam) viri unice mihi reverendi, & Sacræ Theologiæ Doctoris, incidissem in librum Clarissimi viri GISBERTI VOETII de Politia Ecclesiastica, quem prostare quidem noveram, & in eum semel furtivos oculos conjeceram, sed ejus legendi incuriosus hætenus fueram, factâ mihi ejus copiâ in aliquot dies, impetus me cœpit ulterius cognoscendi quid novi illie esset quod non prius aut dictum, aut confutatum esset. Eâ ergo parte accuratius perlecta, quæ agit de potestate, tum Pastorum, tum Magistratûs circa sacra, excitatum me sensi ad reponendum illis nonnulla quæ mihi videbantur Jura Magistratuum subvertere; tum quod pejus est, in eos extruere imperium germanum & geminum illius quod Papa sibi ædificavit in Reges & Populos. Ille enim tanquam pro aris & focis defendit *νομοθεσίαν* in sacris, diversam à *νομοθεσίᾳ* in civilibus, illamque pertendit pertinere ad solos Pastores: Tum jus indicendi, convocandi Synodos, ad eas allegandi, canonibus vim & sanctionem imprimendi, à Magistratu abjudicat, solis verò pastoribus adjudicat; quas quidem *δέξας*, & nonnulla alia placita in quibus plus mihi errare videtur quam Bellarminus, & desipere plusquam infans, insector,

Sarravius laudat *πολυπραγματον*, quanquam iudicio non semper defecato & subaesto. Cum autem mihi querendus esset iudex, qui disceptator & arbiter sederet controversiæ, non tantum privatæ quæ mihi cum VORTIO est, sed & publicæ quæ est cardo circa quem se volvit tum Ecclesiæ, tum Hierarchia Romana, te potius elegi in iudicem vel patronum quam quenkum de ordine Ecclesiastico, utpote minus præjudiciis abreptum ad placendum, vel infensis, vel obnoxiiis causæ quam tueor adversus Potestatis idolum, quam Romanenses & nostri (licet non omnes) juxta colunt: hi quidem optima mente, sed credulâ, per errorem etiam bonis agnatum: illi pernicioso consilio, ut eo tanquam fucō & rectorio incrustent Imperium Papæ in Reges & Magistratus, quo minus iniquitas hoc mysterio velata dispalescat: quod quidem Imperium corruisset in ipso exitu reformationis, si ejus primipili omisso operoso labore refellendi per partes singulos errores Romanæ religionis, eam larvam Potestatis Ecclesiasticæ, Imperio Papali & terreno pompâ & fulgore illustri detraxissent; per quam non solum Papa firmat suum Imperium, falsis coloribus conspicuum, quasi esset Regnum Christi, sed & vel crassissimis & insulsissimis doctrinæ Romanensis erroribus auctoritatem conciliat. Sanè si hodie Doctores protestantes compertum haberent, illam esse artem, illud esse jugulum causæ, illum à primo debuisse errorem Pontificium tanquam cæterorum caput, (*Regimen Ecclesiasticum*

thero, Melanctone, Zuinglio & Calvino, non nisi
magnis nunc detrimentis est expiandus: Hoc si inquam
compertum haberent, non essent hodie adeo retine-
tes potestatis, quæ sola vitam & vires dat Romanæ
bestiæ; sed valere juberent potestatem quæ ablata nihil
quicquam detrahit de verâ potestate indulta à Christo
pastoribus; at alitersecus mortem, exitium, & excidium
Papæ & toti Romano apparatusi parat. Quod autem
retenta in nullum usum cedat pastoribus, eorumque re-
gibus, palam faciam totâ hac dissertatione; in qua
edocemus, præter potestatem longè Divinam & cœ-
lestem quæ est verbi, per quam ipsis Regibus & terra-
rum Dominis antestant, suntque & legati Christi, & æter-
ni Evangelii præcones, accedere illis insuper de jure
naturæ, Divino, æquâ & paræ potestatem cum ip-
sis Magistratibus & Principibus populi in regimine tum
Ecclesiæ, tum Reipublicæ, ut olim Sacerdotibus Le-
viticis, quanquam non quâ Viris Ecclesiasticis, functio-
ne sacra præditis, sed quâ liberis capitibus, consultiore-
bus Divini, humanique juris, & rerum usu conspicuis,
supra reliquos hominum ordines, ut jam non opus
habeant locupletari additamento potestatis vanæ, il-
lusoriæ, & chimericæ, mediæ inter potestatem verbi &
potestatem Magistratûs: nam dum sibi adjudicant me-
diam illam potestatem, duplici damno augentur:
quippe qui & primam potestatem illam Divinam & cœ-
lestem per ministerium verbi se exerentem humanis
ratio-

rationibus & modis accommodant & induunt; & unâ, potestate alterâ sibi cum Principibus populi communi, & debita, excidunt. Mediâ ergo illâ Potestate Romam amandatâ, cum Primatu Papæ, id imprimis nobis probandum incumbit, pastores & eorum greges, tum Synodos & consistoria per duplicem potestatem regi & gubernari, nec unam sine comite altera extra templum & Divinum cultum haberi, aut in Synodis, aut in consistoriis, priorem quidem, quæ de jure Divino positivo solis pastoribus competit, alteram de jure Divino naturali & gentium, delegatam quidem sub Magistratu amico ab eo; ac sub Magistratu adverso assumptam per disciplinam confœderatam, mutuumque consensum. Utramque potestatem impermixtam & inconfusam hac dissertatione illis reddimus, & vindicamus, ut hanc & illam postliminio recipiant. Pastores quidem seorsim potantur ad instar ordinis Levitici & Prophetici sub lege functione sacra: at insuper fruuntur in conventibus suis extra cultum Divinum, jurisdictione, de jure communi naturæ & gentium, habitâ, retentâ & usurpatâ à viris cujuscunque demum stationis & ordinis illi sint, sive in Ecclesia, sive in Republica, ubi cœtus agitant, & capita conferunt de negotiis rebusque tum privatis tum publicis: Cæterum vir Clarissime, hæc opella ultro ac meritò ad te properat, sub tuo patrocinio & sub tuo nomine apparere: tum authoris causâ, quem maximis in eum meritis tibi devinxisti, tum dissertatiunculâ ipsâ quæ in summa rei, ni fallor, cum tuis sensibus concordat: In quo quidem judicio tuo tam triumpho quam in amicitia tua præsidium pono, ut quæ à tua virtute initium duxit.

Vale plurimum.

INDEX CAPITUM.

C A P. I.

TITULUS Libri asseritur & astruitur.

SECT. I. Potestas Ecclesiastica Voetiana concordat cum ea potestate qua est tradux mysteriorum Iniquitatis.

SECT. II. Id explicatius astruitur. Potestas Ecclesiastica Voetiana nusquam audita aut intellecta est, nec sub lege nec sub Evangelio, priusquam Papa efferret caput. A prima editione tribunalium Ecclesiasticorum à Constantino optimo Consilio & optima mente, arreptam occasionem ab edificatoribus mysteriorum iniquitatis introducendi potestatem perperam dictam Ecclesiasticam, jure Divino distinctam a politica.

SECT. III. Potestas similis Voetiane incognita Patribus.

SECT. IV. Nec cognita Ecclesiis Helveticis. Imò nec magno Calvino, qui primus distinctionem potestatis Spiritualis à Civili Iudicio introduxit, eodem puto consilio quò Constantinus tribunalia Ecclesiastica constituit, incunite Imperio.

SECT. V. Neque Ecclesia reformata sub Dominis Pontificiis, nominatim Gallicana, agnovit potestatem Ecclesiasticam Voetianam similem.

C A P. II.

Quibus artibus, dolis & fraudibus Pontificiis probarunt Protestantibus potestatem Ecclesiasticam distinctam à politica.

SECT. I. Detectio fraudis latens sub vocabulis functionis Ecclesiasticae, pastorum, ejusque dignitate, ut astruatur potestas Ecclesiastica.

SECT. II. Fraus latens sub vocabulo Ecclesia, detecta.

SECT. III. Fraus latens sub vocabulis Ecclesiastici & Spiritualis.

SECT. IV. Fraus detecta à necessitate, ut detur potestas Ecclesiastica.

SECT. V. Potestas Ecclesiastica retenta à Protestantibus & Pontificiis, juxta tam favet huius, quam nocet illis. Voetiana Potestas multò absurdior est Pontificia, licet minus impia.

SECT. VI. Supra dicta astruuntur testimonio virorum qui reformationem puriorem amplexi sunt, quique rejecerunt, tum divisionem potestatis in Ecclesiasticam & Civilem, tum dogma illud velut Pontificium, Regimen Ecclesiasticum distinctum est à Politico.

C A P. III.

Catena considerationum & propositionum obvia & exposita intelligentia, & sic accommodata ad capium rudiorum ut nemo eorum deinceps dubitet, quin potestas Voetiana media inter potestates duas administratas à pastoribus, unam internam, qua est verbi, alteram externam, qua est potestas aut delegata à Magistratu, aut assumpta jure naturali & humano quoque, in omni casu conspicua est, seu Civili seu Ecclesiastico, sit absurda, insicera & chimerica; tum damnosa illis, qui eam tractant, quatenus eos exuit potestate reali & civili.

SECT. I. Illarum considerationum enumeratio.

Inductione

SECT. II. Inductione probatur quod duæ potestates distinctæ appareant in omni hominum coetu aut societate, una functionis, altera Iurisdictionis seu potestatis, de Iure communi naturali & gentium, assumpta vel delegata. Parem esse rationem communem Ecclesiasticorum.

SECT. III. Confirmatio eorum quæ superiori assertioni dicta sunt. De loco Isidori qui fusius exponitur: quod duæ potestates distinctissime sunt conspicuæ in omnibus Synodis, consistoriis, & ceteris Ecclesiasticis, una functionis, altera Iurisdictionis: una quæ est potestas verbi, altera Magistratus; una quæ producit actus ut plurimum internos, altera duntaxat externos: una per quam ministri sunt pastores, Episcopi, Rectores Ecclesiarum, clavibus aperiunt & claudunt regnum celorum, tum ligant & solvunt peccatores: altera quæ pariter cum Magistratu & senioribus exercetur. Verborum Constantini. Ego sum Episcopus in rebus quæ sunt ad extra verus sensus exhibetur.

SECT. IV. Progetur ulterius vis verborum Isidori quorum maxima est concordia cum considerationibus supra allatis: quod elogia Episcopi, pastorum, doctorem, rectorum &c. non militent pro potestate perperam dictæ Ecclesiastica, quod hæc potestas quam Isidorus ait esse cælestem, & potestatem regni Christi, tam discrepet à potestate Voetiana quam à potestate Magistratus: siquidem & Voetiana & potestas Magistratus, in unam eandemque potestatem conflant, finique vera & propriè dictæ Iurisdictiones, & cogentes; cum potestas pastoris sit mere authoritatis persuasivæ: de ratione quæ Magistratus est in Ecclesia: an sit de essentia Ecclesiæ.

C A P. IV.

Vanitas & futilitas potestatis Voetiana ostenduntur.

SECT. I. Id Imprimis elucet, quod tam late patet Potestas Pastorum quam Potestas Magistratus.

SECT. II. Quod Voetius parum sibi consiet in describenda sua potestate, & à se orsa detestat.

SECT. III. Vanitas & futilitas distinctionum, divisionum & modorum quibus Voetius suam potestatem Ecclesiasticam probare conatur.

SECT. IV. Quod ex occasione Ecclesiastica Iurisdictionis, distincta à politica, introducta in orbem Christianum à fabris mysterii iniquitatis, pastores Evangelici inveniunt reformatione, dum se vestiunt potestate chimerica, vana & inutili, qualis est potestas perperam dictæ Ecclesiastica, exciderunt potestate reali, quæ ipsis ex æquo cum Regibus, Magistratibus & Principibus populi, ac Indicibus debetur.

SECT. V. Strictura in aliquot loca Voetii.

SECT. VI. Epilogus.

(Fol. 1.)

CAPUT I.

Titulus libri asseritur & astruitur.

SECTIO I.

*Potestas Ecclesiastica Voetiana concordat cum ea
potestate, quæ est tradux mysteriorum iniquitatis.*

Postquam LUDOVICI MOLINÆI *Paranesim ad
Ædificatores Imperii in Imperio*, eique subjunctum
Corollarium perlegissem, planè pervictus ab eo, obfir-
matus sum in ea sententia, Jurisdictionem quam vo-
cant Ecclesiasticam, non tantum esse humanum figmentum,
sed & per eam Satanam telam suam orsum fuisse mysteriorum iniqui-
tatis, quod quidem Imperium est terrenum Papæ, inceptum,
auctum & habitum sub involucro & fucō potestatis Spiritualis
& Ecclesiasticæ: In quo quidem opere nulla fraus est fingendo
potestatem Spiritualem quasi nusquam esset, nec ædificando
imperium nomine tenus terrenum, sed vestiendo id Imperii ter-
reni nomine & titulo veræ potestatis Spiritualis: nam certum
est dari & imperium terrenum, quale est Imperium Turcæ &
Papæ, & potestatem affixam verbo, cujus pastores sunt mini-
stri & præcones. Ut jam fraus Papæ non sit in fingendis voca-
bulis sine re: quo morbo utinam *Clarissimus Voetius* non labo-
raret, dum nobis fingit Chimeram & *μορμολυκῆον* potestatis Ec-
clesiasticæ, quæ, nec ipso fatente Magistratûs est potestas, nec est
illa potestas verbi, quâ Pontificii in crustant suum Imperium
terrenum.

A

Hinc

Hinc ergo liquet, jurisdictionem VOETIANAM mere chimeram esse & figmentum humani cerebri, quod non pertineat, nec ad jurisdictionem verbi, quæ tota interna est, nec ad externam, quæ est Magistratûs. Non ad internam, quæ animam per se & primo ferit, & quæ in volentes tantum se exerit, quæque vim acquirit à veritate, justitia, & æquitate legum & censurarum, non verò à potestate armata atque à numero-fiori turba in eas leges & censuras concedentium. Sed nec VOETIUS patitur suam potestatem pertinere ad classẽ laicæ & cogentis potestatis, quæ est Magistratûs, quanquam si rectè ratio putetur, planè eadem sit, atque ejusdem naturæ, sitque perinde armata; quandoquidem potestas VOETIANA se ex æquo cum potestate Magistratûs exerat in-nolentes, eosque, quos ea potestas non pervicerit: quis enim ultro velit, aut excommunicari, aut exauctorari? tum non aliter imprimat validitatem suis canonibus quam potestas civilis suis Legibus: Cum harum & illorum juxta vigor, vis & virtus non consistant in bonitate, justitia, & æquitate suarum constitutionum, sed in majori numero decernentium: tum eadem lex astringat ex æquo cum qui pars est Synodi, & illum qui in turba Senatorum sedet ad parendum huic canoni, qui est regulâ fixa omnibus coetibus, tum Ecclesiasticis tum civilibus, *quod à majori parte decretum est ab omnibus tuendum*: atque ea regula semper obtinuit etiam in Synodis, ut Episcopi tenerentur omnibus parere canonibus, etiam non Orthodoxis, nec cum veritate Divina concordantibus, sed illis qui vim canonum obtinuerunt à majori numero suffragantium. At hæc regula quæ concordat cum potestate VOETIANA pugnat cum potestate verbi, quæ est sola & vera pastorum, pugnat & cum potentia illa ad Salutem, tum cum officio, aut pastoris, aut viri Christiani, qui hoc arctè tenet, ne suam fidem mancipet obsequio multitudinis. Oportet ergo ut potestas quam tuetur VOETIUS sit nulla, aut pertineat ad potestatem Magistratûs; quod probare nobis

nobis incumbit tota hac dissertazione; imo oportet ut gemina & germana sit potestatis illius, cujus mysterium inquiratis (de quo S^m Paulus mentionem facit in 2. Epistola ad Thessalonicenses) est tradux, non quod sit perinde iniqua; nulla enim iniquitate laboraret potestas (eiusdem naturæ cum potestate Magistratûs) habita in consistoriis & synodis, nisi quod facit Papa Romanus, eam quoque VOETIUS incrustaret fucio potestatis spiritualis & Ecclesiasticæ.

Magna quidem iniquitas est in Papa, ædificasse imperium terrenum in Reges & Magistratûs: at nulla esset iniquitas in VOETIO, aut in Verbi Dei ministris, uti in Ecclesia, tum in synodis & consistoriis, potestate ordinis humani, analogâ potestate Magistratûs, tanquam ancilla & pedissequa potestatis illius coelestis & Divinæ, quæ se per ministerium verbi exercit. Verum par est fraus in Papa Romano & Papa Ultrajectino, colore potestatis Ecclesiasticæ & spiritualis inficere potestatem civilem & politicam, quæ ab utroque habetur & exercetur.

Sanè quicumque agitantur & celebrantur coetus ecclesiastici, seu synodales, seu consistoriales, non aliâ potestate reguntur (præter illam, per quam homines vel formantur ad fidem, vel firmanentur in fide) quam quæ est juris communis, & ordinis naturalis ac humani.

Quocirca omnes coetus ecclesiastici qui non celebrantur ad cultum Divinum, sed ad capita conferenda de legibus ecclesiasticis condendis, de constituenda disciplina, de censuris decernendis, tam sunt civiles & politici conventus, quam quivis alii: unde conficitur, tam absurdum & inficetum esse, ascribere aut pastoribus, aut fidei populo in coetum congregato extra opus & officium, aut concionandi, aut audiendi verbum & participandi sacramenta potestatem Ecclesiasticam, quam Societatibus aut Collegiis, puta medicorum medicam, mathematicorum mathematicam, militum militarem, fabrorum fabrillem, mercatorum mercatoriam ascribere potestatem: nam licet

omni tempore, seu sub lege, seu sub Evangelio, Levitis & Sacerdotibus, Prophetis, Pastoribus, Episcopis, & Ministris sua fuerit seorsim, tum demandata à Deo functio, quam vel reluctantibus potestatibus humanis exequi tenebantur, tum potestas per eam exerta, per quam homines ex infidelibus fiunt fideles: attamen nulla unquam jurisdictio externa, diversa à jurisditione humana, illis attributa fuit, priusquam mysterium iniquitatis caput extolleret per revelationem Papæ, qui est verus Antichristus licet non solus.

Namque tota mysterii iniquitatis fabrica & tela incepta, aucta, ulterius provecta, & ad summum fastigium adducta fuit per jurisditionem Ecclesiasticam, cujus involucro & fuce Papæ ædificavit & retinuit suum imperium terrenum in Reges, Magistratus & Populos, sub cujus robore & pompa, oculos fatuorum ut est plerumque Romanum vulgus, perstringente, romanæ doctrinæ ceremoniæque vel futilissimæ tutò conquiescunt, & pretium ac auctoritatem acquirunt: Cum alioquin sordescerent, nisi tanquam vilis gemma auro isti fulgenti aptarentur.

Porro mysterium illud, non fuit opus unius dici, nec recens: nam jam coeperant ejus primordia tempore Pauli, cum Diotrophes arripuit in collegas auctoritatem: atque is primus fuit lapis in ædificio Papæ positus, ut non tantum pastores per jurisditionem Ecclesiasticam se efferrent supra hæreditatem Domini, sed & pastor in pastorem sibi arrogaret imperium, donec Papa per hanc scalam potestatis conscenderet ad id fastigii quod hodie occupat.

Primum ergo rudimentum & molimen fuit imbibere animos hac persuasione, Deum, præter, tum potestatem internam seu potentiam illam verbi, per quam homines perducuntur ad fidem & ad salutem, tum præter summarum potestatum jurisditionem, per quam regunt suis legibus rempublicam, instituisse mediam potestatem seu jurisditionem Ecclesiasticam & spiritualem, seu forum externum Ecclesiæ, à civili distinctum & independens, in quo

quo verbi Dei ministri regunt Ecclesiam, & sedent Judices & legislatores, seu Episcopi, seu inferioris ordinis pastores Ecclesiarum, propter potestatem clavium (seu ligandi & solvendi) in eos collatam à Jesu Christo in eum finem, ut gubernent coetus Christianorum *αἱρετοὶ δούλοισι*, nemini præter quam Deo reddendis rationibus obnoxii.

In eo molimine diu immorandum fuit dum hæc urfa lambitur, oportuit ora secularium potestatum sublinire; illis fucum facere, ut veneratio intenderetur ordini Ecclesiastico, illique seorsum jurisdictio tribueretur. Nam cum primus omnium Constantinus Magnus consulturus paci Ecclesiarum, & securitati Christianorum, eoque potissimum consilio, ut à capite fidelium averteret iniqua Ethnicorum Judicia, instituisset passim in imperio tribunalia Ecclesiastica, quibus plerumque præerant Episcopi, factum est temporis lapsu, ut etiam, postquam tribunalia ethnica facta essent Christiana, nec amplius ullus usus esset istorum tribunalium Ecclesiasticorum, ordo Ecclesiasticus mordicus retineret sua tribunalia, quin ad se pertinere de Jure Divino affirmaret, & districtè suis Imperatoribus ediceret, non eam mentem fuisse Constantino Magno, nova & inaudita erigere tribunalia Ecclesiastica, sed tantum reddere Ecclesiasticis quod ipsorum erat, quodque à Christo authore & institutore acceperant, at nunc retinent vi & potestate clavium tum ligandi & solvendi.

Postquam ergo primum hoc molimen Ecclesiasticam potestatem seorsim attribuendi Episcopis, Pastoribus & toti ordini Ecclesiastico ex voto successit, secundum molimen fuit, siquidem duæ jurisditiones ejusdem re ipsa naturæ, ut ut vocabulis discrepent, infociabiles essent, ut civilis Ecclesiasticæ subiceretur, ejusque censuris cujuscunque stationis & ordinis homines, ipsique Reges, & Imperatores submitterentur, æquius existimantibus ædificatoribus Imperii in imperio ut jurisdictio humana potius subordinaretur Divinæ, quam hæc illi manciparetur, eoque magis rationi congruum censentibus, ut uni Ecclesiæ Catholice

una jurisdictio aptetur; tum æquius, unam integram, totalem & tam late diffusam jurisdictionem quam est orbis Christianus, habere suo Imperio, saltem suæ disciplinæ, & suis Legibus obnoxias omnes Christianorum dynastias, quæ in plures resp. regna & Imperia abiverant, quàm si ea jurisdictio tam late patens uni pareret dynastiæ, angustis limitibus conclusæ.

Duobus hisce moliminibus semel probatis populo Christiano, nihil magis cum ratione concordans, nihil æquius excogitari potuit quam tertio molimine, uni Ecclesiæ Catholicæ, unâ jurisdictione Ecclesiasticâ animatæ, unum vel caput vel monarcham, saltem protopræsidentem affigere: nam nec id alienum visum fuit VOETIO facere in Ecclesia Judaica quæ tum erat ecclesia catholica: nam ille vult cum Bellarmino & Baronio, ecclesiam suam habuisse monarcham & principem, nempe summum Sacerdotem, cui probe congruit antitypus Papa in ecclesia Christiana, quod tamen pronunciatum à VOETIO tam falsissimum est, quam missa Pontificia. Bone Deus quo non abripiuntur viri pii, qualis VOETIUS, Imperii amore, cujus desiderium ut ait Tacitus, tunica est, quæ primò assumitur, & ultimò exiit. Ea est tunica VOETII minus congruens ejus corpori quam Papæ.

Sanè, siquidem æquum sit dari unicuique ecclesiæ particulari, perinde ac unicuique regno, reipublicæ & dynastiæ suos præfectus, præsides & præpositos, quidni quoque ecclesiæ catholicæ suus debeatur præpositus, seu papa, seu alius, sive ille tantum habeatur præses & moderator ecclesiæ, seu centrum communionis credatur atque fons & origo, omnis potestatis ecclesiasticæ?

Et siquidem omnes Reges & Magistratûs sint membra ecclesiæ catholicæ, quis non videat æquius esse, ut ad bonum universale tribunalis ecclesiæ catholicæ, cui papa præest, se subijciant, ipsius legibus obtemperent, quam si hocce tribunal eccle-

ecclesiasticum atque universale se ad rationes unius ex potestatibus secularibus attemperaret?

Certè præsuppositâ jurisdictione ecclesiastica (tam late patente quam ecclesia catholica) cui papa tanquam caput corporis affixus sit, planè magis rationi & æquitati consentaneum est, ut Regis Gallici rationes rationibus papæ accommodentur, ipsi sit subditus papæ, quam si papa ad rationes Regis Galliæ statum ecclesiæ catholicæ rationes componeret, quod sanè maximam in orbe confusionem pareret.

Et quandoquidem jurisdictio Ecclesiastica & spiritualis non sit circumdata limitibus status certis & fixis, quemadmodum civilis & temporalis, quidni tribunal summum istius jurisdictionis Catholicæ sibi assumeret par & æquum privilegium in tota universitate, cum privilegio quod sibi tribuit consistorium præfulum & Episcoporum, cogendo sibi subditos legibus suis, quemadmodum factitatur à tribunali particulari? namque hæc sunt consecraria introductæ in orbem Christianum jurisdictionis ecclesiasticæ.

Quartum molimen & *αἰρωτήριον* summumque ædificii hierarchici fastigium, quoque Papa Regum & populorum ora sublinivit, fuit id Imperii terreni habere & retinere sub speciosis vocabulis jurisdictionis ecclesiasticæ & spiritualis, cujus Papa esset caput, fons & origo. Sub hoc involucro jurisdictionis Ecclesiasticæ & Monarchiæ spiritualis Papa prodit se verum Antichristum, sedentem in Templo Dei, cui Reges & Principes tradiderunt suam jurisdictionem, per quam regium & terrenum sibi solum posuit quoad vim imperii: planè geminum *Apocal. 17. vers. 13.* & germanum illius, quod Augustus sibi firmaverat; Licet, illud (ne aut furtum, aut injusta alienæ dominationis occupatio dispalesceret) sub specie Divini & spiritualis imperii habeat & retineat: ut qui sibi ut Antichristo (id est, vicario Christi; locum retinenti ut etymon Antichristi denotat) Divinos honores arrogat & *ἀναμαρτυρίαν*.

Illud

Illud est verum mysterium Iniquitatis, de quo S^m Paulus 2. ad Thessalonicenses cap. 2. quod implevit Antichristus seu filius perditionis, primum **INIQUITATE**, dum occupavit Imperium terrenum Romanorum Imperatorum, & invasit in jura & jurisdictionem Regum & Principum mundi, dein **MYSTERIO**, quatenus sub larva & pigmento jurisdictionis Spiritualis & Ecclesiasticæ ejus promus & condus est, hocce Imperium Romanis Imperatoribus ereptum, possidet.

Profectò nisi hætenus Protestantes quorum nunc agmen ducit **VOETIUS**, usque adeo retinentes fuissent jurisdictionis Ecclesiasticæ, tum excommunicationis, dudum corruisset Hierarchia Romana, Imperiumque Papale, quod sola hac columna nititur, hoc enim solo idolo quod Romanenses & nostri juxta colunt, non tantum veneratio & authoritas conciliatur Ecclesiæ & Hierarchiæ Romanæ, tum Doctrinis Romanensibus vel impiissimis & futilissimis, sufficitur materia, lisque protelatur in infinitam disputandi de potestate & primatu Papæ, de infallibilitate Ecclesiæ, & Synodorum œcumenicarum, & successionis cathedrarum, probabilibus ex æquo hinc & inde argumentis: inter quas concertationes, dum ubique solus abusus jurisdictionis Ecclesiasticæ damnatur, nec ejus usus abjudicatur à pastoribus, ac proinde nec à Papa, non mirum si qui se dicit pastorum principem sibi Imperium servat. Cum tamen per ruinam Ecclesiasticæ jurisdictionis finis tam hisce controversiis quam Imperio Papali imponeretur, nec quicquam per ejus excidium, nec de integritate fidei, nec de vigore disciplinæ Ecclesiarum à Papismo reformatarum decederet. Detractâ enim larvâ, & amoto tectorio Spiritualis & Ecclesiastici quo Papa suum Imperium incrustat, & conciliat authoritatem Religionis Romanæ, statim Papa, prodens se terrenum Monarcham in Imperio alieno, debellabitur à Regibus consortis aut domini impatientibus, unâque cum papa ruet ejus religio. Profectò poene in eam sententiam discedo, ut credam, præjudicium de opinione

opinionem jurisdictionis Ecclesiasticæ, quo optimi quique obnubilantur, esse illud obstaculum de quo S. Paulus 2. ad Thes. 2. præpediens ne mysterium iniquitatis laxato velo revelatur. Illud est mysterium iniquitatis quod vellet VOETIUS redivivum, introducendo in Ecclesiam Christi pure & inculpate reformatam jurisdictionem, paria in plerisque cum papali facientem, per quam Papa sibi & ædificavit & retinuit Imperium in Imperio alieno; at jurisdictionem in nullum usum.

Nam quid prodest potestatem in Ecclesia habitam jure Divino naturali, & per disciplinam confederatam, eandem cum potestate Magistratus vocare spiritualementem & ecclesiasticam, nisi eadem mente & eodem consilio quo Papa jurisdictionem Magistratus insignivit vocabulis jurisdictionis ecclesiasticæ, nempe ut scorsim & independentem eam incognitam possideret à Magistratus: nam id ipsum est inceptum & molimen VOETII qui ubique asserit, potestatem Magistratus nullam esse nec in Ecclesia, nec in Ecclesiam: Pastores vi functionis pastoralis facultatem habere convocandi synodos, condendi canones, ad eorum obsequium obligandi judicio plane separato, & Magistratui reddendis rationibus non obnoxio: in summa penes Pastores, esse in Ecclesia jus *νομοθεσιας*.

Cumque omnis ordo humanus adhibeatur ad regimen Ecclesiæ, ut sit quasi fidei munimentum, & per eum immorgeri in arctum cogantur; quodnam accedit emolumentum fidei integritati & paci Ecclesiarum, si disciplina quæ purus & putus est effectus humanæ prudentiæ, potius circumferatur tanquam actus functionis pastoralis, potestatisque Divinæ & cœlestis, qualis est ministrorum verbi, nisi eo consilio sed malo, nempe ut morbi humanæ potestatis, ut sunt error judicii, sua cuique utilitas, studium partium, factio, ignorantia recti, quæ in synodis & consistoriis, heu nimium! dominantur, accenseant morbis cœlestis & spiritualis potestatis, in quam error non cadit, cum scopum destinatum semper collimet, ligetque
B quod

quod Deus ligare decrevit , solvatque eos per ministerium verbi , quorum solutionem Deus ratam est habiturus?

Sed nihil magis docet potestatem quam VOETIUS tueri, esse genuinam & germanam potestatem illius quam Papa possidet in Magistratus , suum illis eripiendo , alienum vero assumendo , quam consideratio sequentium hypotheseum ; nempe

1. Omnem potestatem esse vel summam vel subalternam.
2. Summam potestatem de qua S. Paulus Rom. 13. esse illam potestatem ; eamque summi Magistratus potestatem.
3. Illam potestatem unam esse in una rep. & uno administratâ consilio , licet in summam & subalternam dividatur.
4. Tum uno consilio, eademque potestate regi Ecclesiam qua gubernatur Respublica. Si quidem ut ait Optatus, Respublica non sit in Ecclesia. Sed Ecclesiâ in Republicâ.
5. Eam potestatem esse armatam & cogentem , cujus actus tum in Republica , tum in Ecclesia sint imperare , vetare , permittere & punire.
6. Cognoscere de omni causa , per quam externæ actiones hominum coguntur, seu in Republica seu in Ecclesia.
7. Omnem potestatem ejusdem naturæ habitam , seorsim & collateraliter & independenter à summo Magistratu (quod facit VOETIUS) esse injustam vendicationem , & occupationem juris alieni.

Atque quisquis ad stateram harum hypotheseon appenderit jurisdictionem ecclesiasticam VOETIANAM , ultro fatebitur sobolem esse jurisdictionis Romanæ.

S E C T I O II.

Id explicatius astruitur. Potestas Ecclesiastica

Voetiana nusquam audita, aut intellecta est, nec sub Lege, nec sub Evangelio, priusquam Papa caput efferret, à prima erectione tribunalium Ecclesiasticorum à Constantino, optimo consilio & optima mente; acceptam occasionem ab adificatoribus mysterii iniquitatis, introducendi potestatem perperam dictam Ecclesiasticam, jure Divino distinctam à Politica.

MAgnum est *αἴτιμα*, quo pene solo pede nititur potestas Ecclesiastica, sub legali œconomia regimen Ecclesiasticum divisum fuisse à politico, cum tamen non solum habeat sacram scripturam repugnantem, sed & turbam ingentem virorum doctorum, tum Romanensium, tum Protestantium: ut Chamieri, Molinæi, Riveti, Mestrezatii: Sanè Molinæus cap. 19. Monarchiæ temporalis ait, nec Levitas, nec summum Pontificem alio jure usos fuisse in Republica Israëlita quam communi, nec habuisse Ecclesiasticos judices diversos à Civilibus: in eadem sententia est Rivetus, quam tuentur omnes Judæicarum rerum periti, Bertramus, Sigonius, Buxtorfius, Seldenus, Cunæus. Sed per scripturam sacram locupletem testem constat liquidò Ecclesiam & Rempublicam Judaicam in unum semper corpus coaluisse, nec distinctis aut separatis Judiciis & viris gubernatas unquam fuisse.

tom. I.
oper. in
folio pag.
1373.
Cunæus
lib. 2.
cap. 9. de
rep. habr.

Locus Deut. 17. omnem dubitationem tollit, ubi Doctores Pontificii, Fostatus, Nicolaus de Lyra, & Cornelius à Lapidè agnoscunt agi de uno judicio in quo quævis causæ disceptabantur, junctis capitibus, Sacerdote summo & loci Judice: Locus verò 2. Chron. 19. de Amaria præposito negotiis & judicio Jehovæ & de Zebadia præposito negotio Regis, tantum abest, ut faveat VOETIO, ut planè jugulet ejus

potestatem Ecclesiasticam. Nam quod Josaphat præfecit propriâ autoritate utrumque, eatenus astruit potestatem Regis in utrumque: Tum vocabula Judicii Dei, materia quæ est de sanguine, litibus, & controversia inter fratres, edocet per judicium Dei non aliud intelligi quam judicium & imperium Dei in populum Dei & Rempublicam Judaicam, cujus magno concilio præesse debebat Amaria, qui ut Pontifex summus præsidere solebat saltem sapius non negotio Regis sed synedrion 71. virorum, nam Judicium Dei fuit semper ejusmodi, etiam antequam Reges constituerentur, at negotium Regis & negotium Reipublicæ non potuerunt eadem esse, ubi nullus Rex.

Porro cum exemplar populi Israëlitiçi jugularet potestatem Ecclesiasticam distinctam à potestate Magistratûs, omne molimen VOETII fuit eas ex æquo dividere sub legali œconomia ac sub Evangelica: licet habeat repugnantes magnam turbam Pontificum & Protestantium, imo eorum qui pariter cum eo sunt vindices potestatis Ecclesiasticæ: inter quos Triglandius c. 12. *quare in Testamento veteri qui capita erant Reipublicæ, erant & capita illius populi ex quo tota Ecclesia constabat: quia Ecclesia tum temporis erat in solo isto populo.* Sed ut divisionem jurisdictionum sub N. Testamento minus repugnantem habeat œconomia Israëlitiça, subjicit, varios Magistratus, quandoque fideles, nonnunquam infideles, sub quibus est Ecclesia Christiana, in causa esse, cur debeat jurisdictio Ecclesiæ diversa esse à jurisdictione civili, unum verò Magistratum debuissè præponi populo Israëlitiço. Sed hæc ratio plane absurda est: namque constitutio Divina de idemnitate jurisdictionis in populo Israëlitiço fuit semper perpetua etiam sub Dominis insensis, imò pluribus, sub quibus, cum carerent Magistratu fideli, sibi crexerunt unum per disciplinam confœderatam: quidni idem præstari debeat sub Evangelica œconomia? quidve impedit? Sed ubi habet VOETIUS quod ait, Ecclesiam Israëlitiçam separatam

ratam fuisse personis, regimine & legibus à Republica, illamque habuisse formam regiminis mixtam ex aristocratia, & monarchia: hæc quidem in summo Sacerdote, quod sanè falsissimum est (dictumque ab eo non incitiâ, sed amore quo deperit suam jurisdictionem ecclesiasticam) ea ipse summus Sacerdos ut plurimum esset Princeps & caput magni synedrii, quod quidem, oportet aut dicat fuisse conventum ecclesiasticum, aut asserat duobus corporibus ecclesiastico & civili unum fuisse affixum caput. Sed si synedrium magnum fuit ecclesiasticum, tunc debuisset summus Sacerdos illi perpetuò præsidere, ut vult VOETIUS, dum Monarcham facit eum Ecclesiæ; quod tamen Maimonides negat.

Sed nec sub Evangelica œconomia ethnicis Imperatoribus in Ecclesiam sævientibus comperta erat illa divisio potestatis in ecclesiasticam & civilem; regebantur Ecclesiæ quoad regimen externum per disciplinam confœderatam. Pastores & Episcopi vacabant orationi, doctrinæ & administrationi sacramentorum: sed ipsi non exercebant jurisdictionem diversam à jurisdictione Israëliti populi; nec hi nec illi jurisdictione utebantur, quæ non esset jurisdictio cujuscunque Societatis & juris communis in quo omnis ordo humanus fundatur.

Porro materia circa quam versabatur hæc jurisdictio non erat magis Ecclesiastica quam civilis. Siquidem Pastores, Præpositi, & Seniores de omni lite & controversia cognoscerent, quæ vertitur in foro civili, ut jam si eorum jurisdictio non est ecclesiastica ratione functionis, neque etiam talis esset ratione objecti: id innuit S. Paulus 6. capite ad Corinthios, ubi jubet idem facitari in Ecclesia ad litium compendium, quod in foro civili, causas & controversias componendo per compromissum, & amicè interventu seniorum & arbitrorum, quæ per viam longam, jurgiosam, onerosam, judicii, lictorum, & carcerum decidebantur apud judices seculares.

Hunc morem fuisse inter Ecclesias docent Patres. vocabant illos judices compromissarios : Ambrosius Seniores: Chrysostomus authores reconciliationis *καταλλαγῆς αἰτίες*. Ipsi Pontificii, ut Tostatus, agnoscunt illos Seniores cognovisse de omni causa, licet ultimum judicium controversiarum pertinuisse velint ad Episcopos. Lorinus Jesuita utrumque affirmat in Deut. 17. *sub initium Ecclesie* (inquit) *causa cujuscunque generis qua agitabantur inter Christianos.*

Huc usque jurisdictio ecclesiastica caput non extulit, sed postmodum ex occasione erectionis tribunalium Episcopaliū & Ecclesiasticorum ab Imperatoribus constitutorum passim in Imperio, primo eorum authore Constantino Magno, posteaquam se ad Christianorum cœtus aggregavit, unde factum est ut eadem causæ quæ per disciplinam confœderatam agitabantur, sæpe damnosis conditionibus, mox sub ethnicis Imperatoribus, majori cum autoritate, libertate, successu judicii, tum æquitate & maturitate absolverentur & sopirentur sub Christianis Imperatoribus, coram judicibus, tum amicis, tum Christianis.

Ex eo Episcopi, qui antea imprimis vacabant doctrinæ & orationi, rejecto onere (sine honore) litium & controversiarum inter Christianos in Seniores Ecclesiæ, ubi se viderunt ab Imperatoribus admotos judices tribunalibus Ecclesiasticis; atque Imperatoriâ autoritate honoris auctario illustriores se conspexerunt, coeperunt cristas erigere, & cum tribunalia ipsorum dicerentur ecclesiastica, suam quoque potestatem meritò dici ecclesiasticam crediderunt, & eo nomine gloriati sunt; cumque antea potestas Episcoporum artibus cancellis conclusa esset in solos volentes, Episcopus verò tantum primus ordine censeretur in collegio presbyterorum, non verò jurisditione, factum est, postquam se nova autoritate decoratos & munitos viderunt, ut grandiores agitarent, se suamque potestatem in populum Christianum & Collegas inflatis buccis prædicarent, non

non tanquam ab Imperatoribus, sed à Christo habitam.

Hinc primò ortam Ecclesiasticam jurisdictionem ordinis Ecclesiastici in populum Christianum, & Episcopalem Gregorij, & jurisdictionem in Presbyteros, facile colliget quisquis perlegerit Eutychii historiam arabicam, tum acta Concilii Niceni, Codicem Theodosianum & Novellas Justiniani: nec dubitabit illam jurisdictionem primo collatam à Constantino Magno, quanquam non ea mente ut jurisdictio esset distincta & independens à civili, ejusque causæ magis essent Ecclesiasticæ quam civiles. Sanè Eutychius & acta Concilii Niceni docent longè aliis rationibus inductum fuisse Constantinum, ut vestiret Episcopos Jurisdictione vel in populum Christianum, vel in collegas. Sic enim loquitur Constantinus.

Et si præcipuum Pontificis, seu Episcopi munus est, doctrinâ verbi populum moderari: tamen quia non omnes dicto audientes sunt, nec ejusmodi persuasione ad disciplinam perducere, vel in officio retineri possunt, & superioritas in qua sunt Ecclesiastici absque Imperio & Jurisdictione non satis habet nervorum & auctoritatis. Denique quoniam Ecclesia mater & cultrix est Justitiæ, Ideo Episcopis peculiaris quedam Jurisdictio Ecclesiastica, civili dignior in personas & causas Ecclesiasticas legibus Imperatoriis est attributa, ut jus dicant Clericis. Codex de Episcopali audientia subjungit præterea jus dicant Laicis

Paria pene dicta à Constantino patribus Concilii Niceni. Idem Eutychius refert: cum enim illis significasset, eos non alia auctoritate præditos, quam persuasionis, ac proinde vix fieri posse ut eorum canones reciperentur à populis imperii sui tanquam regula obsequii & fidei, priusquam auctoritate munirentur canones condendi, educto gladio, mensæque imposto unâ cum annulo & sceptro, *do vobis inquit potestatem canones condendi &c.* Atque hæcce non solum insinuant sed & expressè dicunt

i. Cum pastoribus sola esset auctoritas persuasionis, data à Christo,

Christo, indultam insuper ab imperatore auctoritatem imperii & jurisdictionis, quæ cogeret vi, & traheret etiam nolentes qui persuasione duci nolunt.

2. Pariter cum antea non alia esset auctoritas Episcoporum in, Presbyteros, quam persuasione, datum illis ut deinceps haberent in eos auctoritatem jurisdictionis.

3. Datum etiam ut jurisdictio ecclesiastica dignior censeretur civili.

4. Item ut potestas ecclesiastica distingueretur à potestate quam sustinent laici.

Cæcus sit, qui non inde animadvertat, imo non videat, jurisdictionis ecclesiasticæ primam originem & nativitatem. Hic enim Constantinus non tantum jurisdictionem dat, & clero in populum Christianum, & Episcopis in presbyteros, sed eam jurisdictionem vult digniorem censi civili. Unde non mirum si ex tanta indulgentia, postmodum concidente Imperio, & Papâ inter ejus ruinas suum ædificante, sub fucos spiritualis imperii & jurisdictionis ecclesiasticæ, speciosam arripuerit ansam non solum duplicem jurisdictionem astruendi jure Divino & humano, sed & alteram sibi vendicandi, tum se & suam jurisdictionem per legem Constantini dignissimam ac nobilissimam ac seorsim ac separatim habitam, præponendi jurisdictioni regum & magistratuum, hancquæ suæ mancipandi.

Sed hæc fraus crassiori est filo consuta quam ut non dignoscatur, neque enim credidit Constantinus, cum contulit jurisdictionem in viros ecclesiasticos, se, quod eorum esset, reddere veris dominis, quasi de jure Divino & per legem Christi ad eos pertineret aut functioni ecclesiasticæ competeret. Sed nondum eo tempore equus ille jurisdictionis ecclesiasticæ erat ephippiatus, nec sic adornatus, ut sessorem Papam posceret aut ferret.

Sic per inconsultam bonitatem & quasi aliud agens Constantinus

tinus, ædificavit jurisdictionem Ecclesiasticam, quæ mox crevit per ruinas Imperii; donec tandem Papa ei assueretur caput; qui quidem diu habuit suam jurisdictionem Ecclesiasticam à politica distinctam: quanquam nomine tantum tenus, cum semper tam fuerit politica, quam in primo ortu suo tempore Constantini; nec tamen divisas voluit, nisi eo consilio, ut ex duabus unam aliquando faceret, hoc est manciparet jurisdictionem civilem Ecclesiasticæ. Id fuit maximum Paparum molimen seculis nono, decimo & undecimo passim in Germania, Gallia, ac Anglia, cum caligo magna ignorantiae terris incubaret, cumque omnia regna quæ nomen Papæ dederant videbantur transitura in rectum dominium Papæ; clero ubique obsidente Reges & Principes, & convertente Laicorum bona & patrimonium; tum implente curias, tribunalia civilia, domos magnatum, imo virorum consularium, ipsorumque causidicorum, tanquam eorum mente oculis & manibus, ut nulla domus esset in qua non esset clericus, dum ipsi Laici regesque, non nisi precario regnarent, & ad nutum sacerdotum:

Quin ut omnes Curia & fora civilia constabant viris tam de gente Sacerdotali, quam de Laica, sic etiam Synodi erant quasi conventus politici, in quibus materia canonum, non solum esset de fide & de disciplina Ecclesiastica, sed etiam de ponderibus, mensuris, de mercatibus & nundinis, ut legere est in Concilio VI. Parisiensi: cujus 50. canon imponit ^{anno} modum modio & Sextario, & in concilio Rhemensi & Martisconensi. ^{813.63.}

Sed cum natio Laicorum, cujus Rex caput erat & princeps, semper numerosior esset clero, timeretque Papa, ne imperium Ecclesiasticum concederet in Politicum, neve Terrenum absorberet regnum Ecclesiasticum, in eam maximè curam incubuit Gregorius VII. seculo undecimo, ut denuo conventus Ecclesiastici distinctius, ubique in Germania, Gallia, & Anglia caput efferrent: de qua re poterit Seldenus con-

fuli notis ad Eadmerum, ubi diploma habetur Guillelmi I. de habendis separatim & distinctis in posterum curiis & tribunalibus, Ecclesiastico & Civili.

SECTION III.

Potestas similis Voetiana incognita Patribus.

Descendamus ad tempora quæ proximè exceperunt Constantinum Magnum, in quibus magna lumina vixerunt, Patres nempe, ad quorum cognitionem pertendo nunquam pervenisse potestatem VOETIANÆ similem, sive in concilio considerent, seu extra concilium & domi, aut in coetu Presbyterorum negotium ministerii agerent. Sanè crederent, licet Synodi essent coetus Ecclesiastici, tum quod de materia Ecclesiastica, de fide & disciplina Ecclesiarum tractarent, tum quod constarent Viris Ecclesiasticis, attamen formaliter mere conventus fuisset politicos, qui nec convocari possent nisi decernente summa potestate, nec canones condere qui vim obligandi & adigendi ad obsequium haberent, nisi approbante & sanciente eadem summa potestate, quæ sæpe decreta à Conciliis rescindebat propria autoritate: Sane Theodosius 2. rescidit propria autoritate canonem Synodi Ephesinæ, quo Johannes Patriarcha Antiochiæ exauctorabatur, jussitque Patriarcham Alexandrinum ut eum ad pacem reciperet. Vana est ergo VOETII *vopogeria* penes Pastores, quæ non potest sortiri effectum ullum sine potestate Laica, aut intra, aut extra Synodum, & quæ neminem cogit nisi subditum, non potestatis Ecclesiasticæ (quæ non habet subditos) sed civilis: neque enim canon ut in omni conventu politico conditus est nisi subditis potestatis quæ synodum convocavit. Id dicit Petrus Molinaeus 1. parte de Conciliis thesi 9. *Potuerunt quidem canones*

Canones Ecclesiastici conditi Nicea aut Chalcedone esse Ecclesiis Ethiopicis aut Indicis exemplar & quadam imitatio : at non lex aut regula, cui obsequi tenerentur.

Neque extra Concilia Patres unquam noverunt potestatem VOETIANÆ similem, quasi extra munus vacandi verbo & orationi exercerent vel domi, vel in cœtu presbyterorum, potestatem magis Ecclesiasticam, quam civilem, quando, (quod faciebat Augustinus) cognoscebant de omni causa, & lites de re quacunquē componebant. Certè Augustinus capite 29. de opere Monachorum, testatur se unum aut alterum diem destinasse in una septimana audiendis, cognoscendis & componendis ejusmodi causis, quæ versantur & agitantur de more in foro civili. Hoc agendo vir Sanctus non vagabatur extra ministerium, nec putabat id opus fuisse potius potestatis Ecclesiasticæ quam Civilis.

Sanè qui cognoscit de omni causa & lite, ut pacem & concordiam paret, eatenus est vir Christianus, & Ecclesiasticus, &, si libet, potestate agit Ecclesiasticâ; usque adeo inficeta est illa distinctio potestatis ut vertumni instar mutet se in varias formas, sit Ecclesiastica quia sustinetur à viro Ecclesiastico, sit verò Civilis quia versatur circa materiam civilem.

SECTIO IV.

S E C T I O I V.

Nec cognita Ecclesiis Helveticis. Imò nec magno viro Calvino, qui primus distinctionem potestatis spiritualis à civili Judicio introduxit, eodem puto consilio quo Constantinus tribunalia Ecclesiastica constituit ineunte Imperio.

Idem mea sententiâ proferendum est judicium de incepto Calvini in constitutione tribunalis Ecclesiastici Genevæ distincti à Politico, quod de erectione tribunalium Ecclesiasticorum à Constantino Magno ineunte Imperio passim in Imperio: nec existimo Calvinum credidisse suum tribunal aut Senatum Ecclesiasticum genere aut naturâ discrepasse à tribunalibus Constantini, aut aliam mentem aliudve consilium fuisse Calvino quam Constantino, huic in constituendo tribunali Episcopali, illi in formatione Senatus Ecclesiastici: utriusque inceptum censeo optimo consilio fuisse, cum enim Constantinum cura angeret qua ratione arceret à capitibus Christianorum iniqua Secularium & Ethnicorum Judicum judicia, Sapienter Christianis Christiana dedit tribunalia, eisque Viros de ordine Ecclesiastico, Episcopos nempe, ut consultiores Juris Divini, & amantiore æqui præfecit. Nam procul dubio nunquam cogitasset de illis tribunalibus Ecclesiasticis constituendis, si cum habenas Imperii suscepit, invenisset Imperium tam Christianum, quam erat tempore Theodosii Junioris.

Eodem consilio eademque necessitate permotum fuisse crediderim magnum virum Calvinum, & introduxisse Genevæ Judicium seu Senatum Ecclesiasticum, distinctum à civili, cujus quidem Senatus Ecclesiastici nullus usus erat nec mentio, ut nec excommunicationis: nec Genevæ ante Calvini statam moram in ea Urbe, nec inter Helvetios, imo ne quidem Tiguri tempore Gualteri, ut patet ex Epistolis, & commentariis

Musculi

Musculi, Bullingeri, & Gualteri : cum enim nutantes essent Genevensium animi , potissimum Magistratuum , tum in professione & proposito reformationis purioris retinendæ , nec moribus , ut voluisset Calvinus , adeo castigatis ut illis reformatio aut in fide aut in moribus multum esset cordi , optimum frænum licentiæ , & repagulum moribus solutioribus futurum credidit, constitutionem Senatûs, constantis , tum Pastoribus & Senioribus , tum Syndico uno & Magistratibus tum superioris, tum inferioris Classis, cæterum Selectis ex cordatioribus, illisque qui zelo domûs Dei flagrabant, Eumque Senatum vocavit Ecclesiasticum, licet minore jure aut loquendi proprietate minus commoda quam fuit appellatio *Ecclesiastici* quo Constantinus insignivit suum novum tribunal in gratiam Christianorum constitutum, cum istud totum constaret viris Ecclesiasticis, eique præfesset Episcopus. At Calvini Senatus, vix quartam partem haberet virorum Ecclesiasticorum , nisi illis Seniores accenseas , tum illi unus ex Syndicis præfesset, ut legimus in summa capitum disciplinæ Genevensis à Calvino exarata. *Scire opera pretium est, non solum verbi Dei ministros sedere Judices in consistorio, sed numerum duplo majorem partem ex minori Senatu ex delectis Senioribus esse ut vocant, partim ex majori deligi, ad hac unum fere ex ipsis Syndicis præsidere.*

Illud est primum stamen & rudimentum Senatûs Ecclesiastici, inter Reformatos à Papismo præditi, ut volunt quidam, potestate ecclesiasticâ, tum facultate ligandi, solvendi, excommunicandi, absolvendi, licet non aliunde ejus fuerit author & faber quam Calvinus, cûjus tamen postmodum tanta fuit authoritas, ut ad ipsius typum & Scripturam Ecclesiæ Gallicæ, (nam paulò serius Helveticæ) sibi sumpserint Senatum, quem eodem cognomine Ecclesiasticum vocaverint, cum tamen primus ille Senatus Calvino authore nomine tantum tenus fuerit Ecclesiasticus, cui non tantum unus ex Syndicis præsideret, sed & consideret numerus duplo major Magistratuum & Seniorum quam ministrorum Evangelii.

Hic velim cognoscere quo jure Pastores in eo confessu Ecclesiastico sederent judices, an delegati à Christo, an verò à Magistratu, an potius id mere fuit opus prudentiæ humanæ, arbitrariæ, etiã citra Divinum institutum adhibendæ, nisi illud in genere ut omnia compositè & ordinatè fiant in Ecclesia, Si à Christo, quo jure duplo major numerus Magistratum & Virorum consularium potuit eligi & vocari, in societatem operis quod ad solos ministros pertinet, (siquidem eis solis debeatur clavis & doctrinæ & disciplinæ) quodque planè Divinum est, & coeleste. Si sola prudentia humana, ut credere est, in consilium est adhibita, tum is Senatus eodem jure fuit coactus, quo quisvis alii, nec existimandum formatum fuisse illum cœtum autoritate Calvini, aut Pastorum: sed aut consentiente, aut delegante supremo Magistratu suam potestatem.

Hæc dico non ut reprehendam institutionem illius seu Consistorii, seu Judicii, tum primò à Magno Calvino erecti, tum ad ejus exemplum assumpti ab Ecclesiis reformatis, neque etiã ut rideam, aut carpsam epitheton Ecclesiastici, illi Senatui inditi, quod factum fuisse utrobique optimo consilio & prudenter existimo: præsertim à reformatis Ecclesiis in Gallia sub Dominis Pontificiis, sed ut doceam tam absurdè, tam præposterè, imò tam iniquè factum ex institutione istius consistorii & judicii Ecclesiastici, inferre potestatem Ecclesiasticam distinctam Jure Divino à Politica, quam cutores mysterii iniquitatis arripuerunt ansam introducendi in mundum potestatem Ecclesiasticam à civili distinctam ex occasione tribunalium Episcopaliũ à Constantino Magno institutorum.

SECTION V.

S E C T I O V.

Neque Ecclesiæ reformatæ sub Dominis Pontificiis, nominatim Gallicana, agnoverunt potestatem Ecclesiasticam Vœtiana similem.

NOn negaverim Ecclesias reformatas in Gallia, quæ suam Pastorum potestatem, disciplinamque exscripserunt ad typum Genevensem, tum sua Consistoria, & Synodales coitiones penè consimiles habuerunt, in eam sententiam delapsas, ut crederent sua judicia non tantum esse revêra Ecclesiastica, sed & Jure Divino distincta esse debere à natura civilium judiciorum : ut quod revêra jure communi & arbitrario per disciplinam confederatam faciebant, id Jure Divino positivo fieri ab ipsis censuerunt per potestatem seorsim collatam in Pastores & Evangelii Ministros quocunque Ecclesiæ statu, etiam sub Magistratibus amicis & reformatis, ut sunt Ordinum unitarum provinciarum. Sed non puto omnes sanioris & rationis, & intellectus viros, qui se ad earum cœtus aggregaverunt, fuisse à prima reformatione in eadem sententia, sed potius credidisse, in constituenda aut retinenda disciplina potestateque assignanda illis qui ei præponuntur seu Pastoribus, seu Senioribus, non esse recurrendum ad jus positivum, & peculiare præceptum Divinum (quod quidem nullibi in sacra Scriptura extat) quasi Deus præter potestatem in ministerio verbi Pastoribus credidisset certum potestatis externæ modum, cui parere tenerentur fideles : Sed ad prudentiam humanam, jusque ordinarium & commune omnibus hominum societatibus cujuscunque generis obvium & expositum, quibus incumbit suas res ordinatè administrare, utile & honestum amplecti, noxium verò & rationibus propriis incommodum à se arcere.

Nam

Nam revera par ratio est juris ac potestatis quâ reguntur Ecclesiæ Gallicanæ , atque juris ac potestatis habitæ ab Ecclesiis sub Ethnicis Imperatoribus , ubi Magistratus non est custos aut vindex Ecclesiarum disciplinæ , tum Ecclesiæ ipsæ recidunt in conditionem liberi populi , & tenentur in vigore disciplinæ potestatem constituere analogam potestati magistratûs , & res suas sic ordinatè & prudenter administrare , tanquam Magistratui Christiano rationem reddituræ : ut ut sit , Ecclesiæ Christianæ ad exemplum Judaicarum & Synagogarum sub Magistratû aut infensô , aut amico , nunquam fuerunt sine Magistratu . Vel quando experiebantur Dominos suos infensissimos , tum habuerunt suam disciplinam confederatam , vices & partes Magistratûs suppletentem . Id ipsam sub illa disciplina facitabatur per consensum mutuum & reciprocam *συγκατάθεσις* quod sit per potestatem aut delegatam , aut permissam sub Dominis , fautoribus , & vindicibus acerrimis religionis orthodoxæ . Paria & eadem per Seniores , Pastores , Judices compromissarios , arbitros , reconciliationis authores , & officii monitores faciebant , tractabant , decidebant , judicabant , dam-
nabant , absolvebant ; quanquam maximam partem sine ira , jurgio aut bello super omni lite & controversia , quæ alias coram tribunali civili versantur .

At id non faciebant Ecclesiæ sub Imperatoribus Ethnicis , nec id faciunt Ecclesiæ Gallicanæ , aut earum nomine Pastores & Seniores sub Dominis minus reformatæ religioni æquis per potestatem aliquam Judiciariam , eamque potius Ecclesiasticam , quam Civilem , & quæ Ecclesiastica tantum tractet , siquidem & rectores , & vindices disciplinæ confederatæ , (ut mos erat Ecclesiarum sub Ethnicis Imperatoribus) in Gallia in consistoriis & synodis suis de omni lite & causa , seu Ecclesiastica , seu civili cognoscunt , quæ causa est jurgii & dissidii inter fratres , ut patet ex articulo decimo-quarto capituli quintæ disciplinæ Gallicanarum Ecclesiarum . Sane canon vigesimus Synodi
Monspe-

Monspelienſis decernit , ut qui damnatus à Magiſtratu per-
 ſeverat in abnegatione facti , non recipiatur ad pacem , prius-
 quam per idoneam probationem , auditionem teſtium , &
 recognitionis cauſa conſtiterit de Rei innocentia. Inquirunt
 Synodi in placita ſupremarum curiarum in Gallia , in reſ-
 poſa Jurisconſultorum , in decimas , præbendas , ſecreta mu-
 lierum , frigiditatem virorum. In Synodo Vitriago , cum ^{anno}
 cujuſdam matrimonium diſſolutum fuiſſet ab Officiali ob 1583.
 cauſam frigiditatis in marito , & cum hic paulo poſt uxo-
 rem duxiſſet in Eccleſia Romana , moxque petiſſet recipi
 in gremium Eccleſiarum reformatarum , conſultum cenſuit
 Synodus , ut antequam reciperetur , interrogaretur privatim
 ejus uxor , an ſibi à marito fieret ſatis. Sic in Synodo Lug- ^{anno}
 dunenſi canon ſatus eſt de ratione agendi tum illis qui ſe li- 1563.
 beros putant obligatione matrimonii , quia ante matrimo-
 nium juramento abhibito ſe obſtrinxerant , nunquam ſe du-
 cturos fuiſſe ſæminam illam in uxorem , ſi corruptam an-
 te ſciuiſſent. Sanè cognitio iſtius cauſæ excurrebat extra me-
 tas , aut Civilis , aut Eccleſiaſticae poteſtatis , imo medicæ , ſeu
 poteſtatis , ſeu ſcientiæ : imo nec certò unquam comperta
 marito : Cum fieri potuerit ut caſta mulier perdiderit aut mor-
 bo aut caſu quod fruſtra maritus in ea quærit. Synodus Mon-
 ſpellienſis can. 29. definit an Magiſtratus tolerare debeat for-
 tionum præmii tabellas , poſſitne ſupplicium mortis commu-
 tare in alias pœnas : quæ quidem enucleate refero , non ut
 carnam virorum reverendorum curioſam perquiſitionem , aut
 damnem in illis , quod alii vocabunt occupationem & vindi-
 cationem alienæ poteſtatis , aut cognitionis quæ alterius ſit
 fori. Namque credo cum Bellarmino Paſtoris Euangelici eſ-
 ſe , cognoscere de omni peccato , de omni lite , de omni ho-
 mine : quod quidem , licet verum , eo tantum conſilio aſſe-
 rit , ut Reges , Principes , omnia negotia , cujuſcunque gene-
 ris & claſſis , ipſorumque Jurisdictionem civilem mancipet

Jurisdictioni Ecclesiastica; hoc est Papæ. Sed eâ gratiâ allego hæc exempla ex archivis Synodorum reformatarum, ut palam faciam, frustra causas dividi in Civiles & Ecclesiasticas, ut inde ansa arripiatur adjudicandi cuique classi causarum suam Jurisdictionem, Pastoribus quidem Ecclesiasticam, quæ cognoscat tantum de rebus Ecclesiasticis, de fide & de disciplina; Magistratui verò Civilem potestatem, quæ cognoscit de rebus civilibus: namque certum est, potestatem Pastorum tam latè patere, & ad tot se extendere, quam potestas Magistratus: ut hic de omni lite, causa, materia seu Ecclesiastica seu Civili, militari, nautica, imo de ipsâ fide & disciplina Ecclesiarum (licet tam Divinæ esset authoritatis, quam ipse decalogus) possit & debeat Leges ferre, & imperia mittere: at Pastoris Evangelici consimiliter officium sit inquirere in omnes actiones, facta & personas cujuscunque generis & ordinis, & de Justitia & æquitate omnis legis, cause & facti pronunciare in nomine Dei.

Jam cum potestas Ecclesiarum reformatarum in Belgio non sit effectus disciplinæ confederatæ, sed Imperatæ Ecclesiarum Rectoribus, planum est ejusmodi potestatem VOETIANAM nondum cognitam esse Ecclesiarum Rectoribus in Gallia, saltem usu & experientiâ: nam nec illis cognita VOETIANA potestas, habitâ seorsim, & independenter à Magistratu amico & orthodoxo: quippe qui haud dubio in ea sint sententia, suam disciplinam concessuram in jura & potestatem Regis, si ille reformatæ religioni nomen daret, quod non admittit VOETIUS.

CAPUT II.

CAPUT II.

Quibus artibus, dolis & fraudibus Pontificii probantur Protestantibus potestatem Ecclesiasticam distinctam à politica.

SECTIO I.

Detectio fraudis latentis sub vocabulis functionis Ecclesiastica, Sacerdotum, & Pastorum, ejusque dignitate, ut asseruatur potestas Ecclesiastica.

IN agmine technarum & fraudum quibus Papa fucum fecit Principibus & Regibus & ædificavit imperium suum in imperio alieno, hancce desumam tamquam aliarum gregem ducentem.

Ex separata functione, Sacerdotum, Levitarum & totius ordinis Ecclesiastici, tum ex ejus dignitate, separatam quoque Jurisdictionem deberi Sacerdotali generi confinxerunt. Id Gelasius, Nicolaus I, & innumeri alii Papæ ad ravim inculcabant Imperatoribus Constantinopolitanis, suam Jurisdictionem sic efferentes supra Imperialem, ut hanc tantum subsidere affirmarent infra Sacerdotalem, quantum luna splendore & dignitate subsidet infra solem, atque subinde oggerentes, quantum functio Sacerdotalis eminet supra omnes civiles functiones, tantum Jurisdictionem Sacerdotalem caput extollere debere supra Jurisdictionem Imperatorum, Regum & Magistratuum. Sed non opus est aut multiloquio, aut sagacitate magna ad hanc technam detegendam.

1. Non, si functio seu Pastoralis, seu Sacerdotalis dignitate præcellit omnes functiones, sequitur aut vestitam esse jurisdictione, aut eam jurisdictionem non subordinari potestati Magistratûs.

D 2

2. Splendi-

2. Splendidum est mendacium , affirmare , functioni seu Sacerdotali , seu Pastoralis unquam affixam fuisse jurisdictionem externam cogentem , & si quæ ab illis habita , administratam fuisse separatis judiciis , legibus , conciliis , synedriis & personis diversis à Magistratu & Viris consularibus qui Republicæ præerant , quandoquidem & ipse summus Sacerdos esset de numero eorum qui sustinebant seu in Ecclesia , seu in Republica Magistraturam , & uno consilio , concilioque eam regerant : nam nec ipse sedebat præses in concilio summo seu synedrio tanquam Sacerdos , sed tanquam Magistratus , ut nec semper præses erat teste Maimonide . Unde miror quâ fronte aut quâ inscitia VOETIUS affirmare ausus fuerit Ecclesiam Judaicam corpus fuisse distinctum à Republica : illam gubernatam fuisse regimine mixto ex Monarchia & Aristocratiâ . Quod si summus Sacerdos eum modulum Monarchæ habuisset quem possidet Dux venetus , omnino præses fuisset in omnibus judiciis , quod tamen falsum fuisse asserunt omnes Consulti juris Judaici . Inter quos Petrus de Marca super Archiepiscopus Parisiensis in eo aut doctior , aut sanior VOETIO , Pontifex inquit , *Maximus rerum sacrarum Jurisdictione vi Pontificatus non potiebatur , sed tanquam ut unus è collegio magni synedrii se ad id allectus fuisset* . Idem affirmat Tostatus , qui ubique multus est ut probet unicam jurisdictionem , nempe Laicalem rexisse & Rempubicam & Ecclesiam , cæterum nullam fuisse jurisdictionem Sacerdotalem , *Regem habuisse Jurisdictionem ad deponendum Abinsharêm de summo Sacerdotio , & ad deponendum eum* . jam si applicatio fiat functionis Sacerdotalis , carnalis , illustris externâ pompâ , dignitate , vestitu , infulis caeremoniis , separatim ab ea peragendis , nec tamen jurisdictione externa seorsum donatâ , adfunctionem Pastorum Evangelicorum maximam partem internam ; tum spirituales statione & loco , quid absurdius & magis rationi disconveniens esse potest , quam ut hæc jurisdictionem externam separatam à Magistratu habeat , illa non habeat .

de conc.
Imperij
& sacerdotij
rom. 1.
lib. 2.
cap. 5.
§. 2.
1. Pa-
ral. 6.
16. qu.
41.

S E C T I O II.

Fraus latens sub vocabulo Ecclesie detecta.

Magno astu, æstu & strepitis Pontificii Ecclesiam velut caput Gorgonis objiciunt Protestantibus, tanquam subjectum primarium omnis potestatis Ecclesiasticæ, cui nunquam affixissent Papam, ni eo tempore quo caput extulit, reperissent animos præparatos & imbutos hac opinione, Ecclesiam quamcunque, imprimis catholicam, habere jurisdictionem de jure Divino separatam à Republica, tum nobiliorem ordine & auctoritate. Namque illud magnum *divina Ecclesiam omni tempore esse corpus separatum à Republica, distinctum curiis, causis, legibus, censuris, & iudiciis, à quorum decretis non datur provocatio ad tribunal Magistratû,* Papam in mundum introduxit & mox id præstitit, ut nomine Ecclesiæ solus Papa intelligeretur: ut jam dicto illo postulato & *divinam* magno in quo Imperium Papæ, tota Hierarchia adeoq; ipsa religio Romana fundatur, tota hæc strues Papæ, Hierarchiæ & religionis Romanæ in præceptis rueret, & funditus periret: contra verò, admissio hoc postulato à Protestantibus & ejus falsitate nondum ab eis agnitâ, non mirum si difficilius Papale ædificium convellitur à Protestantibus, intacto fundamento, quod tamen rationibus ex Scriptura petitis diruere, culmenque adima præcipitare, non alius labor levior est.

Sanè vocabulum Ecclesiæ: resque quæ eo designatur, nullo modo sunt subjectum capax leges condendi Imperandi & cogendi ad obsequium, nisi per Ecclesiam (quod constanter facit vetus Lex) Hebraice *Cahal gnedah* intelligatur conventus virorum qui Magistratû personam, munus & officium gerunt. Nam nullibi vocabulo Ecclesiæ intelligitur coetus fidelium, multo minus Sacerdotum aut verbi Præconum: nam ne semel quidem in Novo Testamento Ecclesiæ vox pro Ministris Evan-

gelii sumitur. Intellectus enim vocabuli Ecclesiæ Matth. 18. aut pro coetu Ministrorum aut pro Papa paria & æqua habet rationum momenta. Certè Jacob. Capellus in thesib. pro defensione disciplinæ Ecclesiarum Reformatarum thesi 17. habet hæc verba: *In Novo Testamento nec Cleri, nec Sacerdotis nomen usquam tribuitur Ecclesiæ doctoribus, ne putent sibi solis competere cognitionem rerum ad hereditatem cælestem pertinentium.*

Sed cum vocabulum *Ecclesiæ* sit subiectum vagum, in qua demum Ecclesiæ, Catholica, nationali, particulari, an in Synodo reponendum est subiectum jurisdictionis Ecclesiasticæ? an in solis Pastoribus, an ascitis primoribus de gente Laica? de Catholica certum est non magis subiectum esse capax exercendi jurisdictionem, condendi & Imperandi leges, & ad earum obsequium cogendi, quam coetus virorum militarium toto orbe idoneum est subiectum obstringendi ad Leges militares quotquot nomen dederunt toto orbe militiæ.

Sed nec Ecclesiæ nationalis in unum locum cogi potest, nequidem perdeputatos suos, cum ipsa deputatio sit actus potestatis civilis, ipsaque itio & eundi permissio, multò magis coetus convocatio & canonum latorum approbatio & sanctio.

P. 96. Quocirca toto cælo errat VOETIUS, cum vult primo & perse pertinere ad Ecclesiæ indictionem & convectionem Synodorum, ad Magistratum verò solummodo consensum, sed ne hunc quidem per se sed per accidens, quo dogmate non aliud magis Pontificium, nisi forsan illud, quod juxta arripit & defendit in Pontificibus quod *vaporeria* sit penes Ecclesiæ nec possit Magistratus formare & præscribere constitutiones Ecclesiasticas.

Par incommodum si cuique Ecclesiæ particulari affigatur potestas Ecclesiastica tanquam in subiecto primario, nec facile est statuere ubi nam ejus ultimum Judicium? Sed ubicunque collocetur, si recipitur definitio Ecclesiæ tradita à clar. Riveto, corrueat potestas Ecclesiæ leges condendi, jubendi & cogendi

cogendi ad earum obsequium. Sic enim ille eam definit *cetus populi Dei Spontanei qui se totum ad obsequium tradit per Spiritum Sanctum regenerati.*

Ubiunque ergo pedem figat jurisdictio Ecclesiastica non consistet. Sane si illud postulatum de Ecclesiæ jurisdictione separatim habenda fuit mera chimera, resque plane inaudita in republica Judæorum, ut vidimus supra, multò magis pro figmento humani cerebri habenda sub œconomia Evangelica.

Sed meo Judicio par est fraus vindicibus VOETIANÆ potestatis atque Pontificiis, vestiendo suam Ecclesiam grandibus elogiis, potestatemque Ecclesiasticam extollendo, Magistratûs verò elevando & deprimendo, ut eum suæ ferulæ subijciant.

Pontificii ergo Romanam Ecclesiam vestiunt titulis quæ soli Ecclesiæ electorum competunt, vocantes eam regnum gratiæ, mediatorium, redemptorium, corpus Christi, virginem sine ruga, genus electum: suam verò potestatem appellant Spiritualem & cælestem, ut fucum faciant Regibus & Magistratibus, mancipientque suo imperio ut Christi jugo, quod nemo qui Christo nomen dedit ferre recuset. Reperias Epistolas, bullas, diplomata Nicolai I, Gregorii VII, & Innocentiorum quæ ejusmodi grandia crepant. Sed paria faciunt advocati potestatis perperam dictæ Ecclesiasticæ. Illi enim cum Papa duo regna constituunt *unum universale quod Deus tanquam creator* (verba sunt Triglandii) *habet in omnes homines potestate suâ absolutâ, alterum regnum quod est gratia, quod comprehendit omnes fideles, quos gratiose gubernat verbo suo & spiritu.* In quo filium suum electorem & fidelium mediatorem ac redemptorem speciatim Regem constituit. In hoc regno mediatorio & gratiæ Triglandius ait Deum ordinavisse pastores & inspectores qui gubernarent fideles SPIRITUALI RATIONE. Eadem VOETIUS sæpe inculcat, vult enim regnum seu regimen

cap. 12.

gimen Ecclesiasticum esse regnum Christi, adeoque cum non sit de hoc mundo, non debere moderari ad normam & modum regni secularis.

Itane elogiis vestienda, tum Ecclesia particularis visibilis, tum potestas Ecclesiastica, qualis in Belgio est, quæ in solos electos & potestatem ministerii in verbo cadit, per quam non alii præter electos transferuntur à potestate Satanæ ad Deum? Itane hæc potestas regni, gratiæ & mediatoris promiscuè accipietur pro Jurisdictione perperam dicta Ecclesiastica, quæ tantum distat à potestate verbi, quantum prudentia Divina & coelestis ab humana, regnum coeleste à terreno. Nam quicquid dicant istius potestatis vindices, falsissimum est illam non esse de hoc mundo, aut Spirituali ratione administrari à pastoribus, quandoquidem sit ejusdem naturæ cum potestate Magistratûs, & tam in eam ignorantia, error & subreptio cadere possit, quam in civilem & politicam, & hæc & illa juxta per suffragia, per ambitum & per vim, Sanctionem det suis canonibus, & voluntate sæpius duce quam ratione.

SECTIO III.

Fraus latens sub vocabulis Ecclesiastici & Spiritualis.

Magna fraus latet sub illo involucro vocabulorum *Spiritualis & Ecclesiastici*, quo testorio Papa in crustat suum Imperium terrenum, quoque VŒTIUS suam potestatem mediam inducit.

Sed id testorii minimâ lotionem aufertur: neque enim ullum est mandatum Divinum, non ipse decalogus, adeoque nulli canones Synodici de doctrina & de disciplina, qui non sint & civiles & politici; & non pertineant ad forum humanum. Sanè si excommunicatio (alioquin mera chimera & terribile

lamentum avium) tam esset Divina quam præceptum Dei *non occides*, non minus hoc & illa essent fori humani & Civilis; nam quemadmodum nemo in foro humano potest aut debet plecti ob homicidium priusquam lex contra homicidium codici legum Magistratus inferatur, sitque ab eo juxta ac à Deo sancita & lata; pari ratione, nec excommunicatio minus esset fori humani & Civilis, neque cuiquam applicari deberet, nisi ex æquo imperata & sancita à Magistratu, citra cujus Sanctionem omnia Divina præcepta (in quibus fac ponatur excommunicatio) adeoque omnes Synodales constitutiones, sunt meræ declarationes, consilia & animi sententiæ in foro seu humano seu Ecclesiastico (quæ eadem sunt) licet in foro conscientiæ non minor forsan sit obligatio ad earum obsequium, quam ad implenda illa præcepta, quorum, tum Deus, tum Magistratus est lator & præco. Hujus argumenti vim eludat si potest VOETIUS, neque enim hætenus vidi qui potuerit.

Quid? quod absurdum & inficetum sit ex divisione legum in Ecclesiasticas & Civiles inferre divisionem potestatis in Civilem & Ecclesiasticam. Nam si tot potestates essent, quot classes legum, mirum ni daretur potestas medica, mathematica, academica, militaris, testamentaria, matrimonialis, mercatoria, fabrilis: ut materia legum varia est, sic forma legum una est, adeoque omnes leges cujuscunque generis, materiæ, & classis, sunt formaliter Civiles & Politicæ: Id martyr, Musculus, & Riverus solidè docent, voluntque illud quod fit in Ecclesia, ad bonum Ecclesiæ procurandum, malumque reprimendum, esse tam politicum quam Ecclesiasticum, & potestatem politicam etiam se extendere ad Ecclesiasticam, cæterum *Musc. lo-* inanem omnem esse potestatem in Ecclesia extra aut potestatem *co de Ma-* verbi, aut potestatem Magistratûs, recte inquit. *Musculus, leges gis-train.* Ecclesiastica vocantur, quæ in usus Ecclesiæ ab Imperatoribus & *Pet. Mar.* Magistratu sanciantur. *cl. 4. l. 13.*

S E C T I O I V.

*Fraus detecta à necessitate, ut detur potestas
Ecclesiastica.*

Argumentum quod imprimis Achillæum & palmarium habetur à vindicibus potestatis mediæ, desumitur à necessitate quæ incumbit, ut detur in Ecclesia potestas diversa à potestate Magistratus & reip., in qua, ajunt, illum qui implevit Magistratûs legem, vel agendo, vel patiando, ei satisfecisse, licet nullâ tactus pœnitentiâ, agnitione culpæ, & proposito vitæ in posterum castigatoris: quocirca opus esse dicunt potestate illâ mediâ, cujus finis non sit peccatoris mors, aut damnatio, sed pœnitentia & vitæ emendatio.

Resp. 1. Quicquid hac in parte præstatur à Pastore Evangelico, opus esse primæ potestatis, ut non opus sit ut ad subsidium primæ accedat mediâ, namque per illam potestatem functionis, pastor facultatem habet reo concionandi, & conscientiam ejus excutiendi, tum terrendi, pacandi, Impœniteni regnum Dei claudendi, pœniteni aperiendi.

Resp. 2. Cum Deus perinde Magistratui commiserit curam Ecclesiæ ac Reipublicæ, siquidem hæc illam includat, ut ait Optatus, tam sollicitè suscipere debet curam animarum subditorum, quam incolumitatem corporum & bonorum: adeoque si lege Magistratûs damnato ad furcas deest verbi Dei minister, qui discedentem ex hac vita hortetur, & consoletur, ejus vires supplere debet Magistratus, aut alium pro sedelegare qui id præster.

Resp. 3. Magistratum non minus intendere pœnitentiam & vitæ emendationem, quam Pastor Evangelicus ad id collimare debet, non tantum ut habeat quietos subditos, sed & bonos: nam neque vult cujusquam mortem & damnum nisi ex acci-

denti:

denti : cum finis legis Magistratûs sit , vel ut tollatur peccator è vita , vel peccatum agnoscat , vitæque emendetur. Magistratus habet curias , in quibus læsa fama proximi restituitur agnitione culpæ. Sic satisfecit legi qui ex iussione Magistratûs palam dixit , *verbis læsi Mævium , fateor , nolim factum ; bonum virum reputo*. Sane hic ulterius non se porrigit satisfactio aut censura Ecclesiastica. Profectò finis legis in fures , & canonis Ecclesiastici lati in eos juxta est , ut qui manus rapaces habet , in posterum alieni sit abstinens , & honesto labore victum quæreret : nec lex , aut Magistratûs , aut Synodi tam est fixa nocentibus , quam innocentibus ne sint nocentes.

SECTIO V.

Potestas Ecclesiastica retenta à Protestantibus

Pontificiis juxta , tam favet his quam nocet illis. Poetiana potestas multò absurdior est Pontificiâ , licet minus impia.

TAm absurda est illa potestas media inter eam quæ est Magistratus potestas quæ per vim externam , externum hominem ad obsequium adigit , & illam quæ per vim internam quæ est verbi , & per vim flexanimam suadet , imò persuadet , quam est scientia media : hæc (ut est inventum Jesuiticum) ducit ad atheismum ; illa ut est inventum fabrorum mysterii iniquitatis , jam suam telam iniquam & mysticam incipientium terere tempore Pauli , ita ducit ad tyrannidem Pontificiam.

Non desunt tamen argumenta , sed imbellia , quibus tanquam festucis supportant hanc potestatem mediam , artesque & fraudes , quibus eam aliquo colore & tectorio in crustent , quæque propius inspecta splendida sunt mendacia , quibus ut purgatorio , sacrificio missæ , indulgentiis , & ejusmodi deliramentis honos accedit ex solo nomine & fulgore

Spiritualis potestatis quibus Papa (cui tam placet potestas media, quam scientia media) suum imperium terrenum illinit: nam dum hæc Papalis media potestas non impugnatur à Protestantibus, tantum venerationis impertit cognatæ potestati Protestantium, quantum illa conciliat autoritatis deiramentis doctrinarum Papalium: quin par gratia rependitur Pontificiis, dum ex potestate mediâ Protestantibus habita honos etiam accedit Pontificiæ, quæ sane minoris esset pretii apud Romanenses, si fordesceret ubique inter Protestantes, & ab eis pro chimera & figmento humano haberetur. Profecto, ut conciderent, & ruerent doctrinæ omnes Romanenses, si illis nulla gratia, nullus splendor, nullumque pretium accederet ex potestate illa media & Pontificali, illustri sanè, ementito tantum suo fulgore.

Sic jam pridem in Ecclesia Romana vilis fuisset gemma hæc potestatis mediæ, & à porcis proculcanda, nisi Protestantes insigni paroramate ejus usum commendavissent Pontificiis.

Ego sanè existimo potestatem Ecclesiasticam, ut habetur & retinetur à Pontificiis, esse Impiam, ut quæ pars sit mysterii iniquitatis, de quo S. Paulus 2. Epistolâ ad Thessalonicenses: at minus pugnare cum recta ratione, quam *VOETIANAM*, hanc duplici, illam verò uno duntaxat nomine chimeram esse.

I. Nam Potestas Ecclesiastica, habitâ à Pontificiis, non ulterius est chimera, quam quatenus est Ecclesiastica, nam realis est potestas etiam innolescentes, quæ cogit externum hominem, habens poenas reales, tum suos iudices, apparitores, & carceres: at potestas *VOETIANA* duplici nomine, ut dixi, est Chimera, & quatenus potestas & quatenus est Ecclesiastica: ipse enim fatetur suam autoritatem improprie dici jurisdictionem, ut jam, si vocabulum *Ecclesiastica* perinde improprie improprie Jurisdictioni attribuitur habebimus chimeram chimera aptatam.

2. Adde quod potestas V O E T I A N A eo absurdior sit Romanensi, quia vult collateraliter exerceri: at Pontificii volunt Civilem Ecclesiasticæ subordinari. Est enim constans opinio Paparum, Thomæ & totius Scholæ, Jesuitarumque, potestatem Civilem indirectè, & in ordine ad Spiritualia, subijci Ecclesiasticæ, ut corpus animæ, unde infert Thomas, non esse usurpatum Judicium, si Prælatus temporalia tractet negotia, ut jam, *part. qu.* tantum abest ut maxima pars Pontificiorum Sanioris rationis & intellectus duas constituent potestates, Ecclesiasticam unam, Civilem alteram, ut ex Ecclesiastica & Civili unam reipsa constituent Jurisdictionem, nempe Sacerdotalem, quo nihil magis cum ratione concordat, neque duæ Jurisdictiones pari auctoritate præditæ simul possunt consistere, quocirca Salmero *to. 13.* falsissimum, sed verò finitimum protulit effatum *dist. 22.* *tam Sacerdos talis quam regia potestas collocata est Ecclesia pastoribus, ut sic regnet Christus in æternum.* V O E T I U S nondum sic mancipavit Civilem jurisdictionem Ecclesiasticæ, mavultque absurdus quam Impius audiri. Sed vapulet ut reducatur in viam rationis verbis an verbis Musculi. *Ipsa gubernationis ratio & natura ferre nequit, ut duæ sint in eodem populo potestates, authentica, duæ diversa legisationes ac dominationes, nisi per subordinationem, perinde ac duobus in uno corpore non potest esse locus capitibus.* Velim V O E T I U S dicat quam hic musculus damnet potestatem, non potestatem in verbo; ergo potestatem V O E T I A N A E consimilem.

3. Nec omittendum, Pontificios, qui non sunt de clero, multo Saniores esse hac in re V O E T I O, nominatim Gallos. Car. Molinæum, Fauchetum, Pasquierum, Tillet, Pithœum, Ranchinum, & hodie Talonum, Patrem & filium, quorum constans est sententia, viris Ecclesiasticis nec territorium, nec fiscum, nec Jurisdictionem competere. Sed tantum facultatem animi sui sensa proferendi, cæterum Regem fontem & originem esse omnis jurisdictionis Ecclesiasticæ, tum disciplinæ Ecclesiasticæ dominum, authorem, vindicem, reformatorem,

& moderatorem, ut de ea statuere possit, illi modum imponere, monasteria formare, & reformare, ut luculenter edocuit Illustris Talonus, cui debemus chimeram Infallibilitatis.

SECTIONO VI.

Supra dicta asstruuntur testimonio virorum qui reformationem puriorem amplexi sunt, quisque rejecerunt, tum divisionem potestatis in Ecclesiasticam & Civilem, tum dogma illud velut Pontificium Regimen Ecclesiasticum distinctum est à Politico.

MAXIMUM meo Judicio argumentum est infirmitatis quâ laborat potestas VOETIANA, tum quod constanter placuerit Pontificiis, verum rejiciatur à plurimis de ordine Ecclesiastico, qui pariter cum VOETIO puriorem reformationem amplexi sunt, tum quod ab omnibus de natione laica Protestantibus summis viris, Salmasiis, Justellis, Grotiis, Seldenis repudietur ut figmentum humanum: Sane jam tempore Calvinii, in ipso exortu assumptæ per manus Pontificiorum potestatis Ecclesiasticæ, major erat numerus eorum qui figmentum humanum esse censebant, quam qui retinendam existimarent: nam sic de illis loquitur Epistolâ ad Tigurinos, *De excommunicatione non omnes hodie idem sentiunt, nec me latet pios & doctos esse homines, quibus sub Christianis Principibus non videtur esse necessaria excommunicatio*: potuisset dicere omnes illos pios & doctos fuisse pastores Ecclesiarum Helveticarum, ut fidem faciunt Epistolæ Calvinii: contra quos tantum valuit sola Calvinii autoritas & exemplum, ut & vivo & rebus humanis exempto obtinuerit usus passim in Gallia, tum potestatis Ecclesiasticæ, tum excommunicationis, paulo tamen serius inter Helveticas Ecclesias, neque enim Zuinglius purioris reformationis

anno

1553.

tionis prodromus unquam de excommunicatione retinenda cogitavit, quin inter Papales faeces valere iussit cum Wiclevo.

Possū ergo ad testimonium & probationem lemmatis huic Sectioni præfixi allegare de omni natione reformationum viros pari pietate & doctrinâ præditos, cum illis piis & doctis viris, quos Calvinus ait excommunicationem, adeoque potestatem Ecclesiasticam eliminandam censuisse è dominio Principum Christianorum & orthodoxorum: possū unum inquam aut alterum proferre de quaque gente, ubi nomen aut Christiani, aut reformati floret de Italis, Germanis, Gallis, Anglis, Helvetiis, Belgis, ut Petrum Martyrem, Bullingerum, Musculum, Gualterum, Thomam Cranmerum, Pareum, Rivetum, Vedula, Mestrezatum, Gache, Vauquelinum, Foccambergium, Richardum, Barterum, Edoardum Stillingfleet, ut non numerem viros illustres Salmasios, Justellos, Seldenos, &c. de gente laica, qui aut disertis verbis dixerunt divisionem illam potestatis in Ecclesiasticam & Civilem non alium authorem & parentem habere præter Papam, aut saltem affirmaverunt, omnem Jurisdictionem in Ecclesia præter illam quæ se exerit per ministerium verbi, esse aut potestatem Magistratūs, aut consimilem, cæterum Pontificium illud esse dogma etiam crassissimum *Regimen Ecclesiasticum distinctum est à politico.* Pe-loc.com. clas. 4.

1. Divisionem potestatis in Ecclesiasticam & Civilem esse de loc. 3. §. 5. & 6.

2. In omni Synodo & Consistorio duplicem conspici potestatem, unam quæ est functionis, alteram quæ est Magistratūs.

3. Hanc ut subalternam subijci Magistratui summo extra Ecclesiam.

4. Potestatem quæ est verbi illi minimè subijci sed contra: longum de singulis sermonem habet, quem sic concludit *quare nihil erat opus, ut isti novum sibi caput excitarent in Ecclesia. & præsertim ad constituendam tyrannidem. Ecclesia enim ha-*

bet

bet seniores, qui curare debent quo ordine omnia fieri debeant, ut autem fiant, Magistratus debet providere.

Sed Gualteri testimonium erit quasi allegarem Petrum Martyrem, Bullingerum & Musculum. Distinguunt illi inter Jurisdictionem Ecclesiasticam & Politicam, quod ad morum disciplinam & scelerum penas; at distinctio ista ex Pontificum officina deprompta est; in scripturis vero sacris nusquam habetur. etenim in Novo Testamento, eandem esse rationem Magistratus constat, qua olim in Veteri fuit, cum Christus dixerit se non venisse ut legem dissolvat, sed ut impleat: at olim penes Judices & Reges fuit potestas animadvertendi in eos qui peccaverant, neque se ei negotio Sacerdotes & Propheta admiscebant, nisi quoad admonitiones & correctiones, quas ex Dei verbo adhibebant pro delictorum ratione. Idem ergo in Novo Testamento observari debet, nec opus est ut verbi administri Senatum habeant peculiarem, aut, ut qua politici Magistratus sunt, sibi vendicent: possunt quidem morum censores constitui, quibus in republica majori omnino opus est, ubi ordinarii Magistratus non possunt negotiis omnibus sufficere, at illi sunt, non nisi ex Magistratus autoritate creati, & ex ejusdem mandato omnia agere debent, non per propriam & ab ordinario

Homil. 2. *ibid.* Magistratu distinctam potestatem. alibi, postquam dixit excommunicationem esse legem Magistratus, addit: faciant alie urbes & gentes quod è re sui populi putarint: quando constat eandem disciplina formam ubique locorum constitui & observari non posse: imo ne illis quidem suam felicitatem invidemus (Genevenses imprimis perstringit) qui suam illa excommunicatione vel exlusione potius à cæna, cum aliquo fructu uti possunt: obiter observabo ad id quod dicit, divisionem illam potestatis in Ecclesiasticam & Civilem nullibi in sacra scriptura extare, nempe (quod valde mirum) vocabula potestatis & potentiae centies occurrere in Novo Testamento, at nullibi sumi pro potestate Ecclesiastica externa, sed vel pro potestate Magistratus, vel pro potestate illa in verbo, per quam homines vel formantur

formantur ad fidem, vel firmanur fide; pari argumenti momento & pondere, quo omnis *προνοια* & *προνοια* Pastoris in Pastorem exploditur, quod cum sapissimè in Novo Testamento jubeatur populus Christianus obsequi, & se subicere suis Pastoribus, & Rectoribus, nullibi tamen Pastores jubeantur obedire suis Episcopis. Porro Gualterus hæc protulit edoctus in Schola Præceptorum, Martyris, Musculi & Bullingeri. Hic Epistola ad Dathenum ait *contendi in Ecclesia disciplinam esse debere, sed satis esse si administratur à Magistratu*. Gloriosissimi Martyris Thomæ Cranmeri eadem sunt sensa, verbaque, referente doctissimo Edoardo Stellingfleet, S. S. Theologiæ Doctore, & Regis Angliæ Sacellano (qui & ejusdem est sententiæ) ex veteri manuscripto, quod affirmat esse ipsius Cranmeri autographum: ubi hæc leguntur.

1. *Episcopum non esse ordinem distinctum à presbyteratu, sed constitutionem esse prudentem Civilis Magistratus, adhibitam in eum finem, ut tanto rectius gubernetur Ecclesia.*

Hæc Archiepiscopus, qui contra privatam utilitatem agnoscit *προνοια* Episcopalem esse constitutionem Magistratus. Jam vidimus ejus primum authorem quoad jurisdictionem Episcopi in Presbyteros fuisse Constantinum, cum antea priores essent Episcopi statione & loco, non potestate: sed quod ad rem præsentem facit habemus potestatem humanam, quæ est Magistratus, adhibitam in Ecclesia.

2. *Particularem formam regiminis Ecclesiæ determinari debere à Magistratu*: arrige aures VOETII; per id tua potestas Ecclesiastica seorsim à te habita ruit funditus.

3. *Ordinationem tum Episcopi; tum presbyteri, non in consecratione, sed in sola electione eorum, facta vel à Magistratu vel ab Ecclesia, consistere.*

Hac quoque thesi ordinatio quatenus supponitur actus potestatis Ecclesiasticæ, planè concidit, & transit in potestatem Magistratus, vel in potestatem liberi populi. Sane Rev. Mestre-

trac. de
Ecclesia
lib. 1. c.
14.

zatius, nuper Ecclesiæ Parisiensis Pastor, eadem reponebat. *Fus* inquit *missionis & ordinationis pertinet ad corpus Ecclesiæ, & Societatem fidelium, siue in ea sint Ministri siue non.*

4. *Cum deessent Ecclesiæ Principes, quorum autoritate Ministri verbi Divini constituerentur, & vitia corrigerentur, nullum præsto remedium fuisse, præter disciplinam confederatam, assumptam per mutuum consensum plebis Christianæ.*

Hic quoque potestas VOETIANA patitur Lumbifragium: & respondetur argumento quod toties reponit, nempe quod Magistratus non est de essentia Ecclesiæ: hic enim præsupponitur non dari Ecclesiam sine potestate Magistratûs, aut consimili ejus defectum supplente, qualis est disciplina confederata.

5. *Pastorum, imo Apostolorum potestatem, atque eorum mandata & Imperia, non nisi in volentes haberi, & exerceri, & in eos qui bene monentibus & hortantibus præstant se morigeros.*

Hic quoque potestas Ecclesiastica VOETIANA perit funditus.

6. *Excommunicationem perinde legem esse sancitam, imperatam & decretam à Magistratu in Impios, atque legem de ablatiis & de furtis, aut de homicidio.*

Hæc fusius & explicatius exponit Cranmerus, ut habetur in autographo, in quo leguntur particulatim ejus responsiones ad quæstiones Cleri, factas Præsulibus in camera Parium sedentibus, referente reverendo Doctore Stellingfleet optimæ fidei viro, qui insuper docet nos, in eam sententiam plures de Episcopis concessisse, nominibus appositis. Sane videtur Calvinus aliquid inaudivisse de hac sententia Cranmeri, & eo nomine positum inter illos viros pios & doctos, qui non existimabant excommunicationem esse Divinam institutionem, sed arbitariam constitutionem, seu imperatam à Christianis Principibus, seu assumptam tanquam legem disciplinæ confederatæ, sed quanquam foret Divinum institutum perinde ac decalogus, nihilominus ad legem Magistratûs pertinere, juxta Wiclevi sen-

sententiam , qui omnem excommunicationem retentam in Ecclesia , non tanquam legem Magistratûs , existimabat esse de fabrica Antichristi.

Non possum sicco pede transire ipsum Edoardum Stellingfleet in summa concordantem cum sensibus Ludovici Molinæi. Is opere accuratissimo & foetu viri subacti iudicii , docet potestatem Ecclesiasticam independentem à Magistratu , figmentum esse humanum , abhorreere à recta ratione , tum injustam esse alienæ potestatis occupationem : nam de excommunicatione (quæ sola est ferula Ecclesiastica , quæ terrorem Bardis & Stupidis injicit) sic loquitur in appendice suo ad Irenicum , *Ego assero vim & efficaciam excommunicationis in foro humano , à Civili potestate emanare , neque dari ullum proprium effectum , quod non fluat à sanctione Magistratûs*. Ibidem docet dari provocationem à censura lata à Pastore ad Magistratum , & sine ejus sanctione irritam esse excommunicationem quamcunque.

In sensu Petri Martyris & Gualteri concedere Davidem Paræum norunt & eo nomine dolent vindices potestatis VOETIANÆ , ut non opus sit eum hic allegare.

Sed nominandus est mihi alter Anglus (is est Richardus Baxterus) defæcatissimi iudicii vir , tum doctissimus , & , quod caput est , purioris pietatis extra fucum habitæ Professor , & vindex acerrimus. Is non minus quam Cranmerus , potestatem VOETIANAM diruit & evertit , ego nonnulla ex ipsius opere de regimine Ecclesiæ in hanc dissertationem transferam.

Potestas eminentissima Ecclesia in suo regimine est tantum auctoritas dandi consilia & directiones ad salutem obtinendam.

Potestas Ecclesia est de natura potestatis medicorum in egros , aut Professoris artium in adultos : non possumus nostram sententiam in delinquentes exequi nisi officii arguantur , convicti propriâ conscientia : delinquentes non aliam ab excommunicatione patiuntur poenam præter eam qua fit per convictionem erratorum propriorum.

Dicent mea sensa nimis accedere ad independentissimum qui po-

Irenicum

*Quinque
disputa-
tiones de
regimine
Ecclesiæ
& cultu
pag. 5.
& 6.
p. 7.*

nit particularem congregationem pro primo subiecto regiminis Ecclesiastici, ad id respondeo, me non terri vocabulorum sonitu independentium & independentia nec propterea avocari à veritate amplectenda: dixi & dico, meam sententiam circa regimen Ecclesiasticum aliquid assumere ex Episcopalibus, Presbyterianis, Independentibus, & Erastianis: sed in hoc Independentes rationem habere faventorem, nempe in eo quod faciunt unamquamque Ecclesiam particularem primum & proprium subiectum regiminis Ecclesiastici.

p. 348.

Si objicitur me favere via congregationali (id est, independentium) aio, veritatem usque adeo penes me esse, ut etiam ab Episcopalibus agnoscatur, nominatim à Rev. Viro Jacobo Usserio, qui quidem non rogatus mihi dixit, Synodos non fuisse in eum finem institutas, ut partem ullam habeant in regimine, sed tantum eà gratiâ, ut unionem & communionem inter Ecclesias integram servarent obiter adnoto, nullam esse potestatem Synodi (quasi superior esset) in Pastorem, nisi ipsa consentiente & ad servandam unionem & pacem Ecclesiarum: non quia precepto Divino Pastor tenetur se subicere quatuor aut quinque Pastoribus in eam actis ut superioribus & Potestati à Deo constituta.

p. 147.

De ordinatione eadem sentit cum Chemnitio, Gerardo, Chytræo, qui volunt ritum ordinationis, publicam esse testificationem & declarationem vocationis Divinæ: Magnus est error inquit Baxterus censere Ordinatorem aliquam conferre potestatem: usum solum Potestatis Divina dat.

p. 234.

Alibi ait fusius, eam potestatem immediatè à Jesu Christo emanare; Pastores tantum aperire januam, ut quod acceperunt à Domino electi in Pastores, id exequantur, qui ordinant, nullam conferunt Potestatem: actus ordinationis est actus Jesu Christi permanens, qui immediatè confert hanc Potestatem.

p. 291.

Porro de excommunicatione sic sentit, ut credat, merè esse subductionem illius qui se virum pium reputat, & qui talis vult haberi à consortio viri impii.

Cum ergo secundum Baxterum Synodis non alia sit auctoritas

tas quam persuasionis & facultatis animi sui sententiam super materia proposita declarandi, nullâque Jurisdictione sint præditæ Synodi, nisi per delegationem Magistratûs, aut particularium Ecclesiarum, quæ vices Magistratûs gerunt, ubi est otiosus Magistratus; planè conficitur Potestatem Ecclesiasticam, quam VÖRTIUS affigit Consistoriis & Synodis, esse inanè nomen sine re, nisi reducatur ad classẽ vel Magistratûs vel nudam authoritatem consilia dandi; non imperandi, aut obligandi ad parendum ejus canonibus.

Ad alios progredior, nempe ad magnum authorem, virum Ecclesiasticum, Anglumque, tam Hierarchiæ Anglicanæ amicum, quam Baxterus ab ea est averfus, ita veritas ubique obstantia perrumpit, ut futilitas Jurisdictionis Ecclesiasticæ non tantum à magno Puritano ut est Baxterus, sed & ab insulæ Episcopalis Hierarchiæque Anglicanæ vindicibus & Patronis agnoscatur: quin & à nonnullis Pontificiorum, ut fuit Tostatus & Antonius de Dominis (si tamen hic Pontificiis accensendus est) noster ergo Anglus sic loquitur in opusculo de *Episcopali hereditate*.

Huic anonymo, Gentilis ἑρμηνεύς præmittendus erat, Richardus Hookerus, vir ingenio, judicio & eloquentiâ clarus & itidem Hierarchiæ Anglicanæ vindex acerrimus, ut ipse se prodit libro luculento de Politia Ecclesiastica, in quo Hierarchici mirè sibi plaudunt, eoque immensum quantum gloriantur, ostentantes ejus scripta, tanquam quarta & opima Spolia de Puritanis reportata.

Hic ergo Hookerus juxta ac anonymus censet hoc effatum esse Pontificium dogma *Regimen Ecclesiasticum est distinctum à Politico*, Namque,

1. In regimine Ecclesiæ distinguit actus Sacerdotii ab actibus Imperii; his quidem peractis pariter & ex æquo, tum à Magistratu aut potestate analoga, tum à viris Ecclesiasticis, seu Sacerdotibus, Levitis &c. seu Episcopis & Pastoribus, non quatenus sunt viri Ecclesiastici, sed principes familiarum, prudentiâ

præditi & usu rerum edocti, illis verò à solis Sacerdotibus.

2. Secundum quæ pertendit actus Sacerdotii ut sub lege offerre, sacrificare, æterea accensâ fumigare sic sub Evangelio, Prædicare, Sacramenta administrare, seorsim habendos & exercendos à Sacerdotibus, nec communicandos cum gente Laica: at actus Imperii qui exercentur extra cultum, seu Leviticum, seu Evangelicum, non habendos seorsim, nec à Sacerdotibus, nec à Magistratu, sed huic & illis ex æquo deberi, quales sunt actus indicendi Synodos, Synedria, Synagogas; condere leges Ecclesiasticas, jus suffragii habere, decretis functionem legum imprimere, censuras infligere.

3. Pertendit parem esse rationem regiminis Evangelici, atque Levitici, & tum sub lege, tum sub Evangelio Ecclesiam in Republica esse, hanc & illam sub uno Imperio esse.

4. Et eatenus in regno Regem esse caput Ecclesiæ, quantum non ratione Sacerdotii, sed Imperii.

5. Ex eo quod Magistratui & Sacerdotibus ex æquo competit Imperium, conficit, tam viris Ecclesiasticis jus suffragii convenire in regimine Republicæ, quam iudicibus populi, & principibus in regimine Ecclesiæ.

6. Regibus summum iudicium & Imperium circa sacra tribuit exemplo Davidis, Asæ, Josaphat, Constantini, Theodosiorum.

7. Hancce Potestatem à Sacerdotio abjudicat, licet non à Sacerdote; nam non prohibet quominus eandem personam & Sacerdotis & Magistratus sustineat idem homo.

Porro ne quid videar Imputare viro gravissimo & consultiissimo, aliquot ex eo juvat loca excubere, quæ hisce corollariis sunt consona.

Lib. 8. pag. 184. initio libri.

„Non fuit visum conveniens in Judaica Republica ut exercitium suprematûs Ecclesiastici denegaretur illi, ad quem exercitium

„tium Civilis suprematûs pertinebat : quam quidem potestatem
 „licet Simoni dederint , nihil tamen ea in parte indultum est illi
 „quod cæteris ante eum attributum non fuerit qui non erant
 „Sacerdotes (quod docet suprematum in Ecclesiasticis concessum
 „Simoni , aut arreptum & administratum ab eo , non vi aut
 „virtute Sacerdotii sed summæ Magistraturæ quam sustinebat)
 „per eam potestatem David, Afa, Josaphat, Josias fecerunt leges
 „circa materiam religionis & negotia templi cultûsque Divi-
 „ni , denique nisi istius potestatis interventu id factum fuisset
 „qui fieri potuisset , ut Regum tum pietas , tum impietas sem-
 „per immutaret publicam faciem religionis ? quod quidem
 „monstrat , *Suprematum in omnes* in Rege situm fuisse ; nisi ubi
 „& ipsi Principes populi essent & Reges , atque secundum hoc
 „exemplar eadem potestas in Ecclesiasticis per leges regni coro-
 „næ Regum nostrorum affigitur.

Ibidem docet Ecclesiam Judaicam à Republica non discrepasse,
 nec ullam rationem dari , cur Jurisdictiones sub Evangelio
 non debeant perinde in unam coalescere atque sub lege:
 „differentia , *inquit* , vel negotiorum vel officiariorum Eccle- 137.
 „siasticorum à secularibus , non est argumentum quod Ecclesia
 „& Respublica separata ab invicem debeant esse subiecta atque
 „independentia.

Pag. 189.

„1. Sub dominio infidelium Christi Ecclesia & eorum Respu-
 „blica erant duæ Societates à se invicem independentes , 2. in
 „illis Societatibus ubi Episcopus Romanus dominatur , una
 „eademque Societas est Ecclesia & Respublica , Alias solenne
 „est Episcopo Romano dividere Ecclesiam à Republica , nec su-
 „stinet Ecclesiam dependere à quoquam Civili Principe , verum
 „in hoc regno Angliæ res alia est : differimus à Paganis quod
 „apud nos una Societas sit tum Ecclesia , tum Respublica. Dif-
 „ferimus & à Papa in eo quod Ecclesia nostra dependea ab
 „eo à quo & Respublica dependet , & qui est caput Reipublicæ,
 „uno

„ uno verbo dicam , status noster est secundum exemplum po-
 „ puli Dei quem olim sibi elegerat , qui quidem non erat partim
 „ Ecclesia , partim Respublica , sed idem populus qui & Ecclesia
 „ & Respublica , uni eidemque supremo gubernatori subdiceba-
 „ tur ; à cujus suprema autoritate omnes dependebant.

Lib. 8.

„ Duo genera adversariorum militant contra supremam Re-
 „ gum potestatem circa sacra ; quidam enim pertendunt pote-
 „ statem in causis Ecclesiasticis per totum terrarum orbem Jure
 „ Divino pertinere ad Papam , alii eam potestatem in unaquaque
 „ Ecclesia nationali ad clorum inibi in cœtum coactum. Nos
 „ qui hos & illos juxta oppugnamus , asserimus eam potestatem
 „ unicuique Regi intra dominium suum deberi.

pag. 211. „ Ut consentaneum est viros Ecclesiasticos jus suffragii ha-
 „ bere , in Civilibus , sic non deneganda Regibus potestas in Ec-
 „ clesiasticis leges ferendi.

pag. 215. „ Potestas offerendi &c. solis Sacerdotibus competeat : at

„ potestas jurisdictionis non solum Sacerdotibus sed & aliis de

lib. 8. „ gente Laica debebatur. Si Respublica amplectitur Christianam

„ religionem id ipsum constituit eam Ecclesiam & astringit ut

„ imprimis ordinet & curet ea quæ ad cultum Divinum attinent.

In quam rem allegat Architam de lege & justitia dei τὸν νόμον τοῦ
 περὶ θεοῦ καὶ δαίμονα καὶ γόνεα καὶ ἑλως τὰ κακὰ , καὶ ἡμῶν πρῶτα πνεῶσι.

lib. 8. Ubique constituit in Ecclesia duas potestates , unam Sacerdo-
 tis , seu verbi , clavium ligandi & solvendi quam Spiritualem
 vocat , agens in volentes , & quæ externum hominem non co-
 git : alteram externam , cujus Rex caput est. Rex (inquit) est
 caput Ecclesia quatenus Ecclesia est caput Politicum , non quatenus
 Ecclesia est caput fidelium , neque enim ejusmodi Ecclesia aliud caput
 habet præter Christum.

lib. 6. Fateor eum affigere Sacerdotio potestatem excommunicandi
 sed non allam quam quæ est sententiæ occultioris in cœlo factæ

eum quidam ex nostris ascribunt opus remissionis Deo, & eam interpretationem dant sententia Sacerdotali, ligandi & solvendi, ut solummodo sit solennis declaratio rei apud Deum jam peracta & praestita. Papista id ridet, & contra Urgent, si ita se res haberet, tum potius Dominum nostrum dicturum fuisse, quicquid solutum in caelis, solvetis in terris, quam quicquid solvitis in terris, solvetur in caelis.

Quem non hic admiratio subeat extare in rerum natura viros pios & doctos tanto praepudicio abreptos, ut odiosè exagitant & circumducant Ludovicum Molinæum, ob assertas *diæreses* geminas & germanas illarum quas gravissimi illi & consultissimi Theologi Angli non dubitarunt proferre tanquam sanas & veritati Divinæ congruentes? ob quas tamen Judicio etiam summi viri Samuelis Bocharti (nunc inter beatos) relegandus erat non ita pridem ad gentiles & agnatos, tanquam vir emotæ mentis & vinculis Hippocratis constringendus. At ab aliis non minus cognatione proximis Molinæo, quam fuit Bochartus, eo nomine damnatus teterrimæ hæresios, ut decuit illum quem flagellum Ecclesiæ vocant, cum tamen tantam invidiam sustineat à Charissimis capitibus nullo suo merito. Gravant enim eum quasi Magistratum converteret in Rectorem & Ecclesiæ Præpositum, & in manus ejus traderet claves regni cœlorum, vestiretque potestate ligandi & solvendi, constitueretque Judicem controversiarum in negotio fidei & religionis, sin minus, unumquemque de gente laica faceret judicem controversiarum, à quibus dogmatibus abhorret, ut qui maxime: quod quidem patebit, per conspectum quem exhibemus in brevi quasi tabella potestatis quam tum Pastoribus tum Magistratui deberi vult in regimine Ecclesiæ.

i. Ante omnia duo actuum genera vult produci ab omni hominum societate, unum Functionis, alterum jurisdictionis, Primum quidem genus produci ab hominibus quatenus sunt verbi Dei ministri, Christiani Theologi, Philosophi, artis & scientiæ periti, Medici, Mercatores, Fabri, qui quidem qua-

tales omni Jurisdictione sunt exuti, sed facultate duntaxat præditi, sensa sua, tum Dei, & aliorum proferendi super quacunque re proposita. Secundum verò genus ab istis peragi, non qua tales, ut enumeravi, & descripsi, functione artis & scientiæ peritia præditos, sed Jurisdictione vestitos, & quali in Magistratum cadit.

2. In producendis actibus primæ classis, quæ est functionis & peritiæ, adhiberi Judicium suasorium, discretivum, & declarativum, at in producendis actibus secundæ classis, adhiberi Judicium Imperativum; hoc cogens, & etiam in nolentes: Illud in volentes tantum.

Hiscæ præmissis facile constabit quid causæ sit Molinæum reum peragere violati ministerii, & in Magistratum collati.

1. Nam certum est in actibus producendis primi generis, nullas Molinæum in regimine Ecclesiæ quatenus Ecclesia est, & cœtus fidelium adjudicare partes Magistratui, Nullas claudendi & aperiendi regnum cœlorum! Nullasque ligandi & compedibus peccati solvendi, ut eatenus dicatur Rector & Caput Ecclesiæ. Nam nec Magistratus caput est Medicorum, Mercatorum & Fabrorum in cœtum congregatorum.

2. Sed in actibus secundi ordinis & generis producendis, & quatenus Ecclesia (non minus quam cœtus Medicorum) est corpus politicum: tum in ejus regimine æquas propemodum partes Molinæum ascribere Pastoribus cum Magistratu, ita tamen ut hic proprie sit ejus caput, ut est omnis ordinis externi & potestatis cogentis habitæ, ab omni familia, & societate, seu Politica, seu Ecclesiastica, & eatenus Constantinus dicebat se Episcopum Ecclesiæ.

3. Par ratio Judicii, quod in regimine Ecclesiæ & in controversiis circa fidem & religionem enodandis, & quatenus Ecclesia est cœtus fidelium nullum ascribit, nec declarativum, nec suasorium, sed duntaxat Imperativum, & quatenus Ecclesia consideratur ut corpus politicum, quod quidem
Judicium

Judicium Imperativum, ne quidem Molinæus abjudicat à pastoribus, licet eis non competere credat quatenus pastores sunt, nec magis quam Medicis, Mercatoribus & Fabris in cœtum congregatis competit jurisdictio.

Denique, quis non videat apud Richardum Hookerum totum Systema Molinianæ Paræneseos, quod versatur circa 4. hosce cardines.

1. In regimine Ecclesiæ duo maxime conspicua esse. 1. Sacerdotium seu Ministerium sacrum. 2. Jurisdictionē seu Imperiū.

2. Hoc ad Magistratum solum aut ad Potestatem Potestati Magistratūs analogam. Illud ad solos viros Ecclesiasticos quātales, pertinere.

3. Exercitium Imperii ex æquo pertinere ad Magistratum, & ad viros Ecclesiasticos, licet ad hos, non sub ratione Sacerdotii, sed Civium & Patrum familiarum.

4. Secundum quæ summum Imperium, summam Jurisdictionem circa sacra, pertinere, nec ad Sacerdotium, nec ad Sacerdotem, qua talem, sed ad summum Magistratum.

Profectò cum eadem dicta video in sinistram interpretationem rapi, ubi à Molinæo proferuntur, at prolata ab Hookero probari & laudari, mihi in mentem venit dicti Pliniani, *quam multum interest, quid à quoque fiat. Eadem enim facta claritate Lib. 6. vel obscuritate faventium aut tolluntur altissimè, aut humillimè Ep. 24. deprimuntur.*

Nam quis hunc locum Plinii non existimet quadrare diversis hominum judiciis, eandem sententiam in Molinæo damnantibus, tanquam impiam, hæreticam, omnia in Republica & Ecclesia commiscentem, totumque ordinem, tum Divinum, tum Humanum perturbantem! at in Richardo Hookero exosculantibus & probantibus tanquam concordantem non solum cum Jure Divino & humano, sed & cum Hierarchia Anglicana, quam tum Hookerus, tum Hierarchici Angli volunt ad exemplar perfectissimum populi Dei sub lege

atque sub Evangelio conformatam esse, uno ex Hierarchicis affirmante, & hoc effatum proferente ex tripode characteribus uncialibus ad rei memoriam imprimendum. *Hierarchiam Anglicanam propius accedere ad regimen Ecclesie primitivæ & Apostolicæ, quam ulla ex Papismo reformatarum in toto mundo Ecclesiarum.* Id tamen non existimat Molinæus per omnia esse verum. Attamen ille & Hierarchici in ea veritate conspirant cum Hookero, ut credant ex æquo summum Imperium (imò judicium) circa sacra esse penes Magistratum summum.

p. 22.

„ Dogma est Pontificium, Regimen Ecclesiasticum & distinctum à Politico quod Bellarminus defendit (tanquam rem concessam) eo solum consilio, ut Papalem Hierarchiam supra Reges & Principes extolleret & Clerum eximeret à seculari authoritate. Calvinus idem affirmat Instit. lib. 4. cap. 11. §. 1. &c. sed pace eorum dixerim, crassum hunc errorem esse existimo, licet id dogmatis sit vulgare idolum, quod quisque animo sibi figuravit, non aliam ob rationem, quam quod in regno nostro, (& forsan in plerisque aliis regnis) distinctæ sunt curiæ Juridicæ Civiles, ab Ecclesiasticis sunt distinctæ: quem quidem non puto fuisse antiquum morem, neque optimam rationem jus dicendi. Extat discursus ab advocato Parthero, modò editus de Puritanis, ubi pag. 29. Calvinum nec injuriâ damnat, quod secundum Pontificia fundamenta asserat spirituales jurisdictionem differre à temporali, eo quod ad eosdem fines non colliment, sed ad diversos, qui quidem per varia média obtinentur, sed, inquit Partherus, spiritualis Magistratus, ut opinor, non potest sibi alium finem proponere ab eo, quem intendere debet secularis Magistratus, nam Princeps, aut debet omnem curam deponere honoris, qui Deo impenditur & boni humani, & præcipui medii quod adhibetur ad utrumque obtinendum, qui est religionis, aut omnino debet tendere ad eos fines ad quos Prælatus, nempe primum vindicando religionem per expulsionem & correctionem

ncm

„nem eorum qui scandalo percellunt infirmos: deinde inno-
 „centem protegendo & servando factum & rectum à malorum
 „contagione & per relegationem eorum qui palam, vitia sua af-
 „fricant: tertio præveniendi ulteriorem obdurationem & pro-
 „curando poenitentiam transgressorum inflicta correctione &
 „correctione salutari. Sic Partherus & ego convenimus: scopus
 „& finis utriusque idem est, ut ipse paulò ante dicit: Clerici cum
 „sint ex æquo cives Reipublicæ, & filii Ecclesiæ, & eorum res
 „& controversiæ perinde possint esse noxiæ Reip. & detrimen-
 „tum afferre Ecclesiæ, unicum duntaxat ad remedium potest
 „constitui caput, quod imperet in utraque, & in utramque, ac
 „utriusque caveat: planum etiam est plures causas partim esse
 „temporales, partim Spirituales, & vix ullam usque adeo esse
 „temporalem, quæ non aliquò modo possit referri ad res spiri-
 „tuales, & vicissim nullam extare adeo spiritualement, quæ non
 „aliqua ratione contingat res temporales: ut nunc subjectis non
 „possint ritè dividi Ecclesiastica & temporalis jurisdictio. Mox
 „exemplo Ecclesiæ Judaicæ & autoritate Bertrami & Sigonii do-
 „cet jurisdictionem Ecclesiæ non differre quicquam à jurisdic-
 „tione Civili. En Patronus Episcoporum, operam sociam cum
 „Parthero & Baxtero, Puritanorum patronis, in confundendis
 „jurisdictionibus quas Pontificii & V O E T I A N I, facto foedere,
 „dividunt.

Datur & Richardus Hookerus maximus Hierarchiæ Anglica-
 næ patronus ex æquo potestatem V O E T I A N A M à culmine
 ad ima præcipitans.

Duo genera adversariorum militant contra supremam regiam Libro 8.
potestatem circa sacra, quidam enim persequuntur potestatem in cau-
sis Ecclesiasticis per totum terrarum orbem Jure Divino pertinere Politie
ad Papam: alii eam potestatem in unaquaque Ecclesia nationali Ecclesia-
ad Clerum inibi in cæterum concessam; nos qui hos & illos juxta oppugna- stica
mus, asserimus eam potestatem unicuique regi intra dominium
suum debere, mox implet plures paginas, ut probet, duas po-
testates,

testates, Ecclesiasticam & Civilem, collateraliter habitas, & administratas, esse insociabiles, nec sine perpetua personarum & causarum collisione consistere posse, idem dicens quod Musculus, supra à nobis allegatus.

Col.
Theol.
loc. 16.
577.

Quæcunque sint Clarissimi Maresii sensa de potestate Ecclesiastica, quam non tutum est convellere in Belgio, ibi regnante VOETIO, non majoris facit potestatem Synodicam, quam medicam, seu medicorum consultorum super ægri valetudine *Ministri inquit Ecclesia in Concilio non tam referunt Judices ad Senatum evocatos, quam doctores prudentes & peritos ad consilium coactos & qua est medicorum consultatio circa valetudinem corporis, talis est Synodorum constitutio in rebus ad animam spectantibus.*

Nec Riveti, neque Vedelii alia est sententia circa potestatem Ecclesiasticam à sensibus Thomæ Cranmeri, neque diversus ab it Reverendus Ecclesiæ Dieppensis Pastor, Vauquelinus, ut testantur plures ejus ad Ludovicum Molinæum Epistolæ scriptæ, & nunc typis evulgatæ, in quibus profitetur, se non dubitare, quin potestas Ecclesiastica, ejusque tradux excommunicatio, sint mera humana figmenta, & de officina Papæ deprompta, quin unum aut alterum ex collegis, nominatim Fockemburgium, eadem sentire, postquam pervictus fuit lectione Molinæ Paræneseos, cujus hypotheses tantum abest ut credat convellere disciplinam Ecclesiarum Galliæ, ut contra firmare, & in solido locare eam plane existimet & pro certò habeat, ut tertium collegam Cartantium itidem Dieppensem ministrum, virum spectatum, non allegem, tanquam conspirantem cum Molinæi sententiâ.

Nec minus fortiter Potestas VOETIANA diruitur, & evertitur ab Illustribus laicis. Imprimis à Salmasio, qui passim in apparatu, & libro de primatu, nullam admittit potestatem in Ecclesiam, mediam inter potestatem functionis, & potestatem Magistratûs; hanc vult in corpora, illam in solum animum agere, & docet, potestatem functionis omni jurisdictione denudatam

nudatam esse; cæterum multum facit ad causam eorum qui VOETIANAM potestatem impugnant, quod ejus vindices solummodo reperias in Belgio, eosque tantum, qui plus dominantur in consistoriis, & cœtibus Ecclesiasticis, quam in Academicis, in quibus passim videas Maccovios, Gallos, Rivetos & Vedelios evergentes potestatem VOETIANÆ similem, & pro cathedra asserentes, licere læsis ab Ecclesiasticis judiciis provocare ad Magistratum politicum.

CAPUT III.

Catena considerationum & propositionum obvia & exposita intelligentia, & sic accomodata ad captum rudiorum, ut nemo eorum deinceps dubitet, quin potestas Voetiana media inter potestates duas administratas à Pastoribus, unam internam quæ est verbi, alteram extetnam quæ est potestas aut delegata à Magistratu, aut assumpta jure naturali & humano, quæque in omni cætu conspicua est, seu civili, seu Ecclesiastico, sit absurda, insceta, & chimerica, tum damnosa illis qui eam tractant, quatenus eos exuit potestate reali & civili.

SECTIO I.

Illarum considerationum enumeratio.

1. **I**N omnibus cœtibus hominum cujuscunque ordinis, stationis & conditionis qui agitantur ad negotia vel hujus vitæ vel futuræ, duplex se exerit potestas, una quæ est artis, scientiæ & functionis, quæ agit persuadendo, movendoque affectus internos animi ad aliquid externè dicendum & agendum aut per se aut per alium, ultrò & citra coactionem, altera quæ est potestas externa, opus tum prudentiæ humanæ, tum
authori-

authoritatis, se vel alios cogentis aut obligantis ad illud efficiendum, quod aliquando non concordat cum natura prioris potestatis.

2. Hæ duæ potestates natura differunt 1. prior in volentes est tantum, posterior in volentes & nolentes se exerit 2. prioris leges & dictata non ulterius sunt validæ quam quia aut bonæ, veræ, & justæ, aut revera tales esse videntur ab illo, aut illis qui eis obtemperant, posterioris verò potestatis leges eatenus sunt validæ, non quia bonæ veræ & justæ, sed quia sic decrevit & voluit potestas 3. prior nemini unquam volenti facit injuriam, altera contra sæpe 4. posterior obtemperat multitudini, prior veritati.

3. Atque hæ duæ potestates conspicuæ sunt & se exerunt in omnibus cœtibus hominum, cujusque generis, ordinis & stationis, sive potestas summa secularis in eos inquirat, sive non: quod quidem probari potest inductione facta in singulis hominum cœtibus.

4. Imprimis utraque potestas conspicua est in cœtibus celebratis à Pastoribus & Christianis ad cultum Divinum & res Ecclesiæ ordinandas, ut jam.

5. Licet Potestates seculares non se immiscerent cœtibus, negotiis & rebus Pastorum & Christianorum; attamen potestas secundi ordinis non minus esset potestas Magistratûs, nec si ab eo non est delegata, minus esset potestas potestati Magistratûs analogæ, quatenus assumpta est à cœtu, Synodo, aut Ecclesia, vel per mutuum consensum, vel per disciplinam confœderatam.

6. Ac proinde concidit & ruit magnum VOETII *ἀίτημα*, quod Magistratus non sit de essentia Ecclesiæ.

7. Sub Magistratu Christiano pio & orthodoxo, & cui cordi sunt res Ecclesiæ, potestas secundi ordinis illi subjicitur per subordinationem.

8. Magistratus non est rector nec caput Ecclesiæ in ordine
ad

ad potestatem primi ordinis, sed in ordine ad potestatem secundam, alias non potest sic vocari nisi cum maxima *ἐκτενέσει* nec minori, quam si Rex qui præest omni ordini humano in Academicis, scholis, collegiis, societatibus quibuscunque, diceretur caput Philosophorum, medicorum, mercatorum & fabrorum, nam ne quidem ut Rex est caput Christianorum licet Christianissimus, adeoque nec Ecclesia.

9. Secundum quod potestas primi ordinis est vera & sola potestas Pastorum per quam solummodo & non per potestatem secundi ordinis dicuntur Vicarii, Legati, Præcones, oekonomi, Rectores, Episcopi, Præpositi, & Gubernatores Ecclesiæ.

10. Ejusque potestatis tradux est potestas ligandi, & solvendi, peccata remittendi & retinendi, aperiendi & claudendi regnum coelorum.

11. Atque hæc potestas quæ est primi ordinis potestas, non pertinet ad Magistratum, nec ad Seniores.

12. Sed ad Magistratum, Seniores & Pastores juxta & ex æquo pertinet potestas secundi ordinis, Magistratui quidem ut summæ: Pastoribus & Senioribus ut subalternæ.

13. Ad Pastores quidem (ut olim ad Sacerdotes, Levitas, & Prophetas) pertinet potestas secundi ordinis, non quatenus ornati sunt sacrâ functione, sed quatenus sunt homines (& libera capita) præditi potestate humana, delegatâ, aut assumpta, tum quia doctrinâ, pietate, prudentiâ, rerum usu sunt conspicui, atque Juris Divini humaniq; sunt consulti supra reliquos hominum ordines.

14. Quibus ideo non solum solis deberentur confessus in Synodis & Consistoriis, sed & potiores (modò non primæ) in administratione Reipublicæ, ac privatis Reipublicæ conventibus.

15. Ut jam non opus habeant Pastores locupletari additamenti chimericis, petitis à potestate Ecclesiastica, cum ipsis solis competat potestas primi ordinis, at illis æquales pænè partes competant cum Magistratu in administratione potestatis, quæ est secundi ordinis, quæ, tum intra, tum extra Ecclesiam, exercetur.

16. Exercitium potestatis primi ordinis, quæ sola pertinet ad Pastores Evangelicos, tam latè patet, quam res, negotia, conditiones, leges, jura, officia, & munera hominum, ut possit sententiam dicere super quacunque re; & declarare, tum hortari, monere, imò jubere in nomine Dei, & cognoscere de omni negotio, cui subesse potest recta aut obliqua voluntas, justitia, æquitas, peccatum & error, tum judicii, tum voluntatis.

17. Ex adverso potestas secundi ordinis potest de omni negotio, re & homine cognoscere, Leges condere, sancire, cogere pro imperio ad obsequium, vel ad poenam.

18. Potestas secundi ordinis habita, exercita, & administrata intra & extra Synodos & Consistoria, non tantum propriè dicta & vera est jurisdictio, ejusdemque naturæ cum potestate Magistratûs, sed & Juste & Legitimè à ministris Evangelii exercetur & administratur, idque jure Divino, tum naturali tum instituto.

19. Illa potestas secundi ordinis non est potestas functionis Sacræ, quæ per ministerium Evangelicum exercetur ad conversionem hominum ad fidem, & ad firmandum eos in fide, perducendumque ad salutem per prædicationem verbi, administrationemque Sacramentorum, quæque pertinet ad potestatem primi ordinis.

20. Ac proinde actus potestatis V O E T I A N Æ non pertinent ad primum ordinem, sed ad secundum.

21. Ex prædictis meridianâ luce clarius palam fit, nihil magis pugnare cum ratione & sensu communi, quam vocabulis Spiritualis & Ecclesiasticæ denominare potestatem secundi ordinis, quæ naturæ ejusdem est cum potestate magistratûs.

22. Nec minus ex superioribus liquet, non dari ullam potestatem mediam super potestatem primi ordinis & potestatem secundi, quin vanam, futilem & inutilem esse, ac in nullum usum comparatam.

SECTIO II.

S E C T I O II.

Inductione probatur quod duæ potestates distincte apparent in omni hominum cætu, aut Societate, una functionis, altera Jurisdictionis, seu potestatis, de Jure communi, & naturali, & gentium assumpta vel delegata: parem esse rationem cætum Ecclesiasticorum.

Licet per solam inspectionem vel furtivis tantum oculis hypotheseon quas enumeravi superiori sectione, palam fiat, quam absurda & inficera sit potestas VOSTIANA, quam perperam Ecclesiastica ab eo appelletur, quam ἀλλότως statuatur media inter potestatem primi & illam quæ est secundi ordinis: atamen juvat illas explicatius ob oculos ponere, non servato ordine quo positæ sunt, sed eâ methodo quæ rem quam suscepi probandam, altius animis infigat.

Quod spectat primam considerationem, non est necesse illi diu immorari. Nemo quod sciam affirmaverit abhorreere à recta ratione, tum pugnare cum jure naturali & gentium, aut cum jure Divino instituto ac revelato, ut plures aut pauci homines habeant potestatem coeundi in cœtum, vel ad privata negotia tractanda, vel ad cultum Divinum celebrandum, inconsultâ summa potestate, modò per eos cœtus pax publica non laceßatur: quanquam nec puto Magistratum jure posse facere gratiam cultûs Divini, eumque in totum prohibere. Sanè cum Jesus Christus dixit, se fore in medio duorum aut trium, qui ad eum colendum convenerunt, non præmonuit eos ut prius expectarent consensum aut Tiberii, aut Præfectorum loci, nec crediderunt fideles sub Jeroboamo, aliisque Principibus Idololâtris, nefas esse celebrare cœtus privatos ad colendum Deum, citrà cognitionem aut consensum suorum dominorum. Ubique Philosophis, Mathematicis, ejusdemque artis & scientiæ sociis, so-

lenne fuit habere suas haterias & in unum locum convenire, de sua arte & scientia statuerè, sermones habere sine timore aut periculo audiendi perturbatores reipublicæ.

In summa, si homo animal *εχελαιον*, & Sociabile potest de Jure naturæ & gentium se ad alios homines aggregare & cum illis habere stas coitiones, de negotiis privatis, de studiis communibus, de mercatura, inconsulto summo Magistratu, multò magis licebit fidelibus, ejusdem vicinæ advenis vel convenis in unum locum coire ad sociandos & commutandos sermones quibus se mutuò in fide firment.

Porro licet hominum qui in coetus conveniunt, varia sit conditio, statio, functio, scientia, ars, imò religio, variaque sint eorum negotia, Judicia, consilia, quæ sumuntur in quovis coetu, attamen una eademque prudentia, potestas, Jurisdictio, se extendunt ad regimen omnium coetuum. Eadem est regula aptata cuivis Chartæ, atque eadem ulna laneam vestem & bombicinam juxta emetiens, ut præter illam per quam unusquisque qui coetûs partem facit, facultatem & potestatem habet sententiam & sensa sua declarandi super arte, scientia, & disciplina quam profitetur, & cujus est peritus, necesse sit accedat altera potestas, per quam homines ejusdem aut diversæ artis, scientiæ, & opinionis, super quacunque re proposita in coetu consilia sumunt, deliberant, desinunt, statuunt, constituunt & decernunt, leges condunt & imperant, coguntque vel ad obsequium vel ad pœnam.

Atque ex eo facile est intelligere, potestatem omnem, quæ se exerit in quovis coetu, duorum generum actus producere, unum quidem quale est Philosophorum, Medicorum, Fabrorum, Mercatorum, adde & Theologorum, Pastorumque qualium, alterum quod est eorum actuum, quos illi homines producant, qui se potestati & ordini humano subiciunt communi omnibus hominibus. Potestas prioris classis & ordinis est potestas Functionis, posterior est potestas Jurisdictionis, analoga potestati

potestati Magistratûs, quæ semper in omni hominum cœtu residet, aut per potestatem assumptam à cœtu absque Magistratu, aut delegatam ab eo.

Atque id palam fieri potest inductione facta in singulis cœtum generibus, puta philosophorum, mercatorum, fabrorum, medicorum, aliisque cœtibus qui non sunt Christianorum, ut eorum factâ applicatione ad consistoriâ & synodos, tantò clarius appareat, tum discrepantia quæ intercedit inter potestatem primi ordinis & potestatem secundi, licet hæc & illa semper conjunctim exercentur in omnibus conventibus Ecclesiasticis, tum absurditas potestatis mediæ & Ecclesiasticæ quam fingit Voetius.

Sumamus exemplum à Medicis ut Parisiensibus, Monspeſſulanis, aut Londinensibus in collegium, facultatem, aut cœtum congregatis; in quo quidem cœtu actus illius potestatis quam posui in primo ordine, quamque dixi esse functionis, in eo se exerunt, ut unusquisque proferat animi sui sensa super materia, aut quæstione proposita forsân de loco Hippocratis enodando, de hoc aut illo morbo depellendo, de sanitatē Regis tuenda, de viribus puta acetī, camphoræ, & opii, an sint calida, aut frigida, atque hi actus potestatis pertinent ad medicos quâ medicos: at actus potestatis secundi ordinis non pertinent ad medicos quales, nec magis quam cum medicus ædificat domum, quod non facit quâ medicus, ut cum variant sententiæ, fit discessio in collegio, scinduntur collegæ in partes (nedicam factiones) forsân super hac materia utrum Galenica methodus an verò Spagirica obtinere debeat in Republica, & utra debeat ire in vulgus, planè non est censendum hanc aut alteram methodum pro rata lege haberi à vi potestatis primi ordinis, sed secundi, aut medicorum certum aut potiore numerum suffragiis vicisse, (vel pro Galeno vel pro Paracelso) quatenus sunt Medici, sed quatenus sunt libera capita, & potestate secundi ordinis prædita, per quam insuper plura agunt medici, eligunt Decanum, Præsidentem, Censores, largiuntur licentiam faciendi medicinam, & candidatos promo-

vent ad gradum Doctoris , omnia ordine faciunt ; quanquam hic possunt aliqui intervenire actus quos alternis judiciis ambigigas, appelles ne actus functionis , seu potestatis primi ordinis, an verò secundi ; ut sunt actus examinandi petentem licentiam : & de hominis meritis & de doctrina testimonium redditum, quos actus puto pertinere ad potestatem primi ordinis, si testimonium congruat cum meritis, alioquin, si non congruat, tum diploma, seu autoritas data ad faciendum medicinam, actus erit potestatis secundi ordinis, eritque de natura legis, quæ est actus potestatis judicariæ, non functionis.

Cum autem in coetu privato eluceat duplex illa potestas, tum maxime se prodit in conventu publico ordinum Reipub. In quo ne excurram extra exemplum Medici, supponamus eum allegatum à suis concivibus ad comitia. Sanè quanquam non sedeat in publico consessu tanquam Medicus, sed senator, potest tamen fieri, ut in eo etiam exerat potestatem medici, quæ est primi ordinis & functionis, & tanquam peritus in sua arte, ubi agitur de legibus figendis Chirurgis & Pharmacopolis, sermones habeat accommodatos ad pervincendos reliquos Senatores & perducendos in eam sententiam quam maxime probat : at sive par, sive impar sit, pertrahendo illos quo vult, certum est quando vim & robur imprimit legi medicæ à qua forsitan ipse abivit, id non agere vi potestatis primi ordinis, sed secundi, nec quatenus medicus, sed Senator, licet materia legis sit medica, nam tum forma Legis est Politica. Ubi obiter observandum, tam absurde & inficetè Legem vocari Ecclesiasticam, quam Medicam, siquidem neutra, nec una in Synodo, nec altera in coetu medicorum vim & robur acquirat à functione, seu Ecclesiastica, seu Medica, sed à potestate secundi ordinis quæ est potestas Magistratûs, quæ sola in quovis coetu, Civili, Politico, Ecclesiastico, Medico, vim & robur legis imprimis cuilibet constitutioni, & per quam Pastor Evangelicus in Synodo præditus est potestate canones condendi, præcipiendi & jubendi, sub poena aut depositionis aut excommunicationis.

Profectò

Profecto si textitur historia omnium cœtum, seu nationa-
 lium, seu particularium, seu Ecclesiasticorum, Civilium à
 mundi incunabulis, reperietur duas semper in illis conspicuas
 fuisse potestates distinctæ & separatim suos actus exercentes ubi-
 que in illis illuxit duplex Potestas. Nunquam Potestas secularis
 potuit convocare ex toto Imperio suo cœtum hominum qui non
 essent præditi, postquam semel in unum locum convenerunt,
 autoritate & jurisdictionis & functionis, hujus quidem quare-
 nus sententia sua declarant super quacunque re pro peritiâ suâ in
 scientia, arte, jure, & rerum usu, illius verò, quatenus non pos-
 sunt ex sententiis (proculdubio) variantibus quicquam certi
 concludere, quod vim legis habeat, & dici possit mens totius
 cœtus, nisi adhibita potestate quæ vim legis dat illi sententiæ,
 non quæ viciat Justitiâ aut bonitate, sed numero. Par ratio cœ-
 tum particularium, etiam trium virorum, ubi licet unius sen-
 tentia forsitan sit potior & sanior, non habetur tamen pro rata
 sententia collegii trium virorum, si alii duo in diversam, quan-
 quam pejorem, discesserint.

Sane illuxit semper hæc potestas in cœtibus Judæorum, in
 Synedriis & Synagogis, in quibus præter actus functionis Sa-
 cræ, lectionem & expositionem legis, exercebantur actus po-
 testatis cogentis, delinquentes mulstabantur poenis corporali-
 bus, fiebant ἀποσυνάγωγαι prout major numerus vincebat pro
 aut contra censurâ notatum. Illuxit & in Synodis & cœtibus
 Christianorum, puta in Synodo Constantinopolitana l. in qua
 Episcoporum sententia prævaluit pro condemnatione Mace-
 donii, non quia orthodoxi essent, sed quia numerus centum
 & quinquaginta orthodoxorum Episcoporum major erat nu-
 mero triginta sex, nam non plures in ea Synodo erant Episcopi
 Macedonii: si hi superiores numero fuissent, Episcoporum
 orthodoxorum parvus numerus non minus per potestatem
 suam in verbo damnavisset Macedonium, licet, non per po-
 testatem quæ dat vim & robur Synodalibus conclusionibus.

Hic

Hic dicat **VOETIUS**, per quam potestatem damnatus fuit Macedonius in Synodo Constantinopolitana? qua Nestorius in Synodo Ephesina? quâ potestate sententia Eutychis obtinuit in Synodo Ephesina II. quâ imaginum cultus in Synodo Nicæna II. Forſan dicet, illas Synodos condidiſſe canones per poteſtatem Eccleſiaſticam ubi victrix fuit veritas, ſed tum non veritas vicit ſed numerus; ut poteſt fieri, ut impar numerus ut in Synodo Ephel. II. & Nicæna II. pronunciaverit pro veritate; major verò numerus pro mendaciò: an utrobique, ſive major, ſive minor numerus orthodoxorum, fuit in Synodo, Epifcopi pronunciaverunt per poteſtatem Eccleſiaſticam? nam in Synodo Ephesina II. & Nicæna II. ſederunt orthodoxi Epifcopi (licet minori numero quam heterodoxi) qui pro veritate pronunciaverunt, adeoque etiam per poteſtatem non ſecundi ordinis, ſed per primam, non **VOETIANAM**, quæ non potuit dare vim legis, ſed per poteſtatem in verbo. Concludendum ergo, robur & vim canonum non accedere à poteſtate **VOETIANA** Eccleſiaſtica, ſed à majori numero: ſed nec poteſtatem Eccleſiaſticam **VOETIANAM** à veritate vim ſumere, cum promiſcuè & pro veritate, & pro mendacio Judicia proferat, niſi ſtatuat **VOETIUS**, omnia poteſtatis Eccleſiaſticae Judicia eſſe infallibilia, ſed de hac re poſterius.

SECTIO III.

SECTION III.

Confirmatio eorum qua superiori sectione dicta sunt. De loco Isidori, qui fufius exponitur: quod dua potestates distinctiffime sunt conspicua in omnibus Synodis, confistoriis & cætibz Ecclesiasticis, una functionis, altera Jurisdictionis, una qua est potestas verbi, altera Magistratus, una qua producit actus ut plurimum internos, altera duntaxat externos: una per quam Ministri sunt Pastores, Episcopi, Rectores Ecclesiarum, clavibus aperiunt & claudunt regnum Cælorum, tum ligant & solvunt peccatores: altera qua pariter cum Magistratu & Senioribus exercetur. Verborum Constantini. Ego sum Episcopus Ecclesiæ in rebus quæ sunt ad extra verus sensus exhibetur.

SOLUS conspectus argumenti quod lemma est hujus sectionis posset me liberare ulteriori ejus exegesi apud viros aut cordatos, aut rationis compotes, adeo est veritatis obvix & expositæ: verum quia per ejus accuratam explicationem tota controversia de potestate Ecclesiastica deciditur, & VOETIANA potestas dissipatur in auras, lubet ejus veritatem explicatius proponere hacce sectione: in qua, quicquid dixerò, commentatio erit in illustrissimum locum & uncialibus literis scribendum Isidori, an Concilii 6. Parisiensis, quique insertus est Decreto Juris Canonici: quo loco non puto quicquam Causa
23. qu. 5.
C. 20.quam efficacius & potentius extare in tota Bibliotheca aut Vaticana, aut Bodleiana, seu Oxoniensi, ad muros potestatis, tum Papalis, tum VOETIANÆ verberandos, quassandos, diruendos: verba sunt. *Principes seculi non nunquam intra Ecclesiam Potestatis adeptæ culmina tenent ut per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam muniant. Caterum intra Ecclesiam potestates necessaria non essent, nisi ut quod non potest prevalere*

I

Sacerdos

*Sacerdos efficere per doctrinam sermonem, potestas hoc impleat per disciplina terrorem. Sæpe per regnum terrenum, cæleste regnum pro-
fuit. Ut qui intra Ecclesiam positi contra fidem & disciplinam Ec-
clesia agunt, rigori Principum conterantur, ipsamque disciplinam,
quam Ecclesia humilitas exercere non prævalet, cervicibus super-
perborum Potestas principalis imponat, & ut venerationem merea-
tur, virtutem potestatis impertiat. Cognoscant Principes seculi Deo
se debere rationem reddere propter Ecclesiam, quam à Christo tuen-
dam suscipiunt: nam siue augeatur pax & disciplina Ecclesia per fi-
deles Principes, siue solvatur, ille ab eis rationem exigit, qui eorum
potestati suam Ecclesiam credidit.*

Hic locus apotheca est & armamentarium instructissimum ar-
mis cujuscunque generis, debellandis præsidiiis munimentisque
omnibus VOETIANIS, quibus suam potestatem VOETIUS
supportat efficacissimum. Aqua est ablundo & elundo tecto-
rio Ecclesiastica & spiritualis quibus ille suam potestatem incru-
stat. Non pigebit eum locum exenterare per partes & omnes
autopsiæ exponere.

1. Docetur intra Ecclesiam duas potestates haberi.
2. Unam esse doctrinæ, alteram Jurisdictionis.
3. Unam functionis Sacræ, alteram functionis civilis & po-
liticæ.
4. Unam esse regnum cæleste, alteram esse regnum ter-
renum.
5. Unam quæ est Pastoris & verbi, licet erga morigeros tan-
tis sit viribus, ut ei resisti nequeat, atamen erga immorigeros
& rebelles, imbellem esse ad externum hominem cogendum
ad obsequium, nec prævalere posse, nisi ad subsidium vocetur
potestas externa cogens, quæ est Magistratûs & alterius
munimentum.
6. Unam quæ potissimum persuadendo, sed monendo, mi-
nandoque ac denunciando Judicia Divina poenasque æternas: al-
teram quæ potissimum impletur terrendo, minando, infligendo,
& applicando poenas & censuras quæ in hac vita subire debent.

7. Unam

7. Unam quæ sermone exierit se & ore tenus , alteram quæ disciplinâ exercetur.

8. Docetur utramque illam potestatem sic intra Ecclesiam esse , ut non opus sit magnopere (licet quandoque id fiat) excurrere extra Ecclesiam , ut aut doctrinæ potestas , aut potentia sit efficacior , aut disciplina Magistratûs magis terreat. Expresse enim locus Isidori dicit ideo potestatem (nempe humanam quæ est Magistratus) esse intra Ecclesiam ut per disciplinam suam terreat immorigeros , rebelles & contumaces.

9. Docet & dari intra Ecclesiam & obsequium fidei , hoc est pastori , & obsequium Magistratui.

10. Disciplinam Ecclesiasticam esse Juris humani , institutionisque perinde humanæ.

11. Ejus authorem , custodem & vindicem esse Magistratum , seu illam potestatem secundi ordinis quæ est intra Ecclesiam.

12. Item eam disciplinam applicari à Magistratu , imponique peccatorum cervicibus ab eo , ut reducantur (externo saltem obsequio) in normam & viam fidei & castigationum morum.

13. Potestatem quæ exercetur per Magistratum seu disciplinæ terrorem , sic commissam esse Magistratui seu potestati intra Ecclesiam , ut ejus Deo rationem reddere debeat.

14. Propter disciplinam laxam & solutam , tantum in culpa esse Magistratum seu vindices potestatis Magistratûs in omni coetu Ecclesiæ , seu Synodo , seu consistorio residentis , quantum rigida & exacta disciplinæ observantia ascribi debet prudenti authoritati ejusdem Magistratûs.

15. Arma prioris potestatis esse spiritualia , & coelestia , posterioris esse terrena.

16. Potestatem secundi generis quæ est intra Ecclesiam ejusdem esse generis & naturæ cum potestate Magistratûs quæ est extra Ecclesiam , imò eandem esse ; in eo tantum differre quod quæ intra Ecclesiam est potestas , subjiciatur per subordina-

tionem potestati quæ est extra Ecclesiam. Inde est quod Patres 6. Concilii Parisiensis, qui referunt hunc locum insignem Isidori, tum in sua acta & canones transtulerunt, eam potestatem quam habent intra Ecclesiam, subijciant Regi, ut corrigeret si quid in ea culpandum esset.

Non video quâ ratione, aut quâ fronte poterit VOETIUS tantæ luci caliginem offundere, cum omnia hæc, consecraria sint sermonis Isidori: forsân dicet Isidorum per Ecclesiam intellexisse nationalem, sed hæc evasio ne hilum juvat! nam cum Ecclesia nationalis capiat sub se omnes Ecclesias particulares, non potest à Principe toti Ecclesiæ nationali imperari disciplina quam arripere non teneatur una quæque Ecclesia particularis: eo modo quo non possunt omni homini figi leges quibus ex officio non obtemperet Titius aut Mævius: quidquod ut Rex non potest præsidere summæ curiæ quin etiam per vicarios & delegatos præsideat curiis subalternis; sic Rex non potest esse intra Ecclesiam nationalem, quin etiam sit intra Ecclesiam particularem. Sane Constantinus magnus tam credidit se esse intra Synodum paucorum hominum ut fuit Synodus Nicæna I. quorum Patribus dedit potestatem canones condendi qui vim legum Ecclesiasticarum haberent, quam credidit se esse intra Ecclesiam totius Imperii Romani: quo circa in ea sum planè sententia à VOETIO & aliis perperam exponi verba Constantini.

Euseb. in
vita Const.
l. 4. c. 24.
ὁμοῖς μὲν
καὶ εἰς
ἐκκλησίαν
ἡγῶ δὲ τῶν
ἁπλῶς
Ἰησὺ καὶ
πατρὶ
ἐπιστολῶν
ἐν ἧ.

Vos quidem eorum quæ intra Ecclesiam sunt: ego autem eorum quæ extra eam sunt à Deo sum constitutus Episcopus, eosque sensum his verbis dedisse quo, nec ille, nec Eusebius unquam intellexerunt: nam si Isidoro fides est, Constantinus tam fuit intra Ecclesiam privatam, quam intra Synodum Nicænam I. & tam intra Nicænam quam intra Ecclesiam totius Imperii, neque hoc inficiabitur VOETIUS nisi falsi arguat Isidorum, & turbam ingentem Synodorum & clarorum virorum quibustantopere placuit hic locus, ut in sua acta & scripta transtulerint: ac non potuit simul eodem tempore & eodem sensu esse, & extra, & intra Ecclesiam.

Quapro-

Quapropter necesse est ut Constantinus & Eusebius intellexerint per Ecclesiam propriè dictam Ecclesiam, (& secundum intellectum Sacrae Scripturae) qualem clarissimus Rivetus definit. *Cætus populi Dei Spontanei qui se totum ad obsequium fidei tradidit per Spiritum Sanctum regenerati.* Intellexerunt Ecclesiam in qua, In Psal. 110. ut idem Rivetus ait, nullum habet locum coactio, sed directio & persuasio, Ecclesiam coactam verbo, non gladio, nec Imperio humano. Ecclesiam, cujus nec Magistratus, nec ipsi Ecclesiæ seniores sunt Pastores, Rectores, Episcopi, gubernatores, cum hi tituli, hæc elogia officiaque sub illis intellecta pertineant ad solos verbi Divini œconomos & dispensatores; quorum est Ecclesiam pascere, quorum oves tam sunt Principes & Magistratus, quam minimus de turba fidelium & Christianorum. Denique intellexerunt Ecclesiam in quam Constantinus nullum habuit Imperium, & cujus dictis & præceptis cura fuit se præstare obtemperantem & audientem.

Hoc sensu cum ipse Constantinus non fuerit major intra Ecclesiam minimo de turba fidelium, non intellexit Isidorus Constantinum & seculares potestates sic esse intra Ecclesiam, ut Principes intra Rempublicam, cui Imperet, eamque suis legibus regat & moderetur. Sed intellexit aut Constantinum, aut aliam quamvis potestatem secularem esse intra Ecclesiam latè sumptam, quatenus est pars Reipublicæ, & cui juxta ac Reipublicæ imperet, cum hæc illam includat, & in qua, ut dixi, conspicuæ sunt duæ potestates, una functionis, altera jurisdictionis. At Constantinus & Eusebius voce Ecclesiæ intellexerunt non Ecclesiam sic latè sumptam, sed illam in qua sola potestas primi ordinis viget, & cujus Pastores sunt Episcopi, & ideo Constantinus dum sibi tribuit Episcopatum posterioris potestatis, rectè à se abjudicat Episcopatum prioris potestatis, ut jam verborum Constantini hic sit sensus.

Vos pro sacro munere & officio vobis concedito potestateque internâ per prædicationem verbi & administrationem sacramen-

sacramentorum ministerio vestro affixâ per quam homines transferuntur à potestate Satanz ad Deum & à tenebris ad lucem, estis Pastores, inspectores, & Episcopi à Deo constituti. At absit ut falcem meam in messem vestram injiciam, implendo partes functionis sacræ, aut concionando in Ecclesia, aut administrando sacramenta; in summa faciendò in templo illos actus qui sunt potestatis internæ & ministerii Evangelici: at cum extra templum & exercitium functionis sacræ multa sint peragenda in Synodis & Sacris conventibus, Leges Ecclesiasticæ sint condendæ, disciplina Ecclesiastica imperanda; hæreticis os obstruendum, contumaces & factiosi in arcum compellendi, censura ferendæ & applicandæ: Synodi convocandæ, Episcopi eligendi, ubique orthodoxa religio propaganda, ethnici ad eam invitandi præmiis, priusquam eorum cor Deus aperiat per ministerium verbi. Ego horum omnium actuum Episcopum & Rectorem à Deo constitutum me reputo & existimo.

Hanc veram esse paraphrasim verborum Constantini in Eusebio nullus dubito, nec dubitavit Clarissimus Rivetus, ubi affirmavit Constantinum per Ecclesiam intellexisse templum seu cultum Evangelicum, quemadmodum per templum Salomonis maximam partem intelligitur cultus Leviticus: Esto ergo hic sensus, *quemadmodum à Deo estis constituti Episcopi & Pastores Evangelici, qui in templo & intra templum pascatis populum Christianum: Ego à Deo sum constitutus Episcopus extra templum ad ordinandas eas res in religione qua non pertinent ad functionem sacram.*

Atque hæc naturalis expositio verborum Constantini, illustrat & confirmat præsentiam utriusque potestatis in omni coetu Ecclesiastico, Synodo, & consistorio, in quo quidem quoad exercitium & productionem actuum prioris potestatis, Pastor Evangelicus est Episcopus à Deo constitutus: at in attestatione & executione posterioris potestatis, vel Magistratus ipse,

vel

vel potestas potestati Magistratus analoga implet partes Episcopi ad extra, qualem se professus est Constantinus, cujus pronuntiatum probe concordat cum Isidori Sermone, nisi quod hic per Ecclesiam intellexerit cœtum constantem viris utraque potestate præditis, internâ & externâ, habitâ & præsitâ in templo & extra templum. At Constantinus per Ecclesiam intellexerit templum, in quo potestas prioris ordinis se potissimum exerit.

Sanè ut intellectus vocabuli Ecclesiæ Secundum Constantinum pro templo aut populo in templo congregato ad cultum Divinum celebrandum frequens est in Novo Testamento, ita intellectus vocis quam ei dat Isidorus passim obvius est in toto instrumento, & veteri & novo, quemadmodum in veteri solo vocabulum Ecclesiæ saepe sumitur, nec eo sensu quo Constantinus, nec eo quo Isidorus vocem usurpavit, sed pro cœtu & conventu Magistratuum & ductorum populi ut jam non mirum sit si Isidorus usurpaverit vocem Ecclesiæ eo sensu quo comprehendit conventum populi, in quo utraque se exerit potestas & Pastorum in verbo, & Magistratus in ordinandis rebus Ecclesiæ: nam & Synagoga Judæorum ejusmodi erat conventus in quo Magistratus jus dicebat, & Sacerdotes, Levitæ, & prophetæ peragebant quæ erant cultûs Divini: quod quidem exemplum Synagogæ insigne & illustre est ad confirmandam veritatem quam in hac sectione & ubique tuemur, nempe utramque potestatem, unam functionis, alteram jurisdictionis, quæ est Magistratus, conspicuam esse in omni cœtu Ecclesiastico, Ecclesia, Synodo, consistorio: sed redeo in viam.

Dum hæc scribo ad aperturam libri Clarissimi viri Johannis Dallæi de Imaginibus, reperio confirmationem intellectûs vocabuli Ecclesiæ in Isidoro, nempe istius Ecclesiæ in qua duæ potestates conspiciuntur & exercentur, una quidem per quam Pastores Spiritualiter ac Spiritualibus rationibus & mediis regunt Ecclesiam, altera per quam eandem Ecclesiam regunt potestates.

potestates seculares civiliter & civilibus rationibus & mediis, cui regimini præsumt tanquam Episcopi ad extra ut de se Constantinus loquebatur. Cum ergo Bellarminus non ferret Principes seculares dici *Ecclesiam gubernare & regere* Dallæus hæcce reponit.

„Nihil est causæ cur Græcis, aliisque orientis populis Mi-
 „chaëlis Imperio subjectis Ecclesiæ nomen invideat Bellarmi-
 „nus quos Christianos fuisse & quidem baptizatos negare non
 „potest. Talibusne Synagoga potius nomen tribuendum
 „fuisse putat quam Ecclesiæ? neque item video quid hoc
 „Episcoporum authoritati munerique detrahat: nam si quis
 „Davidem dixerit populum Dei rexisse & gubernasse, non is
 „opinor Pontificis maximi, aliorumque apud Hebræos Sacer-
 „dotum munia & dignitates ea oratione vel extinxerit, vel im-
 „minuerit, unum eundem populum, unam eandemque Do-
 „mini Ecclesiam, sed aliter atque aliter regunt, tum princi-
 „pes, tum Episcopi, hi ut sic dicam spiritualiter rationibus ac
 „mediis spiritualibus, illi civiliter, civilibus mediis ac ratio-
 „nibus. Utcunque sit, non est hæc durior oratio quam quæ
 „alibi usus est Amalarius, ita Ludovicum Imperatorem allo-
 „quens. Cum sciamus inquit vos Rectores esse totius Christia-
 „næ religionis quantum ad homines pertinet, sic etiam Sy-
 „nodus Parisiensis sexta ait Christum Ecclesiam quam suo san-
 „guine redemit, suis orthodoxis famulis Ludovico & Lothario
 „gloriosis Augustis regendam, tuendamque committere occul-
 „tâ suâ dispensatione voluisse.

Quis non videat Dallæum nobiscum agoscere in quaque Ec-
 clesia exercitium duplicis potestatis, unius quidem quæ est fun-
 ctionis, quæ Sacerdotes, Episcopi & ministri defunguntur, al-
 terius verò cuius Principes & Magistratus sunt custodes, vin-
 dices, & per quam, seu Episcopi ad extra, ut de se dicebat
 Constantinus, regunt Ecclesiam.

Longum esset ire per singula in Isidori Sermone, ut edo-
 ceam

pref. in

lib. 1.

offic.

Ecl.

T. 10.

Bib. Pa-

trum

Syn. Par.

anno

829. ha-

bita pref.

T. 6. con-

cil. p.

321. edit.

Paris.

1636.

ecceam utramque potestatem, unam functionis, alteram Jurisdictionis, seu cogentis potestatis conspicuam esse tum in omni Synodo & consistorio, tum extra eos coetus; ubique ad religionem promovendam opus fuisse pro munimento prioris potestatis in verbo, ut accederet posterior potestas, quæ est Magistratûs, in subsidium: nam licet prior per se sit satis valida & efficax ad fidem creandam in corde, & perducendum homines ad salutem, siquidem populus Dei sit populus spontaneus, qui fidiculis non trahitur, sed suadetur, attamen non est sine accessione posterioris potestatis cogentis valida & efficax ad alios terrendos, & cogendos ad praxim vitæ in speciem probæ & offensione vacuæ, ut jam opus fuerit potestate Magistratûs, & terrore disciplinæ ad continendos eos in officio inoffenso.

Porro necessariam fuisse in omni coetu Ecclesiastico & Synodo non potestatem VERTICANAM, sed Magistratûs, tanquam alterius potestatis ancillam, eique opem ferentem multa evincunt. 1. ut prudentia humana non destruit gratiam, sic nec gratia prudentiam humanam. 2. Cum pastores & fideles juxta ac terræ filii iisdem laborent passionibus errentque in suis judiciis, nec plerumque externa specie dignoscantur ab aliis, non possunt hi & illi se aggregare in unum coetum ad ampliandum regnum Christi, servandam fidem illibatam, arcendum à corpore suo hæreticos, nisi adhibitis iisdem mediis & rationibus, eodemque ordine, quibus homines probi & prudentes seu fideles, seu infideles utuntur, ut ordinem afferant negotiis omnibus mundi. Sanè cum in pluribus locis magna pars eorum qui se ad coetus Christianorum aggregant sint nati non facti Christiani, & nomine tantum tenus sint fideles, adeoque non minus humanis quam Divinis rationibus ducantur ad perstandum in communione Christianorum, nec possint formari coetus ex solis fidelibus, planè expedit iisdem modis, mediis & rationibus, à prudentia humana petitis hos & illos juxta in disciplinam eandem cogere, eamque non semper meliorem, sed quæ

aut pluribus, aut summa potestati placuerit, ut usurpatur in omnibus hominum coetibus, coactis ad tractanda negotia que pertinent ad hanc vitam, in quibus sententia non ponderantur, sed numerantur, fortior non melior potestas vim canonum & legum Ecclesiasticarum imprimat definitionibus Pastorum, & arceat a suo commercio & corpore non indigniorem sed imbelliorem, quanquam non negaverim saepe accidere ut lex lata a fortiori sit optima, & qui est imbellior & viribus impar resistendo, sit etiam indignior. Sane, ut ait Martialis, Reges & potentes habere debet qui se non habet, si omnes in coetu Christianorum essent aut fierent fideles per vim prioris potestatis, non opus esset potestatem Magistratus opitulatricem advocare ad subsidium prioris, sed prior potestas saepe a multitudine confusa opprimatur, debet ea multitudo a Magistratu regi, vel a potestate ei analoga.

Cumque, sateat VOETIO, potestas Magistratus debeat vocari ad opem jurisdictionis perperam dictae Ecclesiasticae, utpote inquit, per se imbellis, quemadmodum hanc vult saepe accedere ad auxilium potestatis in verbo, quid opus fuit multiplicare entia sine necessitate & in auxilium potestatis in verbo vocare Ecclesiasticam, cum ea omisa sola sufficiat potestas Magistratus, neque enim Isidorus ad opem potestatis quae se exerit per sermonem doctrinae aliam praeter potestatem Magistratus acceperit in subsidium, ut altera sit efficax, neque interponit fictitiam potestatem dictam Ecclesiasticam, sed adjicit disciplinae terrorem, actum Magistratus: vana ergo est, & sine necessitate adiecta potestas illa VOETIANA media, quae nec pertinet ad classem potestatis in verbo, nec vult esse Magistratus potestatem.

In eo sane prodit se inutilitas & inutilitas potestatis VOETIANAE, seu Ecclesiasticae, quod non sit potestas illa verbi per quam homines convertantur ad Deum, neque etiam supplere possit tam Magistratus potestatem necessariam ad bonum Ecclesiae,

eam nempe quæ cogit homines ad obsequium externum & per quam Synodi indicuntur, Canonibus Synodalibus juxta ac decalogo vis legum civilium imprimitur, pestilentes hæretici suo contagio inficientes orthodoxos in exilium pelluntur, omnia vitiorum instrumenta & theatrales ludi auferuntur, collegia & Academia constituantur, redditus Pastoribus & Professoribus attribuantur: ut jam in nullum usum videatur comparata potestas illa Ecclesiastica, quam V O E T I U S faretur esse, nec potestatem verbi, nec potestatem Magistratûs, imò improprie dici jurisdictionem. Sane si sine potestate Ecclesiastica manca est potestas illa Divina & coelestis, quâ solâ tamen Christus & Apostoli usi sunt, quâ etiam hodie utuntur ministri ad transferendum homines à potestate Satanae ad Deum, & à tenebris ad lucem; id quoque affirmandum erit, inutilem omnino illam esse potestatem Ecclesiasticam, absque potestate Magistratûs. Recte ait Antonius de Dominis. *Sine laica potestate nihil obtinebimus: nos Lib. 5. Episcopi & ministri potius docemus esse excludendum quam actu de reb. corporatis excludimus, quod si nullus ille se intrudat & concurrat ad Eccl. preces commineetur Ecclesiam, nunquid nostra potestate Ecclesiastica cap. 2. possumus illum virum extrudere, abripere, expellere.*

In eam sententiam concedunt Petrus Martyr, Bullingerus, Musculus, Gualterus & Pircus, credideruntque illam potestatem Ecclesiasticam habitam in Ecclesia, confluere cum potestate Magistratûs in unam potestatem, Sane Petrus Martyr cujus autoritas mihi potior est mille vindicibus potestatis V O E T I A N A E, affirmat illam in nullum usum comparatam esse, cum ad omnia ad quæ adhibetur illa fidelis potestas, interserviat Magistratûs potestas. *Quod ad Ecclesiasticam potestatem attinet, satis Loc.com. est civilis Magistratus, adeoque passim vult Ecclesiasticam potestatem Magistratûs subjici, non Spirituali subjectione, sed class. 4. politica. loc. 3. §. 5. & 6.*

S E C T I O . I V .

Urgetur ulterius vis verborum Isidori, quorum maxima est concordia cum considerationibus supra allatis: quod Elogia Episcopi, Pastorum, Ducum, Rectorum, &c. non militent pro potestate perperam dicta Ecclesiastica: quod hæc potestas quam Isidorus ait esse caelestem & potestatem regni Christi, tam discrepet a Potestate Voetiana, quam a potestate Magistratus, si quidem & Voetiana, & potestas Magistratus in unam eandemque potestatem confluant, sintque vera & proprie dicta Jurisdictiones & regentes, cum potestas Pastoris sit merè autoritas persuasivæ: de ratione quâ Magistratus est in Ecclesia: an sit de essentia Ecclesiæ?

Video me magno labore exoneratum in afferenda singulatum veritate tum omnium meatum considerationum, tum consuetudinum, quæ ex sermone Isidori deduci possunt, cum hæc & illæ eadem loquantur, & sibi mutuas operas præstent, ad debellandam potestatem VOETIANAM. Cæterum cum Isidorus opponat potestatem Sacerdotis in Sermone doctrinæ, potestati Magistratus quæ se exerit per disciplinæ terrorem, planè conficitur eum non nisi duas agnovisse intra Ecclesiam potestates, nec medium aut tertium locum reliquisse potestati Ecclesiasticæ.

Ante omnia admiratio me subit quod licet centies sacra scriptura (novum imprimis Testamentum) mentionem faciat potestatis & potentiae in verbo ad salutem, nunquam tamen usurpetur pro potestate VOETIANÆ simili, seu potestate Judicaria in foro externo convocandi Synodos, rata habendi eorum decreta, ea imperandi, obligandi ad eorum obsequium sub poena aut excommunicationis, aut exaustrationis, de capitibus fidei sic Judicandi, ut teneantur fideles eorum iudicio suum subji-

ciendi.

ciendi : sed semper pro potestate interna per quam homines ad auditionem verbi mancipantur obsequio crucis & fidei & à potestate Satanae ad Deum , à tenebris ad lucem transferuntur , & solvuntur vinculis iniquitatis ; ut si in eis habiret , attamen non regnet peccatum. Non aliam sacra scriptura attribuit potestatem Pastoribus præter illam cujus definitionem nobis dat Triglandius præf: ad discussionem dissertationis Vedelianæ.

„ Potestas Ecclesiastica potestas est Spiritualis, sita in administra-
 „ tione clavium regni cælorum , feriens ipsum animum &
 „ efficiens intrinsece conscientias hominum , quâ Deus ut
 „ instrumento & medio utitur ad eorum conversionem & *cap. 13*
 salutem. Alibi sic describit potestatem Pastorum quæ se in
 „ regno Christi mediatoris exerit. In regno Christi mediatorio
 „ seu in regno gratiæ quod est Ecclesia , in quo Deus ele-
 „ ctos suos & fideles à potestate illa tenebrarum &
 „ universali defectione eruit sibi morigeros verbo & spiritu
 „ suo efficit Christus ordinavit pastores & inspectores Ecclesiæ
 „ suæ , quorum operâ hoc regnum erigit , promoveret , & gubernat
 „ spiritali ratione. Nullo illustriori charactere potuit exscri-
 bi regnum Christi, potestasque illa quam dicimus esse primi or-
 dinis, sed hæc descriptiones, tum potestatis spiritualis, tum regni
 Christi mediatoris non quadrant (quicquid dicat V O E T I U S)
 in potestatem perperam dictam Ecclesiasticam, quæ non spiri-
 tuali ratione & modo se exerit, sed admodum Civilis potestatis,
 in qua numerantur sententiæ, non ponderantur, & vis cano-
 num sita est non in eorum bonitate, sed in voluntate decer-
 nentium : sed inferius probabo istam Jurisdictionem Ecclesiasti-
 ticam ejusdem esse naturæ cum potestate Magistratûs.

In limine reget V O E T I U S, pastoribus datam insuper potestatem externam per quam interna se exerat : & propter externam, non propter internam ministros vocari pastores, Episcopos *ἐπίσκοπος, ἡγούμενος*, modis, mediis & rationibus externis, moderantes & regentes populum Christianum.

1. Respondeo, perinde validam fuisse hanc objectionem sub oeconomia legali, sub qua tamen Sacerdotes, Levitæ & Prophetæ nunquam gubernarunt Ecclesiam Judaicam jurisdictione separata & distincta à jurisdictione, quâ Principes populi regerant Remp. cui juxta ac Ecclesiæ gubernandæ ex æquo admixti erant Sacerdotes, Levitæ, Principes, & Judices populi, cum tamen tunc non minus essent Episcopi, Rectores, & Præpositi ad moti clavo & regimini Ecclesiæ, quam pastores sub oeconomia Evangelica, his & illis juxta media externa & rationes adhibentibus ad regimen fidelis populi, instruendi tunc & nunc verbo Divino, ut jam dicendum omnino sit, elogia & nomina Sacerdotum, Levitarum, Pastorum, Episcoporum, Rectorum, Præpositorum, attributa Pastoribus tum Judaicis, tum Evangelicis ratione officii, muneris & functionis implendæ, in qua tamen nulla reperiuntur jurisdictionis vestigia.

2. Respondeo, in regimine demandato Pastoribus parem esse rationem applicationis mediocrum externorum ad eos qui reguntur, & qui obtemperare tenentur, quæ fuit Zenonis, Aristotelis, & Platonis in gubernandis scholis, quorum erant Principes, Rectores, & ὑποκρίτες, qui licet externe & ore inculcarent sua documenta & monita auditoribus autoritate jubentium & imperantium, ea tamen autoritas erat tantum in volentes & monitis audientes, qui se ultro morigeros præceptoribus præstabant; par eorum autoritas, par imperium quod est Medicorum in agros, quibus sæpe illi imperant, quemadmodum amici Alexandri eum rogabant ut se morigerum imperiis Medicorum præstaret: ejusmodi Imperium est in eos, quibus persuaserint, est Imperium Ciceronis in Tusculano, ubi imperabat volentibus tantum, cum tamen Romæ imperaret nolentibus. Tale est Pastoris imperium, cui fidelis ulterius non tenetur obsequi, quam quatenus judicat Pastoris Imperium esse Imperium Dei. Cum enim Pastor nihil debeat imperare nisi quod à Deo accepit, totum Pastoris imperium sic interpretari debet, tanquam tradentis non suum,

suum, sed quod accepit à Deo, quicquid de suo jubet, id totum pro consilio habendum. Sane si Christus & Apostoli agerent in terris non alià Imperii naturà præessent gregibus Christianorum, alioquin id Imperium merè terrenum esset, in quo, qui jubet, non format ad obsequium, ut facit Christus, faciunt & Apostoli, si non ore, saltem scriptis, ipsique hodie verbi Dei ministri.

Porro quisquis percurrere voluerit omnes actus functionis Pastoralis, nullum in ea vestigium Jurisdictionis repererit, nulla inquit Salmasius *Jurisdictionis pars in eo officio quod ministerium Ap. p. esse tantum constat spirituale & institutione sua & quod totum in curatione animarum versatur. In diversis quas obit functionibus, ne unaquidem potest nominari ad quam procurandum opus sit Jurisdictione Civili & coercitiva, si doctrina populus fidelium instituendus sit, nulla adhuc Jurisdictio requiritur, si Sacramenta administranda, multò minus, solum quippe ministerium exigit. Ligat & solvit Pastor pari auctoritate quæ condonat peccata, ut non tam Pastor liget quam Deus, nec tam remittat peccata, quam Deus. Sic enim Ambrosius Verbum Dei dimittit peccata, Sacerdos est Judex: Sacerdos quidem suum officium exhibet: at nullius potestatis jura exigit.* 136.

In ordinatione nullus est actus Jurisdictionis, cum sit actus functionis, in qua Pastor benedicit illi quem Deus misit, & quem Ecclesia particularis elegit in Pastorem, sed nec hic actus Ecclesiæ est actus Jurisdictionis Ecclesiasticæ, sed Societatis jure naturæ & communi: nec hic diversa est Ecclesiæ potestas à Potestate Magistratûs, nam si forsitan Petrus aut Johannes commendatur in Pastorem per suffragia, res agetur ut in omni alio coetu, nec depositio est actus Jurisdictionis, cum merè sit testificatio & declaratio Pastoris suo aut Ecclesiæ nomine facta, se nolle uti ministerio Titii, nec cum pro collega agnoscere quocunque loco sit apud alios. Par ratio excommunicationis quæ licet esset jure Divino, non magis esset actus Jurisdictionis, quam actus Medici, recusantis dare pharmacum ægro. Sed nec Pastorum decreta in Synodis

Synodis, magis sunt productiones Jurisdictionis Ecclesiasticæ, quam aphorismi & canones Medicinales sunt effectus jurisdictionis medicæ, nam nec obligant quenquam nisi quatenus conformia videntur verbo Dei: cum nec ipsa ministrorum Ecclesiæ Judicia sint magis judicum decreta quam responsa medicorum, consultorum super ægri valetudine, ut loquitur Maresius.

*Coll.
theol.*

loc. 16.

577.

Liquet etiam ex Sermonem Isidori, Sacerdotes non ulterius esse Pastores & Episcopos, quam quatenus vacant Sermoni, doctrinæ, & producant actus functionis sacræ: eos verò actus jurisdictionis, quos producant, non magis esse actus ministrorum, quam ædificatio est actus medici, hoc opus est potestatis Magistratûs, disciplinæ suæ rigore tertentis quos doctrinæ sermo non potuit pervincere.

Ex eodem Sermonem liquet, illos quos seniores vocamus in Ecclesia, nullas habere partes in exercitio prioris potestatis, & tam improprie vocari viros Ecclesiasticos, quam Jurisdictio vocatur Ecclesiastica. Siquidem sedeant in Synodo aut Consistorio, non quatenus administratores primæ potestatis, sed secundæ, quæ est Magistratûs.

Liquet etiam ex Isidoro, potestatem Sacerdotis, tantum discrepare à potestate VOETIANA, quantum à potestate Magistratus, siquidem VOETIANA & potestas Magistratus sint ex æquo jurisdictiones propriæ dictæ, terrenæ, cogentes, potestas verò Sacerdotum & ministrorum sit Divina, cœlestis & regni cœlorum potestas.

1. Differunt, quod potestas Sacerdotis, Pastoris, ministri, Episcopi, quæ est functionis autoritas sit merè persuasionis autoritas in alios atque in volentes tantum. VOETIANA & Magistratûs sit coactionis atque innolentes.

2. Quod leges & constitutiones potestatis cœlestis quæ est pastoris Evangelici, non ulterius sint validæ & ratæ, quam quatenus justæ & bonæ sunt, aut saltem ita esse videntur ab eo cui lex facta est: at constitutiones tum potestatis VOETIANÆ,

tum

tum Magistratûs eatenus sunt validæ, non quia bonæ aut justæ, sed quia sic voluit potestas.

3. In omni Synodo, Consistorio, perinde ac in omni confessori civili non adhærendum ei parti in qua ratio, aut orthodoxa sententia vicerit, sed secundum quam fuerit numerus major: at in regno Christi, in quo Pastores sedent, non numerantur sententiæ, sed ponderantur.

4. In regno Christi vis legis in eo stat, quod lata sit à Deo: at in regno mundi aut VOETII, vis legum & canonum in eo stat quod lati fuerint ab hominibus.

5. Atque ideo in regno Christi Pastor non tradit sua sed Dei, at contra fit in regno tum VOETIANO, tum Magistratûs.

6. In regno Christi & administratione potestatis cœlestis, se exerentis per doctrinæ sermonem, Magistratus, tum ejus Judicia, tam subsunt potestati isti Divinæ, quam minimus de plebe fideli, nec ab eis fit provocatio; at contra in regno terreno & administratione potestatis, tum VOETIANÆ, tum Magistratûs, judicia (si subalterna, ut sunt Pastorum judicia in Synodo) sunt obnoxia revisioni, & ab eis fieri potest provocatio. Verba sunt Riveti in decalogum, *ministri, quatenus ministri sunt, sunt summi Magistratûs subditi: cur autem à subditis & eorum Judicio non liceat provocare ad summum Magistratum, & cur supremo Magistratui Judicia subditorum recognoscere non liceat, si bona, rata habere; si mala, abolere*: minus vir magnus concedit pastoribus quam velim, nolim enim ministros quâ ministros, esse subditos Magistratûs, nam quatenus tales sunt tantum ministri & subditi Christi, nec ab eorum judiciis fit provocatio, sed quatenus autoritate judiciariâ sunt præditi vel delegatâ vel assumptâ. Cæterum, multum abit Rivetus à Symmysta Wallæo, qui in *disp.* 48. Synopsi purioris Theologiæ affirmat a judiciis pastorum non *thes.* 19. debere fieri provocationem ad Magistratum, hac in re concordans cum Gillespico virgâ Aaronis. *In Ecclesia bene constituta* p. 253. *Magistratus non debet recipere querimonias & querelas persona censurâ*

censurâ notata in Curia Ecclesiastica VOETIUS non vult partem læsam provocare ad Magistratum, sed tantum ejus auxilium implorare.

6. Potestas Pastoris Evangelici agit in animum, at potestas tum Magistratûs, tum VOETIANA, agit in corpora.

7. In exercitio cœlestis potestatis quod jubet pastor id efficit Deus per Spiritum Sanctum: at non sic in alterutrius potestatis exercitio seu VOETIANÆ seu Magistratûs.

8. In regno Dei in quo sedent pastores tanquam legati & vicarii Christi, non alii sunt subditi quam pœnitentes & credentes, nec impœnitentes ad eos pertinent: at in regno mundi, tum Ecclesiastico VOETII; tum terreno Magistratûs, pœnitentes & impœnitentes juxta sunt subditi.

9. In regno Christi quicquid ligant pastores in terris id semper ligatur aut ligatum est in-cœlis, at contra sæpe fit tam in regno Magistratûs quam in regno VOETIANO.

10. In regno Christi in terris, Pastor Evangelicus digniorem personam sustinet quam Magistratus: ac contra in regno seu Ecclesiastico, seu terreno, Pastor Evangelicus nullo (proh dolor!) propemodum loco est.

11. Denique si fides S^c Paulo 2. Ep. ad corinth. cap. 10. tantum discrepat vera potestas pastorum à potestate VOETIANA, quantum cœlum à terra, potestas Spiritualis à potestate mundana & carnali quantum potestas verbi à potestate Magistratûs. *Arma militia nostra non sunt carnalia sed Divinitus valida ad subversionem munitionum dum ratiocinationes evertimus, omnemque sublimitatem qua extollitur adversus cognitionem Dei & captivam ducimus omnem cogitationem ad obediendum Christo:* quicquid pastor exerit potestatis extra hanc Divinam potestatem pertinet ad potestatem carnalem, mundanam, quæ est potestas Magistratûs, diceres hic S^cum Paulum totam controversiam decidere voluisse de vera potestate, tum Pastorum, tum Magistratûs.

Insuper

Insuper colligere est ex Isidoro, Magistratum, seu intra, seu extra Ecclesiam esse authorem, custodem, & vindicem disciplinæ Ecclesiasticæ, atque illam disciplinam, licet sæpius fiat & applicetur à Pastoribus per censuras, ut sunt excommunicatio, & exauctoratio, esse actum potestatis Magistratûs intra Ecclesiam, pertineatque ad potestatem secundæ classis seu Secundi ordinis.

Quod ait Isidorus, Magistratum esse intra Ecclesiam, enodat quod toties à vindicibus VOETIANÆ potestatis reponitur, nempe Magistratum non esse de essentia Ecclesiæ, item Magistratum, quâ Magistratum, seu Magistratum formaliter sumptum non esse in Ecclesia, nec ulterius Magistratum esse in Ecclesia, quam quatenus fidelis; nam ex antea dictis planum est, Magistratum esse in Ecclesia quatenus nulla Ecclesia, nulla Synodus regi potest sine potestate Magistratus vel assumptâ per disciplinam confœderatam, vel delegatâ à Magistratu; tum homonymia est in vocabulo Ecclesiæ, nam si Ecclesia intelligitur de illis qui se potestati internæ subjiunt (quam diximus esse primi ordinis potestatem) tum Magistratus, quâ Magistratus non est in Ecclesia, sed quâ fidelis, at si nomine Ecclesiæ intelligitur totus complexus cœtus, in quo utraque potestas, & verbi, & Magistratus se exerit, tum Magistratus quâ Magistratus est in Ecclesia, licet non quâ fidelis. Sed ratio formalis Synagogæ judaicæ amputat omnes nodos quos hic nectit VOETIUS, namque Magistratus quâ Magistratus erat pars & caput Synagogæ; licet quâ Magistratus non esset caput Sacerdotum & Levitarum in Synagoga; nec ad ejus nutum lex exponebatur. Par ratio est Ecclesiæ Christianæ: nam in hac & illa juxta elucet duplex illa potestas (una functionis, altera Jurisdictionis seu Magistratûs) quâ tanquam duplici machina bellica muri potestatis VOETIANÆ seu perperam dictæ Ecclesiasticæ verberantur & evertuntur.

Atque hæc faciem præferunt verbis Isidori, cum ait terrestre

regnum sæpe utile fuisse cœlesti : id ocentque potestatem Magistratûs intra Ecclesiam non esse magistram : sed ancilam, hanc verò propriè dictam esse jurisdictionem, cum sit de regno terreno : nam non accedo ad eorum sententiam, qui negant potestatem secundi ordinis, perperam dictam Ecclesiasticam, esse jurisdictionem propriè dictam; nec ad illorum qui volunt tum primam potestatem esse propriè dictam jurisdictionem, tum subjici per subordinationem Magistratui, nam utrobique error est, nam non nisi impropriè potestas functionis (quæ potius facultas & potentia interna) dicitur jurisdictio. Et tantum abest ut hæc prior potestas quæ est potestas convertens ad fidem per ministerium verbi, subjiciatur potestati Magistratûs, ut contra hæc subjiciatur alteri, ut homo Deo, fidelis Christo, nec negari potest posteriorem potestatem esse jurisdictionem propriè dictam, si quidem sit de natura potestatis Magistratus adeoque ei per subordinationem subjici : quemadmodum potestas Magistratus habita in Synagogis judaicis subiciebatur per subordinationem potestati aut Regis aut magni Synedrii : cum autem subalterna conveniant in natura communi, non potest jurisdictio summa esse propriè dicta jurisdictio, quin hanc naturam participet subalternæ, qualis est quæ exercetur in Synodo, ut non potest potestas maritalis subjici potestati Magistratûs, quin hæc & illa sint ex æquo jurisdictiones propriè dictæ.

Dicta etiam lucem præferunt rationi & modo quo Isidorus dicit Magistratum regere Ecclesiam, eamque suscepisse à Christo tuendam, eumque teneri hujusce demandatæ curæ rationem reddere, & pugnare cum placitis vindicum potestatis V O E T I A N Æ, qui ne quidem volunt ut modo dixi, Magistratum esse in Ecclesia, quâ Magistratum simpliciter, multo minus quâ Magistratum fidelem. Hic enim est consuetus Sermo Wallæi, Triglandii & Gillespici, hic in Aaronis virga verba profert uncialibus characteribus postibus affigenda, *non est officium Magistratûs gubernare regnum terrenum in nomine Christi, sed Dei, multo minus*

*minus Ecclesiam : finis Magistratûs imò Christiani & pii , non est re- 187. 88.
spectu vocationis suæ particularis , gloria Jesu Christi. Et scopus l. 5.
Magistratûs non est pietas & honestas , sed solummodo pax & quies
Reipublicæ.*

Eadem sæpe reponit V O E T I U S , impia sanè & blasphema in Majestatem Regum & potentiam , ut cum vult judicium Ma- p. 92.
gistratûs non spectare veritatem & pietatem , sed tranquillita-
tem Reip. quod sanè pugnat cum fine ob quem Reges in Israël
regnabant , item cum Isidori Sermone , qui ait , Reges à Chri-
sto suscepisse curam Ecclesiæ : an debent tueri Ecclesiam in finem
duntaxat politicum ? pugnat & cum Augustino , qui sæpe docet
nos , nominatim Ep. 5. In hoc servire Domino Reges , id est re-
gnare , ut cultum Impium pellant , verum procurent : pugnat
cum Lud. Cappello , qui 12. thesi de regimine Ecclesiæ eadem
reponit quæ Isidorus , nempe Reges ideo regnare ut bonum
tam Spirituale quam temporale promoveant , & hanc curam ,
cujus sunt *ἐπιθρονοῦ* ipsis à Deo demandatam.

C A P U T IV.

*Vanitas & futilitas Potestatis Voetianæ
ostenduntur.*

S E C T I O I.

*Id Imprimis elucet in eo , quod tam latè pateat
potestas Pastorum quam potestas Magistratûs.*

Nihil quod sciam magis prodit vanitatem jurisdictionis di-
visæ in Ecclesiasticam & Civilem , tum legum perinde divi-
sarum in Ecclesiasticas & Civiles , quam hæc consideratio , quod
potestas primi ordinis tam latè pateat quam hominum con-

ditiones, leges, negotia, fora, professiones, ut Pastor Evangelicus debeat cognoscere de omni homine, controversia, lite, negotio, in quibus subesse potest iustitia, iniquitas, peccatum. Sane Iustitia definitur à Justiniano perpetua voluntas suum cuique tribuendi: sed ulterius se extendit cōgnitio Pastoris, quam jurisprudentia facit, quæ regit tantum actiones externas, vim prohibens & sarcians damna; Sed non inquirat in actiones internas, nec leges dat affectibus, nec voluntati instillat honestatem & pietatem in qua ratio formalis virtutis, quam docet & format Pastor Evangelicus, posita est. Sanè pastores pro munere legatorum missorum in hunc mundum cœlitus debent hortari, dehortari, monere, jubere in nomine Dei cujuscunque sortis homines, ut poenitentiam agant, & credant Evangelio: nec eorum est tantum concionari in templo ex cathedra, sed intra templum, omni loco, tempore, adire fora, tribunalia, Regum curias, pauperumque tabernas, ac officii submonere, judicia Dei annunciare, Regem ipsum adoriri, quod fecit Joh. Baptista, & alteri Herodi districtè denunciare ut dimittat fratris uxorem. Si Rex asperior sit tributis, monebitur à Pastore, ut oves tondeat non deglubat: judices & viros forenses hortabitur pastor ut arceant à se artes dolosas, neve producant lites captionum pedicis, Judicia morando: medicis edicet ne ægros officiosè occidant, neve lucra faciant ex mortibus hominum: Ducibus & viris militaribus ne bellum aponantur. Et cum propria auctoritate non possint indicare Synodos, exponet suam sententiam potestatibus secularibus de necessitate convocandi. Atque ut pastor Evangelicus debet cognoscere judicio declarativo & discretivo de omni negotio cui subesse potest aut obliqua aut recta voluntas, iustitia, æquitas, peccatum & error tum judicii, tum voluntatis: sic ex adverso potestas secundi ordinis potest de omni re, negotio & homine cognoscere, leges condere, sancire, cogere pro imperio ad obsequium vel ad poenam, ut jam, cum cōgnitio, tam rerum civilium viro Ecclesiastico competat

petat, quam Magistratui rerum Ecclesiasticarum, quis non videat quam vana & inutilis sit distinctio Jurisdictionis & legum in Ecclesiasticas & Civiles, ut per eam attribuaturs jurisdictio Ecclesiastica Pastoribus, Civilis Magistratui.

Non negaverim tamen meritò & congruè vocari Synodos, Consistoria, cœtus Ecclesiasticos, propter materiam de fide, de disciplina Ecclesiastica in illis cœtibus tractandam : sed inde non magis sequitur conclusiones horum cœtuum esse effectus potestatis Ecclesiasticæ, quam theoremata & pronunciata Philosophorum, Medicorum, Mathematicorum, virorum Militarium in senatu Académico, Medico, in cœtu ducum, conclusiones esse Jurisdictionis Philosophicæ, Medicæ, militaris, & Mathematicæ. Clar. Rivetus totam controversiam de potestate Ecclesiastica decidit & expedit unicâ distinctione, *formaliter* & *materialiter*, ait pro varietate cœtuum, legum & constitutionum dari civiles, Ecclesiasticas, Academicas, Militares, Medicas, quæ *materialiter* diversæ sunt, licet sint eadem *formaliter*, quatenus unam sanctionem recipiunt ab una & suprema potestate sivi intra sive extra Ecclesiam.

SECTION III.

*Quod Voetius parum sibi constet in describenda
sua potestate & à se orsa detexat.*

POSTquam meridianâ luce clarius palam feci in omni cœtu Ecclesiastico duas potestates distinctis & exerts capitibus conspici & exerceri, unam se exerentem per ministerium verbi, alteram potestatis Magistratûs, aut ei analogam. Id quod superest operis ad profligandum potestatem VOETIANAM facillimo negotio expeditur, intellectis quippe quæ prioribus capitibus exposui, per se corrueat potestas tam infirmis tibicinibus suffulta.

Verum

Verum VOETIUS similis muribus quibus multa sunt suffragia, ut fallant prensantem, commentus est varias strophas & artes quibus suam potestatem modò probet esse jurisdictionem propriè dictam, modo neget, quandoque in totum à Magistratu abjudicet: alias partem aut modum potestatis ei adjudicet, diceres nonnunquam non aversum à Ludovico Molinaeo in assignanda vera potestate pastorum: Quemadmodum enim hic non admittit aliam potestatem Ecclesiasticam, præter potestatem functionis, quam voco primi ordinis potestatem, quæ tota, tum se exerit in volentes, tum coelestis est & Divina, tantæque virtutis, ut hominem à tenebris in lucem, à potestate Satanae ad Deum transferat. Pariter paria aut æqua lego apud VOETIUM.

p. 122. *Affectiones potestatis Ecclesiasticae sunt istæ, quod sit sacra, non secularis aut de hoc mundo; nam regnum Christi non est de hoc mundo.*

p. 142. *Est efficax circa conscientias apud quas se manifestat, convincendo, obstando, ligando, & Judicio ministeriali ac denunciatione excludendo ex regno cælorum, non verò coactiva externè, quippe quæ non habet Jurisdictionem cum Imperio, sed purè putè ministerialis est, non est ἀντὶ τοῦ κόσμου sed tenetur rationem reddere in dogmatibus & legibus ferendis, in regimine aut Jurisdictione, omniumque conscientias, quotiescunque res ita fert, debite de actis & agendis suis informare. Et alibi, potestas Ecclesiastica est formaliter sacra, religiosa, spiritualis, obreptatoria, precatoria, denunciatoria, purè ministerialis, paternæ & fraterne admonens, non tam Judicialiter Judicans, quam Dei Judicium indicans & conscientiis manifestans. Hæc licet videantur (forsan errore typographi) parum latina, & abhorrentia à Tulliano eloquio: attamen in summa eadem loquuntur quæ Ludovicus Molinaeus, videlicet.*

1. Ministros pro munere legatorum, pastorum, & annuntiatorum ac præconum Evangelii æterni, illis concrediti, præditos esse

esse potestate aut potius potentiâ & facultate (verbo Divino potius quam personis affixo) convertendi homines ad fidem , ut faciant opera poenitentia digna.

2. Eorum esse Judicio discretionis & declarativo , suavioroque Judicare & pronunciare de fide & controversus circa fidem, quanam sit voluntas Dei. Tum imperare Dei mandata (non sua) & perferre : atque Judicia Dei impoenitentibus & immeritis denunciare , promittere verò poenitentibus remissionem peccatorum & vitam æternam.

3. At neminem cogere , nisi qui cogi ultro vult , cum nemo nisi volens & persuasus convictusque pertineat ad regnum Dei.

Atque hæc sunt confectaria placitorum VOETII & MOLINÆ ; plane gemina in assignanda vera pastorum potestate, quam dixi superius pertinere ad potestatem primæ classis. Nulla unquam lis VOETIO moveretur , si intra hanc potestatem staret , nec insuper potestatem attribueret pastoribus quâ Evangelicis quæ propriè est Magistratus potestas , sive assumpta per disciplinam confederatam, sive ab eo delegatam.

Nulla inquam , lis VOETIO moveretur , si intra hanc potestatem staret , nec potestatem pastoribus quâ talibus (quam diximus pertinere ad secundam classem potestatum) ascriberet, ut est potestas ~~republicanas~~ leges condendi, in Ecclesia disciplinam constituendi, Synodos convocandi, ad eas deputandi, vim & validitatem canonibus imprimendi, necessitatemque eis parendi, tum deponendi & excommunicandi Judicio , à quo non debeat fieri provocatio ad Magistratum , quos quidem actus nolim in totum negare exerceri posse à pastoribus & ministris, licet non qua ministris & pastoribus Evangelicis, sed potestate judiciariâ præditis, liberis capitibus, & de Jure naturali humano atque gentium assumpta , vel , ubi Magistratus est pius & fidelis, ab eo delegata.

Verum constanter pernegamus vel eam potestatem coelestem
M quam

quam modo nobis descripsit, producere ejusmodi actus, vel cum ratione concordare, ut ei nomen Ecclesiasticæ indatur. Actus quidem veræ potestatis pastoralis in Synodo sunt iudicio declarativo, iustorio & discretionis; exponere quæ videntur conducere ad ædificationem Ecclesiæ: ac discedere in maiorem aut minorem numerum, imprimere vim canonibus latis à maiori numero, non est actus potestatis in verbo: nec submittere se canonibus latis à maiori numero pastorum, actus est obsequii, quod potestati cœlesti & Divinæ debetur, sed potestati humanæ & iudiciariæ.

Sic in condenda disciplina, forsan ut Tribonianus, (qui pro maiori sua peritia in Jure, quam fuit Justiniani, suppeditabit materiam codici, sed non dabit formam & vim legis) partes suas habebit etiam pro munere Evangelico. Sed cum omnis disciplina sit Juris humani, varietque pro ratione temporum, locorum & hominum, eam condere non est magis pastoris opus, quam Magistratus, multo minus ei vim legis & canonis imprimere & adigere ad ejus obsequium: quod sane opus est potestatis humanæ & iudiciariæ, actusque autocratoris, leges præscribentis subditis, quibus non tenentur obtemperare, illi qui degunt in alieno Imperio: id diserte dicit Petrus Molinæus.

*Thef.
Theol.
de Con-
ciliis
abef. 9.*

Portuerunt quidem canones Ecclesiastici conditi Nicæa, aut Chalcedone esse Ecclesiis Ethiopis, aut Indicis exemplar, & quoddam imitatio, at non lex aut regula, cui obsequi tenerentur. Non dicit V O E T I U S ideo istos Canones latis à Patribus Nicænis obligavisse subditos Imperatorum, non quia subdixerant Imperatoris, sed quia præpositi erant Ecclesiarum in toto Constantiniano Imperio. Sed toto cœlo erraret, si quid ejusmodi exciperet: nam si obligatio parendi accessit ex Episcopis locorum, unde Nicæam confluerunt: tum etiam Ecclesiæ extra Imperium Constantinianum ex æquo debuissent recipere pro lege & regula canones Nicænos; siquidem teste Socrate, ad hanc Synodum allegati aut vocati essent Episcopi Ecclesiarum tam extra, quam

intra

intra Imperium Constantini, sed licet id assereret VOETIUS, non tam à vero aberraret, quam quod arripit dogma, quod ait Pontificium esse, nempe *voepiscopatus* canonum Nicænorum penes fuisse, non Imperatorem, sed Episcopos, aut cum ait indictionem & convocationem Synodorum pertinere ad Ec-
 clesiam primo & per se, ad Magistratum verò solummodo consensum, sed ne eum quidem per se, sed peraccidens: quam potestatis vindicationem, tantum abest ut credam pertinere ad celestem & Divinam, quam modo descripsit potestatem, ut grande facinus putem, & iniquam occupationem alienæ potestatis, ut cum dicit p. 268. confirmationem & approbationem canonum à Magistratu non esse requisitas, non potest ab ore Jesuitæ prodire dogma magis Pontificium: nam contra adeo est requisita Magistratus approbatio, ut nomine tenus sint canones, nec à quoquam, sint observandi, priusquam approbati, & recepti fuerint ab eo *Synodorum Sanctiones* (inquit Illustris vir Christoph. Justellus Præfat. in Cod. Afric.) *cum primum à Principe receptæ sunt & confirmatæ, ipsæ quoque observandæ sunt.*

Sed hic VOETIUS plane *abusata* loquitur: quî enim potest illa potestas *voepiscopatus* Synodos indicendi & convocandi concordare cum hoc quod modo dixit, nempe teneri pastores actorum suorum rationem reddere omnium conscientiis: an legislator Synodo peractâ tenetur rationem reddere legis in ea lata privatis? an non ulterius est lex illis quam quatenus approbaverint? profectò hæc sunt agrorum somnia: sed quæ demonstrant nihil futilius potestate Ecclesiasticâ, cui modus obtemperandi non est in imperante, sed in obsequente: cuius conscientiis illa est *diuturnitas* & reddendis rationibus obnoxia.

Consimiliter concesserim VOETIO, quod rectè affirmat in descriptione potestatis Pastoralis, nempe actum Pastoris denuntiando peccatori in impenitentia persistenti eum exclusum esse à regno cælorum, pertinere ad potestatem Christi, cuius

regnum non est de hoc mundo ; Imò eam exclusionem non incommodius dici actum Pastoris , quam affirmamus Pastorem remittere & retinere peccata : quin non negaverim illum esse actum veræ potestatis Pastoralis : pronunciare impenitentem indignum esse qui participet sacram cœnam. Sed actu excludere & oppositu corporis , is non est actus Pastoris , sed potestatis laicæ , sine qua Ant. de Dominis ait Episcopos & ministros nihil posse. *Sine laica inquit potestate nihil obtinebimus ; nos hunc potius excludendum esse pronunciamus , quam actu corporali excludimus :* Sanè actus excludendi & depellendi indignum ex sacra communione per vim , non est magis actus Ecclesiasticus , quam actus est Medicus pellere collegam è Societate sua.

Sed nulla in re magis se prodit , tum vanitas tum futilitas potestatis perperam dictæ Ecclesiasticæ quam quod

1. Nondum constet apud istius potestatis vindices , quo in subjecto primariò collocari debeat : an in solis Pastoribus ? an ascitis senioribus & primoribus coetûs ? an verò in tota universitate coetûs.

2. In quam Societatem operis venire debeant seniores ? an verbi , an duntaxat regiminis ? Et quæ Scriptura Sacra exhibet duplex genus Seniorum , unum , cui verbum concreditum est una cum regimine , alterum , cui regimen duntaxat sit de-mandatum ?

3. Nec certò constat apud istius potestatis vindices , an potestas ligandi & solvendi pertineat ex æquo ad Pastores & ad Seniores ? an etiam potestas clavium ad hos & illos juxta ? quidam enim volunt illam potestatem clavium , tum ligandi & solvendi , intelligi tantum de potestate verbi , agentis in corda , & aperientis januam ad fidem. In quam potestatem error non cadit. Secundum quod volunt , (ut par est) illam potestatem ad solos Pastores pertinere. At nolunt illam potestatem intelligi de potestate disciplinam applicandi , in quam error cadit , &

quæ

quæ ex æquo pertinet ad Pastores & Seniores. Alii volunt potestatem, tum clavium, tum ligandi & solvendi etiam extendi ad potestatem regiminis. Atque hi statuunt necesse est omnem potestatem Ecclesiasticam bimembrem esse, unam verbi & Spiritus, convertentis ad fidem, in cujus potestatis usu ajunt, quicquid ligatur aut solvitur in terra, per ministros Evangelicos, etiam in coelis aut ligari aut solvi; alteram quæ exercetur in administratione disciplinæ, in qua ligatio aut solutio in coelis non semper respondet ligationi aut solutioni in terris.

4. Sed nec apud vindices istius potestatis perperam dicta Ecclesiastica una est mens in definiendo, quodnam membrum ex illa bimembri potestate sit propriè dicta jurisdictio, quodque sit vel *ἰσχύς* vel *ἀντιῑσχύς* hoc est vel obnoxium, vel non obnoxium reddendis rationibus Magistratui. De primo membro potestatis minor est lis, siquidem ejus Judicia, actusque nulli potestati subiciantur præterquam Christi.

5. De altero membro potestatis quæ se exercit per applicationem disciplinæ, tot sunt sententiæ quot capita; quidam negant esse propriè dictam jurisdictionem, alii volunt propriè dictam esse Jurisdictionem. Sed nec hi, nec illi, sibi constant in sua & eadem sententia, circa istius potestatis aut subordinationem, aut Independentiam. Nam tam eorum qui negant, quam eorum qui volunt potestatem Ecclesiasticam esse propriè dictam jurisdictionem, sunt quidam qui volunt, sunt & alii qui nolunt eam subijci per subordinationem Magistratui. Eorum qui nolunt judicia esse revisioni obnoxia, varia & nutans perinde est sententia: quidam enim volunt, ultimum judicium poni in Synodo Nationali, alii in Ecclesiis particularibus conjunctim, alii divisim in unaquaque. Nonnulli in conscientia cujusque, ut quandoque statuere videtur V O E T I U S.

Sed ubique error est & mentis excæcatio: nam

1. Qui negant potestatem Ecclesiasticam esse propriè dictam

Jurisdictionem; sed volunt eam per subordinationem subijci Magistratui, uno tantum nomine errant: quod nolint illam Jurisdictionem esse propriè dictam Jurisdictionem: Nullius enim auctoritatis iudicia ut paterna, maritalis, despotica, adeoque Ecclesiastica, concedi possunt de jure posse retractari suprema potestate, quin concedatur omnes illas auctoritates, nempe paternam, maritalem, despoticam, Ecclesiasticam esse ex aequo subalternas auctoritates: adeoque participari naturam summæ potestatis, adeoque omnes propriè dictas esse Jurisdictiones.

2. At qui nolunt potestatem Ecclesiasticam propriè dictam esse Jurisdictionem, nec subijci per subordinationem Magistratui; duplici nomine errant: 1. quia ut dixi cum sit de natura potestatis Magistratus, debeat esse propriè dicta Jurisdictio: 2. adeoque debeat subijci Magistratui.

3. Sed quæ agrorum somnia statuere duplicem potestatem Ecclesiasticam; unam quæ ad Pastores duntaxat, alteram quæ ad Pastores & Seniores juxta pertinet; unam verbi, alteram regiminis; unam cujus iudicia semper sunt rata in coelis, alteram cujus iudicia non sunt semper rata in coelis. Sane cum Scriptura Sacra dicat *quicquid & quæcumque ligaveritis*, in ea plane conficitur vel omnia Pastorum iudicia rata & probata esse in coelis, quod tamen falsum est: vel Christi verba intelligenda esse de sola potestate, seu potentia verbi in corda agentis: fateatur hic **VOETIUS** se victum, detque gloriam Deo, aut obmutescat.

SECTIO III.

Vanitas & futilitas distinctionum, divisionum & modorum quibus VOETIUS suam potestatem Ecclesiasticam probare conatur.

CYNICUS apud Athenarum urbanè ridebat Ulpianum quendam, qui cum nominibus & verbis luderet ut sensus rerum obscuraret, illa nomina vocabat mysteria, imò pertendebat

debat non incommode posse vocari mysteria tot foramina in quae mures solent se proripere. Hic res *VOLENT* agitur, qui rem per se claram, qualis est status questionis de potestate, tum pastorum, tum Magistratus, circa sacra, infinita & proluxa varietate ambagum, divisionum, distinctionum & modorum, ita perplexam, intricatam & obcuram reddidit, ut Magistratus & populus potius quam enecentur, earum lectione, aut comprehensione librorum editorum à Belgis de potestate Ecclesiastica, illarumque spiritualium attractione, satius ducant, tanquam mitia animalia submittere se jugo potestatis perperam dictae Ecclesiasticae. Dixi rem claram, quippe quam una peticope vir etiam rudioris intellectus sed nullo praesudicio abreptus capere possit, qualis est quae habetur in corollario Lud. Molinai. p. 228.

Statuimus non ulterius Magistratum esse Judicem summarum controversiarum & fidei, quam quatenus in foro externo nulli canones, nulla definitiones, imo ne praecepta decalogi & Evangelii ullam obligationem & necessitatem parendi cuiquam propter ipsam imponunt, sed tantum propter conscientiam, nisi rati approbati & quasi demum de novo à Magistratu sanciti fuerint: quatenus etiam nihil decernere & Imperare debet tunc iudicio, plane iudicium de quacunque re tam summum debet esse, quam Imperium: ut cuius est ultimum decernere & Imperare, ejusdem sit ultimum iudicare.

Ad quae si ad epimetrum addantur ea quae dixit paulo antè ubi describit potestatem Pastorum circa sacra, lector nihil poterit amplius requirere ad perfectam intelligentiam de potestate tum Pastoris, tum Magistratus in Ecclesia.

Perseuimus potestatem clavium, quae etiam dicitur solvendi & ligandi potestas, non tam personis pastorum, quam verbo Dei affixam esse, seque exercere per ministerium Evangelicium, dum ad institutionem verbi, & ubi Spiritus Dei in verbo homo & mens peccatorum solvitur, & ei regnum caelorum aperitur.

Profecto ut Pontificiorum mendacia & deliria nunquam fidem

fidem invenissent, nunquam dogma de cultu imaginum sine distinctione dulæ & larræ, nunquam Invocatio sanctorum sine distinctione mediatoris, redemptionis & intercessionis, sic nec unquam Jurisdictio Ecclesiastica ivisset in vulgus, nisi hoc Satellitio distinctionum & modorum stipata, quæ in re fraus fuit longè major in vindicibus potestatis perperam dictæ Ecclesiasticæ, quam in Romanensibus doctoribus, & canonistis, in quibus ne centesimam modorum & distinctionum reperias ad præsidium potestatis Papalis quam invenias apud Wallæum, Apollonium, Revium, Triglandium, Gillespicum, & VoETIUM, hunc imprimis, Nam Papa similis Alexandro magno, una amputatione solvens nodum Gordium, contentus est longa & sola possessione Imperii terreni, & securus VOETIANORUM modorum & distinctionum, quæ tanquam mille rudes gladiatoris, imbelles sunt contra accinctum unico gladio, sed acuto & ferreo, cui deest Imperium terrenum, quo Magistratum sibi mancipet, fucum faciat, oportet & ostendet innumeros gladios è ligno aut saccharo auratos, quorum fulgore aut amore aut terrorem creet.

Tum qui tam Imperium Regum sibi subjecit, quam intellectum huic pronunciato, *cum duæ Jurisdictiones non possint collateraliter & in æquo ac pares stare in uno territoria sine perperua Jurisdictionum collisione & conflictu, magis æquum, consentaneum, & cum ratione concordare, ut potius Jurisdictio civilis aut politica subjiciatur Ecclesiastica, quam hæc illi.* Qui inquam semel mancipavit Regum intellectum huic theoremati, liber est à conquiendis hinc & inde distinctionibus & modis, quibus suum Imperium Regibus & potentibus probet. Bellarminus unica distinctione directæ & indirectæ astruit Imperium Papæ in Reges & nationes. At VOETIO stabilienti duo regna in uno territorio collateralia, adeoque cum recta ratione pugnancia corroganda fuerunt innumera suffugia, effugia, diverticula, quibus scotomate & vertigine suos percelleret, adeoque duceret quo vellet.

Atque

Atque multitudo suarum distinctionum arguit suam potestatem mendacii aut fraudis, cuius natura est, quo induat speciem veri, sibi accersere varios modos, divisiones, distinctiones, evasiones, quibus tanquam modio cinerum in oculos injecto, eorum acies obnubilatur, ne verum à falso dignoscant. Nobis qui amplectimur veram sententiam de potestate Ecclesiastica, tanto illustrior se prodit, quod ad eam tuendam unicam tantum afferimus divisionem potestatis in internam & externam. At VOETIUS præter internam & externam, habet intrinsecam, extrinsecam, declarativam, coactivam, Imperativam, executivam, privativam, cumulativam, auxiliarem, destructivam, electivam, directivam, objectivam, formalem; formalem ratione objecti, formalem ratione modi exequendi jurisdictionem, tum implicitam, explicitam, hypotheticam, reductivam, absolutam, conditionalem, obtestatoriam, precatoriam, denunciatoriam, approbativam, permissivam, tolerativam; nam VOETIUS palam præcipit etiam Gillespico in luxuriante segete distinctionum & modorum.

Audiamus Gillespicum faciem præbentem VOETIO, ille p. 263. ergo in Aaronis virga, ut statuat modum & figat limites utriusque jurisdictioni, ait.

Magistratus multum utilis est & juvans in regno Christi. Potestas Magistratus valde est utilis ad repurgandam Ecclesiam scandalis, sed qua tandem ratione id fit non perfecte, sed pro tanto, non omnibus modis, sed more suo, non intrinsece sed extrinsece; non primario sed secundario: non directe sed consequenter: non sub formalitate Scandali, sed sub formalitate criminis: Juvat quoque aliquos decerpere ramos ex ingenti Sylva VOETIANARUM divisionum & distinctionum.

Partes potestatis distribuuntur vel ratione objecti occupantis seu termini, vel ratione subjecti cui inest: priore modo dividitur, in dogmaticam, nomotheticam, diatacticam, seu gubernatoriam,

natoriam, & diacriticam, seu Judicariam: alii ad bimbrem re-
 vocant potestatem, scilicet regiminis, & Jurisdictionis, seu cla-
 vum ordinis & Jurisdictionis. Potestas Ecclesiastica dividitur in
 dogmaticam & Judicalem, seu disciplinarem. Item 1. in dogma-
 ticam 2. in gubernantem seu ordinantem, & incidentem seu occa-
 sionatam: gubernans seu ordinans in legislatariam & gubernato-
 riam. Secundum illas leges 3. subdividitur in potestatem censurâ
 notandi, excommunicandi, & in potestatem excommunicatos recon-
 ciliandi: huc reducitur potestas renunciandi unitatem Ecclesiis, aut
 doctoribus, aut membris Ecclesia extra considerationem & propin-
 quam atque explicitam communionem nostram constituentis. Atque
 hæc est partitio potestatis Ecclesiastica secundum objectum: partitio
 secundum subjectum sic instituitur: alia potestas communis totius
 Ecclesia secundum omnia & singula membra distributè considerata,
 alia propria secundum hanc aut illam partem distinctè & oppositè
 considerata. Illa duplex, & continet immunitates, privilegia, &
 Jura Ecclesia in rebus sacris, & Ecclesiasticis, quam nonnulli vo-
 cant clavem libertatis, & potestatis simpliciter ita dicta. 1. mem-
 brum est potestatis, seu clavis autoritatis & directionis, idque
 in doctrina ubi antecedenter & directivè judicant, 2. in electione
 ministrorum 3. in receptione & excommunicatione membrorum ubi
 iidem antecedenter, directivè, autoritativè agunt, judicant, de-
 terminant, aut membrorum simul & antecessorum quatenus & illi
 sunt membra. Addit non eadem omnes sentire circa has divisio-
 nes, circa subjectum potestatis quidam volunt esse ministerialem
 clavem autoritatis & directionis in toto corpore Ecclesia quâ talis
 virtualiter, in solis verò antecessoribus formaliter; aut sic esse in
 corpore Ecclesia, ut principio (quod) in antecessoribus ut principio
 (quo) p. 263. aspergit grandinem distinctionum, ait dari obli-
 gationem directam, indirectam, materialem, per accidens, seu per
 aliud &c. hæc referre, refellere est. Si revivisceret Tullius, non
 intelligeret potestatem incidentem occasionatam &c.

SECTIO IV.

SECTION IV.

Quod ex occasione Ecclesiastica Iurisdictionis distincta à politica, introducta in orbem Christianum à Fabris mysterii iniquitatis, pastores Evangelici, ineunte reformatione, dum se vestiunt potestate Chimerica, vana & inutili, qualis est potestas perperam dicta Ecclesiastica, exciderunt potestate reali, quæ ipsis ex æquo cum Regibus, Magistratibus, & Principibus populi ac Iudicibus debetur.

IN turba considerationum, quas longo ordine posui sectione prima capitis tertii hujus dissertationis, hæc tria haud vulgaris argumenti, nec intellecta nisi ab illis quos natura meliori luto formavit, non pigebit hic iisdem verbis reponere, & explicatius illustrare.

1. Ad pastores quidem (ut olim ad Sacerdotes, Levitas, & Prophetas) pertinet potestas secundi ordinis non quatenus ornati sunt sacra functione, sed quatenus sunt homines (& libera capita) præditi potestate humanâ, delegatâ, aut assumptâ, tum quia doctrinâ, pietate, prudentia, rerum usu sunt (aut deberent esse) conspicui, atque Juris Divini, humanique sunt consulti, supra reliquos hominum ordines.

2. Quibus ideo non solum solis deberentur concessus in Synodis & consistoriis, sed & potiores (modò non primæ) in administratione reipublicæ, tum in consilio Regum & ordinum, publicisque, ac privatis Reipublicæ conventibus.

3. Ut jam non opus habeant pastores locupletari additamenti chimericis, petitis à potestate Ecclesiastica, cum ipsis solis competat potestas primi ordinis, at illis insuper æquales penè partes competant cum Magistratu in administratione potestatis quæ est secundi ordinis, quæ tam intra quam extra Ecclesiam exercetur.

Apud me certò constat , ministris Euangelii deberi æqua & paria jura Subsellii & suffragii in consilio & concilio summi Magistratûs, in Parliamentis , & publicis regni consensibus , cum eminentioribus de gente laica : quin eos magis idoneos reddi ad capeffenda Reipublicæ munia (non minora ut apparitorum , aut Satellitum , nec mediâ ut iudicum , sed maiora ut legislatorum & consiliariorum statûs) per functionem sacram , reconditioremque intelligentiam in iure tum Divino , tum humano , cujus de more sunt consultiores reliquis hominum ordinibus , ut sunt Mercatores , Causidici , Medici . Cur non æquum illis esset jus cum principibus populi , quemadmodum fuit sub œconomia legali ? cur iure quo potiebantur in Ecclesia Romana , exciderunt ? an debuerunt capite diminui per mutationem religionis in melius ? an facti reformati debuerunt excidere pari libertate , quâ Pontificii doctores ajunt exutos Magistratus , quam primum nomen dederunt Papæ ; quasi Rex Romanæ communionis minus sit *ἀρχιερεὺς* quam Ethnicus Princeps , nec possit se aggregare ad cœtus Romanenses sine jactura suæ *εὐσεβείας* . Et siquidem à Sancto Paulo , tum pastores , tum seniores habeantur ex æquo personæ duplici honore dignæ , illæ præsertim quæ vacant verbo & orationi , cur non hi , & illi potientur eodem privilegio , ut possint ex æquo exercere Magistraturam , & deputari ad comitia Reip. ? Et cur liberum caput cui sunt fundus , domus , uxor , & liberi , subjiçietur legibus seu Civilibus , seu Ecclesiasticis , deliberatis , agitatîs , & latis in publico consensu in quo ipse nec Scamnum premit , nec suffragium habet , imo nequidem potestatem ad eum deputandi . Cur functiones advocatorum & medicorum quæ minorem & invicem & cum Magistratu habent Societatem , quam functio sacra , eos minus reddet capaces publicæ stationis sustinendæ inter Patres conscriptos ?

Joseph.
Steph. Dr.
Canonici
de potestate
co-
a
Hiv
quam
Romanus
Pontifex
exercet in
negotia
secularia.
Principes
quam pri-
mum Chri-
stiani esse
Et sunt &
legitimum
imperium
per Sacer-
dotum in-
auguratio-
nem susceperunt , non jam absolute gubernant , sed una cum Christo Imperii habenas gerunt , id est una cum
Sacerdotibus ditione sibi subiectas tenent.

Sanè

Sanè nullus dubito quin injuria quam facit Magistratus ministris , diminuendo eorum caput jure civitatis , & spoliando eos Potestate Civili & Politica , firmiorem stabilitatem dederit lapidi primo appposito ad fundamentum substratum ædificio mysterii iniquitatis , hoc est collateralitati (ut ita loqui liceat) jurisdictionum , tum magnum fuisse Incitamentum & inductionem animi ministris Euangelii ad sibi separatim attribuendum jurisdictionem , quâ tamen larvâ exsolverentur , si in societatem Reipublicæ cum Magistratu venirent , & si uno Consilio ut olim in Republica Judaica viri Ecclesiastici æqua & paria scamna haberent cum reliquis hominum ordinibus , in quibus de summa rerum , de pace , de bello , de legibus condendis in quacunque demum materia deliberatur. Sed , (quæ fraus !) occupandi & distinendi fuerunt ministri ejusmodi crustulis & crepundiis jurisdictionis Ecclesiasticæ , ne sibi veram ereptam potestatem sentirent.

S E C T I O V.

Strictura in aliquot loca Voetii.

ATque hactenus reteximus telam VŒETIANAM, ut non habeam opus eam pilatim dissolvere.

Plura sumit pro concessio, in quibus quandoque hæret dubius inter sacrum & sæcra, nec sibi constans;

Magnum illi est *ἀντιμα* quo ubique præsupponit 2. Chronic. 19. & Deut. 17. agi de duplici Synedrio, uno Politico, altero Ecclesiastico, cum tamen p. 244. sic loquatur, quasi Ecclesia & Resp. in unum corpus coaluissent: ibi enim dicit, unum eundemque hominem fuisse civem Reip. & Ecclesiæ, mox pene in eadem pericope sui oblitus, ait jurisdictionem sacram fuisse separatim administratam à Civili: illâ defunctos fuisse Sacerdotes & Principes Sacerdotum.

N 3

Quod

Quod sæpe ad tædium reponit de Huzzia, præter rem est: diversitas functionum jure Divino assignatarum, non obstabat quominus una eademque jurisdictione Rex, Sacerdotes, Principes populi, & familiarum regerentur. Hoc exemplum (inquit Rivetus) tertio quoque verbo usurpant, qui Magistratui jus omne in res Ecclesiæ eripiunt.

In decal.
p. 1373.

Passim argumenta profert, quæ hac hypothefi nituntur, quod Magistratus non sit de essentia Ecclesiæ, cum tamen Ecclesia nunquam sit sine Magistratu seu potestate Magistratûs, vel delegata, vel assumpta per confœderatam disciplinam. Sanè tam Magistratus est de essentia Ecclesiæ, quam familia, in qua virtualiter resider potestas Magistratûs.

p. 138.

Qui non est in Ecclesia non habet potestatem Ecclesiasticam, sed Magistratus &c. hic duo sunt magna arripuata 1. quod Ecclesia sit subiectum capax exercendi jurisdictionem 2. quod detur potestas Ecclesiastica: certè non magis quam medica.

p. 141.

Quod nullo modo competit fœminis, illud nullo modo comperit Magistratui qua Magistratui. Insulsum est: nam ne Magistratui competit potestas verbi per ministerium, quæ sola potestas cadit in ministros, multò minus fœminis congruit porro si competit Magistratura fœminis, illis etiam competit potestas secundi ordinis: imo ut possit Synodis interesse. Legimus de Pulcheria Augusta, uxore Martiani, quod sederit in Synodo Chalcedonensi.

Ibid. Qui non habet Ecclesiasticam potestatem à Christo qua mediatore, ille non habet potestatem Ecclesiasticam. Concedo totum. Sed potestas VORTIANA cujus vis canonibus datur à majori numero non est à Christo mediatore, sed eadem quæ Magistratus.

p. 140.

Qui non exercet actus ministerialis potestatis &c. Resp. ut prius, neque enim actus ministerii sunt actus potestatis secundi ordinis seu Magistratûs.

Ministri non amplius dicendi erunt ministri Christi sed Magistratûs

Magistratûs &c. R. Sed nec ministri sunt ministri Christi in exercitio secundariæ potestatis, quæ est Magistratûs potestas.

Ubique ut abjudicet à Magistratu potestatem Ecclesiasticam, ludit ambiguitate potestatis, qualis est clavium, tum ligandi & solvendi, remittendi, & retinendi peccata: qui actus sunt potestatis primi ordinis, non secundi: in cujus exercitio, ut pastores æquas partes habent cum Magistratu, ita hic nullas habet in exercitio actuum potestatis primi ordinis.

Ait nusquam comparere, nec in sacra scriptura, nec in p. 199. praxi Ecclesiæ, quod Magistratus Synodis & Consistoriis aut interfuerint, aut præfederint, quod sanè falsum est in Ecclesia judaica: tum in Synodis œcumenicis & Africanis, ut observat Vir illustris Christophorus Justellus ad codicem canonum Ecclesiæ Africanæ. Sane non liquet quemquam præfuisse in Concilio Chalcedonensi præter Magistratum. Id affirmat Jac. Capellus, thesi 36. de conciliis contra Bellarminum; nam nec Episcopus præsidet quàm Episcopus, sed qua judiciariâ potestate præditus, seu potestate secundi ordinis, quam ubique dico & affirmo vigere in omni coetu Ecclesiastico. Adde quod falsum sit effatum *V O E R I I*, in prima cōformatione senatûs Ecclesiastici à Calvino, in quo non solum major numerus Magistratum fuit pars senatus, sed & ei Syndicus præfedit.

Passim urget necessitatem ut *vopoderia* in sacris ad pastores pertineat, ut in civilibus ad Magistratum, sed sagaci iudice opus esset, qui sic nobis sacra ab exoticis, Ecclesiastica à Civilibus discerneret, ut nemo deinceps dubitet, quæ causa, quæ materia pertineat ad *vopoderia* Pastoris Evangelici, quæ ad *vopoderia* Magistratûs, siquidem nulla sit lex Divina (non decalogus) quæ non censeri debeat & sacra & Civilis, quatenus nullam vim habeat in foro Ecclesiastico humano & Civili nisi rata sancita & Imperata fuerit à summa potestate seculari; ut jam, licet

licet Synodorum canones tam sacri essent quam decalogus, atamen eorum *vomoderia* non posset penes alios esse quam Magistratum. Profecto si Pastores in Synodum congregati tot essent Dii aut tot Apostoli *ἀναμάρτητοι* præditi, eorumque canones tantæ essent autoritatis quantæ est decalogus, licet eorum autoritas maxima esset in foro cuiusque conscientiæ, nulla tamen esset eorum autoritas in quocunque foro humano, seu Ecclesiastico, seu Civili, nisi à potestate aliqua armata sanciti, iussi & Imperati essent: quæ quidem potestas non alia potest esse quam Magistratûs.

Sed an canon Synodicus erit magis sacris accensendus quam decem præcepta publicata in monte Sinai? an canon de excommunicando & feriendo anathemate impio magis erit Ecclesiastica lex, quam mandatum decalogi de non occidendo. Sed demus tantisper hanc legem. *Tu excommunicabis impium* esse legem Dei: quæ ratio reddi potest cur hæc sola lex sit de *vomoderia* quæ ad Pastores pertineat, & non perinde ad sanctionem Divinarum legum à Magistratu faciendam, atque lex de homicidio, & furto prohibendo? Sed quæ ægrorum somnia, fingere nobis in orbe Christiano duplicem *vomoderiam* & duos legislatores, unum Ecclesiasticum qui sit Pastor Evangelicus, alterum politicum, qui sit Magistratus, unum latorem legum Ecclesiasticarum, alterum, Civilium? quæ quidem carta capit, sed sensus communis nunquam capere potest, ut quod vult VOETIUS, duo sint in orbe tribunalia, causis & personis separata, quibus separatim & seorsim sua sit potestas, legislatio, jurisdictio causarum, classis, & in latione causarum Ecclesiasticarum Magistratus tantum suum consensum præbeat, sed non sit *vomoderia*. Mirum nisi quid ejusmodi factum est in populo Israëlítico, ut Moses lator esset legum Civilium & Politicarum, Aaron Ecclesiasticarum, ad quarum lationem Moses non auctoritatem judicis, sed consensum solum afferret. Sed quid verbis opus est? edat VOETIUS

In

In Israël duplicem legislatorem, unum in politicis, alterum in Ecclesiasticis *νομοθέται*. Edat nobis distinctos legislatores in quatuor primis conciliis, item in illis per tot secula, quorum coetus tam sacra quam politica tractabant, & leges tam Civiles quam Ecclesiasticas ferebant, ut alternis judiciis ambigere conventus ne Politici, an Ecclesiastici essent.

Si *VOETIO* esset terrenum Imperium, dicerem eodem consilio *νομοθέται* attribuisse pastoribus, ut quemadmodum Papa fecit, tandem jurisdictionem suorum dominorum suo tribunali Ecclesiastico subiceret: nam aut nulla *νομοθεσία*, aut omnis ad Pastorem Evangelicum pertinet: id est argumentum Bellarmini, cujus vim non video qui poterit *VOETIUS* eludere præsupposito, & *νομοθεσίαν* lationemque legum Ecclesiasticarum penes Pastores esse, & Pastoris Evangelici esse judicare & cognoscere de omni peccato, justitia, & injustitia.

Sed quod maxime ad rem facit, & quod evanidam, vanam & chimericam reddit potestatem *VOETIANAM*, omnes Theologi uno consensu affirmant de decalogo, quod de oratione Dominica, quod quemadmodum nulla sit materia precum quam non capiat illa oratio, sic nulla legum sit materia, nulla Divina, nulla humana, quæ non reducat ad decalogum, cujus Magistratus est ex officio vindex & lator: ut jam oporteat ex duobus unum, vel dari classes legum quæ non includuntur decalogo, vel omnium *νομοθεσίαν* penes Magistratum esse.

Ad finem propèro: ficulnea omnia sunt argumenta quæ defumit ex Deut. 17. 2. Paral. 14. 1. Samuel 2. 28. Psal. 149. 7. & 1. Corinth. 14. versu ultimo: nam citius *Dr. Pontificius* purgatorium ex illis locis extraheret, quam *VOETIUS* suam potestatem Ecclesiasticam. An qui jubet pastores omnia ordine facere, induit eos potestate diversæ naturæ, ab ea quæ omnis coetus, omnis familia, debet res suas componere:
O quemad-

quemadmodum non adhibentur ad constructionem templi, alia ligna, tectoria, ferramenta, non alii fabri murarii aut lignarii ab eis qui inserviunt ædificando Sphæristerio: sic eadem prudentia humana, idem ordo aptantur coetibus mercatorum, fabrorum, medicorum, & virorum Ecclesiasticorum. Idque videntur innuere Reverendi Theologi Westmonasterienses in confessione sua fidei, ubi ad illum locum, & ad Corinthios ca. 1. §. 8. cap. 14. ultimo videntur respicere: quemque ideo allegant in margine. *Quadam sunt circumstantia circa cultum Divinum & regimen Ecclesia communes humanis actionibus & Societatibus, qua regi debent per lumen natura & Christianam prudentiam, juxta regulas generales verbi, qua semper observanda sunt.*

SECTIO VI.

Epilogus.

TAmetsi non tantum functio pastorum sit omnium functionum nobilissima, sed & potestas eorum per ministerium verbi sit omnium potestatum maximè Divina & cœlestis, cum sit similis illi quam Dominus noster & Apostoli agentes in terris exercuerunt, ejusque præstantia, maximè in eo luceat, quod in solum animum agat, nec quemquam moneat ad opus aut bonum aut externum, nisi prius Spiritus Sanctus ejus mentem illuminaverit, & ejus voluntatem flexerit, perviceritque.

Attamen, pertendo mordicus, illam venerandam, seu functionem, seu potestatem deformari & deturpari à Voetio, & in potestatem ab eo commutari, Chimericam, vanam, illusoriam, & planè inutilem.

1. Quia Voetiana potestas non est verbi potestas, seu potentia ad salutem, cujus vis & robur non pendet ab humana voluntate, nec à majore numero decernentium.

2. Quia

2. Quia ipso fatente non est potestas realis, seu Magistratus.
3. Quia nec (ipso pariter fatente) sit Jurisdictio propriè dicta.
4. Quia grandia crepat in foro externo, nec tamen valet cogere quemquam ad obsequium externum.
5. Quia modus istius potestatis non est in imperante, sed in obsequente, & cuiusvis conscientia ut loquitur VOETIUS.
6. Quia executio istius potestatis, pertinet ad aliam potestatem, seu Laicam, sine qua VOETIUS fatetur potestatem Ecclesiasticam non posse exequi suos actus.
7. Quia Laicalis potestas non tenetur exequi actus potestatis Ecclesiasticæ ad nutum pastorum, sed suum.
8. Quia Magistratus potest impunè eludere & irritos facere omnes actus istius potestatis Ecclesiasticæ.
9. Quia nullum extat visticium istius potestatis VOETIANÆ, nec in sacra scriptura, nec inter gentes.

Caterum auguror, si quid clarissimus VOETIUS regerit, duo Imprimis repositurum.

1. Me nihil aliud in meo Papa Ultrajectino apponere præter fercula eadem ex crambe recocta. Cum tamen (si quid ejusmodi mihi objicit quod & Ludovico Molinæo imputat) nihil appositum à nobis videam quod non sit, aut novum plerumque, aut certè à VOETIO intactum, omissum aut prætermisum. Mos est enim VOETIO ad sua respondere non aliena, nec quicquam afferre præter *disputata* quibus illa quæ in questione versantur pro veris & certis supponit ut sunt, Jurisdictionem Ecclesiæ Judaicæ diversam fuisse à Jurisdictione Reipublicæ, Regem Josaphat instituisse 2. Synedrium, aut potius reposituisse: unum (quod fuit Dei), fuisse Ecclesiasticum, alterum quod fuit Regis civile & politicum, nec unquam quicquam momenti affert contra argumenta decretoria & quæ Jugulum petunt, ut sunt testimonia allegata à Martyre, Musculo, Gualtero, Pareo, Riveto, quæ potestatem Ecclesiasticam non tantum verberant, sed & diruunt.

Eludat si potest vim argumentorum quibus palam facio potestatem perperam dictam Ecclesiasticam ejusdem esse naturæ cum potestate Magistratûs & propriè dictam esse Jurisdictionem.

Item illorum, quibus doceo in omni Synodo & consistorio, duas potestates distinctè conspici, unam potestatem verbi, quæ ad solos pastores pertinet, alteram Magistratûs, eique analogam: locum tertiæ & mediæ potestati non dari.

Item illorum, quibus distinctionem legum in Ecclesiasticas & Civiles, ut inde duplex potestas stabiliatur, evertō, cum omnes leges *formaliter* sint unius classis, licet *materialiter* diversæ: sintque leges Ecclesiasticæ, civiles, politicæ, militares, testamentariæ &c.

Item illius, quod tametsi canones Synodorum (imo ipsa excommunicatio) tam essent Divini, quam ipsa præcepta decalogi, non posse habere vim legis in foro, seu Ecclesiastico, seu humano obligandi hominem externum ad obsequium, nisi rati, sanciti, & Imperati à summa potestate seculari: atque id argumentum non est crambe recocta.

Item eludat illud, quod par ratio debeat esse jurisdictionis sub œconomia Euangelicâ ac sub legali quoad Idemtitatem aut divisionem Jurisdictionis.

Item de Synagoga Judaica, in qua duæ potestates conspicuæ erant, una verbi, altera Magistratûs. Et cur par ratio non sit Synodi aut Consistorii?

Eludat illud de exortu Jurisdictionis Ecclesiasticæ à Constantino Magno non à Christo.

Item illud, quod Ecclesiæ sub Ethnicis Imperatoribus nunquam gubernatæ fuerunt absque Magistratu, quatenus regebantur per disciplinam confœderatam, quæ vice Magistratûs erat.

Item illud de prima conformatione senatûs Ecclesiastici à
Calvino

Calvino (& quod deinceps fuit aliorum exemplar) in quo duplo major numerus fuit Magistratum & præfedit Syndicus.

Item illud quod pastor non sit præfes in Synodo per potestatem verbi, sed per potestatem judicariam, analogam potestati Magistratûs.

Item quod cum numerus major det vim & robur canonibus, is actus non sit actus potestatis in verbo, sed potestatis judicariæ seu Magistratûs.

Item quod, cum tam latè pateat cognitio pastoris Evangelici, quam jurisdictio Magistratûs, hic imperet de omni iustitia, iniustitia, peccato, controversia, lite; ille pariter de his omnibus cognoscat frustra, seorsim cuique suum tribunal & suam jurisdictionem assignari.

Item eludat illud, quod nusquam in sacra scriptura non tantum Ecclesia (seu coetus fidelium) vestitur autoritate judicariâ, sed & nomine Ecclesiæ pastores intelliguntur. Dicat hoc VOETIUS an hoc sit crambe recocta.

Item det mihi VOETIUS potestatem mediam inter illam auctoritatem quæ est persuasionis, & illam quæ est coactionis, unam quæ est potestatis in verbo in volentes, & populum spontaneum, alteram quæ est potestas Magistratûs.

2. Auguror fore ut VOETIUS pro responsione reponat, & ingerat aspergatque in meum caput congeriem, grandinemque distinctionum, divisionum, & modorum potestatis cumulativæ, destructivæ, occasionatæ, & cujus non? quibus me obruat, excacet, & scotomate percellat, ac suffundat. Sed ante omnia edico illi, me omne certamen declinaturum, si quid ejusmodi inceptet, neque enim nisi unam admissurus sum *διχοτομίας*, nempe potestatis in internam & externam, unam quæ per ministerium verbi se exerit, agitque in hominem internum, alteram quæ per disciplinæ, aut amorem, aut terrorem, agit in externum hominem: quicquid extra hanc distinctionem afferet accipiam pro meris suffugis, effugiis, & evasionibus,

foraminibusque mufum, in qua fe propriat, ne à me comprehendatur: nam cur æquo Marte iisdem & paribus armis, mecum non deceat? Impar certe foret certamen, fi ego nudus cataphracto congrededer cum milite & à capite ad calcem tot modis, divifionibus, & diftinctionibus tefto, & armato: quanquam non video quæ caufa mihi effet merus à **V O E T I O**, licet nudus cum tam bene armato congrededer, nam procul dubio is effer congressus Dioxippi Athenienfis cum Macedone apud Curium: nulli ferentis tantum fupremum nodofum, cum Macedone ubique munito & armato, uti fariffa, lamca, & gladio. Adornatur me **V O E T I U S** fariffa potestatis occafionata, implicita, explicita, dein lamea potestatis privativa reductiva & hypothetica, ac gladio potestatis destructiva, ego alter Dioxippus folum fupreme meo Macedonem meum **V O E T I U M** examabo, exuam, fpoliabo, & ad terram dabo.

F I N I S.

